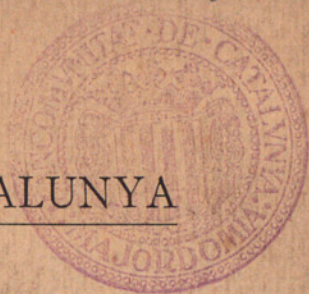

MANCOMUNITAT
DE
CATALUNYA

15
Sr. Sans i Buigas.

15.

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

L'OBRA A FER

L'OBRA A FER

BARCELONA
DESEMBRE MCMXIX

M
3
169

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

ANUARI DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

M-3-169

MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

L'OBRA A FER

R.467

BARCELONA
DESEMBRE MCMXIX

ANUARIO DE LA DIPUTACION DE BARCELONA

1880

IMPRESA DE LA CASA DE CARIDAD

CONSELL PERMANENT
DE LA MANCOMUNITAT

THEMANNES 1192100
STATYB COVARI AL SC

President

D. JOSEP PUIG I CADAFALCH
Ponent de Ferrocarrils

Consellers

D. FRANCESC D'A. BARTRINA
Ponent d'Hisenda

D. JOSEP CABECERAN
Ponent de Carreteres

D. MACIÀ GUARRO
Ponent d'Obres hidràuliques

D. ANSELM GUASCH
Ponent de Telèfons

D. PERE MIAS
Ponent d'Agricultura

D. AGUSTÍ RIERA
Ponent de Beneficència

D. ROMÀ SOL
Ponent d'Instrucció

D. JOAN VALLÈS I PUJALS
Ponent de Política social

ADVERTIMENT PRELIMINAR

LIBRARY OF THE

Prèvia acceptació del Consell del pla de govern de la Mancomunitat que el senyor President comunicà en el seu missatge a l'Assemblea en pendre possessió del seu càrrec; i escoltades les explicacions amb què el Sr. Puig i Cadafalch completà i glosà el contingut inicial d'aquell programa, el Consell, en sessió del dia 25 de setembre de 1919, acordà emprendre els treballs d'estudi necessaris per a preparar l'acció espiritual i administrativa completa i única de la Mancomunitat, en la qual siguin compresos tots els Serveis de les Diputacions catalanes i que, calculant-se el Pressupost ordinari total d'aquests Serveis traspassats, es faci, amb el càlcul de les quantitats sobrants, un Pressupost extraordinari, base de l'Emprèstit per a la realització de l'obra futura de la Mancomunitat, i s'encomani a cadascuna de les Ponències dels senyors Consellers que, amb la col·laboració de les Seccions tècniques dels Serveis afectes a la seva gestió, es redacti la motivació i estructuració d'aquelles obres de nova empresa, reunint-se en un volum totes les Memòries per a repartir-lo als senyors Diputats abans de la reunió de l'Assemblea en la qual calgui pendre l'acord que sancioni totes aquestes deliberacions.

Aquest llibre, iniciat en aquell acord, conté les

desiderata d'obres extraordinàries que podríem realitzar en sis anys. Aquests anhels estan indicats en les memòries que acompanyen cada Servei, que no es reflecteixen més que en part en el Pressupost que presentem. Les memòries dels Directors dels diferents Serveis, plantejant el problema íntegre de les necessitats que sent el país i anhelant una organització completa estatal de cada un d'ells, han tingut d'ésser reduïdes, disminuïdes d'abast, diríem, però no d'intenció, per adaptar-les als mitjans de la nostra situació que conserva, quant el tracte econòmic que rep, el sentit provincial.

La conseqüència primera és el desnivell entre les nostres necessitats i les nostres possibilitats. Aquest desequilibri prové de la necessitat que tenim de doblar serveis que dona l'Estat i que havem de satisfer altra vegada a causa de llur organització primitiva i imperfecta. Si suplís tot el que en la realitat no existeix, o té una migrada, equívoca o barroera existència, hauríem fet un nou servei autònom o un servei estatal català al costat del servei de l'Estat, i, per tant, satisfaríem dues vegades tots els serveis.

L'Autonomia que demanem es funda, des del punt de vista administratiu i econòmic, en la necessitat de reduir a una aquesta doble despesa i de simplificar aquest doble servei d'aquella part que ens és inútil.

La disminució soferta en la consignació de cada Servei representa en nosaltres l'endarreriment

ment a què ens subjecta el règim actualment vigent de finances. Satisfem un Servei de Sanitat que no veiem atès, i amb el que ens costa organitzaríem el Servei contra la tuberculosi, contra el tifus, contra les endèmies, resultat de la incúria que patim. L'excés de mortalitat que ens ocasionen el redimiríem amb la part que satisfem a l'Estat i no ens retorna a bastament en forma de servei, i que ens costa cada any milers de vides que les estadístiques marquen implacablement. A Girona, per exemple, moren 53 i mig per 10,000 tuberculosos, i aquesta mortalitat podria reduir-se a menys del 13 i fins del 0'8 per 10,000 com han aconseguit altres països.

Satisfem per ensenyament, i estem obligats a muntar amb el nom d'Universitat Industrial tot un altre ensenyament en tots els graus per a substituir l'ensenyament corrent teòric i verbalista de l'Estat, sempre inadequat per raó de llenguatge, sovint per raó d'apartament de la nostra realitat, i ofegador de les excepcions que voldrien ajuntar-lo al gran corrent cultural i al d'amor a la terra.

Satisfem un Servei de camins que no es conserven, i estem obligats a gastar quantitats extraordinàries per constituir-ne de propis i conservar-los extraordinàriament pel tràfec que s'hi agombola.

Així podríem enumerar tots els serveis repetint la mateixa tornada.

I trobaríem la xifra índex del nostre endarreriment intel·lectual; la que significa l'endarreriment dels treballs públics; la que marca l'endarreriment de la nostra indústria i del nostre comerç; la que assenyala com un coeficient la major agror i duresa en el nostre règim social, no atenuada per la dolçor d'institucions d'assistència i d'auxili.

Tot ço que ens manca se'n va en forma d'impostos que no ens retornen en forma de servei de cap mena.

Avui podem veure com el Pressupost de despeses integral del nostre poble ve gravat amb una partida, la més grossa i la de més escàs rendiment, que gravita sobre la nostra Hisenda tal com graviten sobre els pobles dominats les despeses d'indemnització de guerra, sense reproductivitat per al país.

Aquest Pressupost que avui presentem té dues limitacions essencials en la seva realització:

- a) El sobrant anual consolidat per sa permanència provada per estadístiques successives;
- b) La part dels nous ingressos ordinaris que sigui possible destinar als augments que la creació de nous serveis establerts forçosament ha d'exigir.

Tindrà, en conseqüència, tanta més ràpida inversió com més crescut sigui el sobrant anual que aconseguim consolidar.

Preveiem invertir-lo en sis anys, assenyalant en el Pressupost anual la quantitat corresponent

després de meditat estudi de les possibilitats econòmiques, repartint l'augment dels ingressos al servei d'interessos i amortització i a l'augment de despeses ordinàries que el servei novament creat implica.

És possible que els mateixos serveis creats tinguin recíprocament una influència en els nostres ingressos anuals; molts d'ells són essencialment reproductius; així una carretera oberta produirà forçosament un augment de riquesa i, per tant, un augment de tributació. Quan aquesta superi les despeses de conservació, trobarem la seva influència en el Pressupost d'ingressos. En cada Servei es podria fer el mateix raonament. L'ensenyança ens donarà homes més perfectes; les institucions higièniques i de profilaxi social, homes més forts per al treball.

És d'esperar, així, que la nostra marxa ascensional no es parará.

Catalunya té la raó de la seva existència en la força que és ella mateixa. I aquesta força no serà destruïda per episodis més o menys turbulents.

Aquesta força té la seva representació econòmica. En un projecte de compensacions financeres que el Consell Permanent de l'any 1914 volia proposar a l'Assemblea per a sol·licitar-les a l'Estat, redactada per un economista coneixedor de les finances espanyoles s'arribava a la següent conclusió:

«Agrupant les sumes indicades anteriorment,

heu's aquí la despesa total que l'Estat espanyol realitza a Catalunya pels següents conceptes:

	Pessetes
I. Obres públiques	15.318,886
II. Instrucció Pública	3.435.954
III. Serveis d'Agricultura	373.450
IV. Serveis de Sanitat	50,650
TOTAL	19.178,940

»Per les raons indicades anteriorment, i per les dificultats que ofereix determinar extraoficialment les despeses realitzades en cada Província, havem de considerar com aproximades les xifres anteriors; perquè sumant les mateixes les despeses de la Vigilància forestal, Museus i Biblioteques, la despesa total pujarà a 20.000,000 de pessetes anuals pels conceptes d'Instrucció, Sanitat i Foment de la Riquesa.

»D'escassa quantia és la despesa que s'inverteix en aquests serveis d'utilitat social, tenint en compte que la tributació líquida de Catalunya ascendeix a 171.000,000 de pessetes. L'Estat inverteix, doncs, a Catalunya, en els Serveis de Foment i Cultura, l'11 per 100 de tributació de la mateixa al Pressupost general.»

Després d'escrites aquestes ratlles ha passat tot el trasbals econòmic de la gran guerra.

Aquestes xifres avui foren considerablement augmentades.

Elles, transcrites aquí, no han de significar altra cosa que la jornada en la vida econòmica de la Mancomunitat que proposem té encara un esdevenidor esplendorós d'activitat, de riquesa de civilització, que decuplicarà els nostres esforços actuals.

INSTRUCCIÓ PÚBLICA

CRITERI GENERAL

És indispensable, ja des del primer esbós d'un quadre general de les necessitats a atendre en ocasió del pròxim Pressupost extraordinari relatives als Serveis d'Instrucció Pública, partir de la incorporació dels actuals Serveis provincials al conjunt d'institucions a càrrec de la Mancomunitat de Catalunya. Això condiona l'amplitud infinita dels nostres ideals en cada matèria i en cada secció amb l'imperatiu d'haver d'atendre a l'exigència immediata d'una organització sistemàtica del conjunt. Un altre límit encara presenta el mateix caràcter de condició i de restricció : i és la necessitat de no situar en el Pressupost extraordinari instal·lacions el servei de les quals hagués de traduir-se ulteriorment en una creixença excessiva de les despeses anuals ordinàries. Aquesta doble condició és la base d'una classificació, que des d'aquest moment anunciem, de les *desiderata* exposada en la present Memòria, en tres classes : 1.ª Instal·lacions indispensables a la presentació d'un pla de conjunt dels Serveis d'Instrucció Pública i de les institucions docents a Catalunya, de manera que, respectant la suma d'organismes existents, els ensemblés en un organisme total i harmònicament disposat a la satisfacció de les necessitats més immediates de cultura, dintre de les atribucions actuals de la Mancomunitat. 2.ª Instal·lacions que, tot i presentant un caràcter de novetat, no hagin de portar més tard en llur funcionament sinó una despesa petita,

assequible a curts eixamples del nostre Pressupost ordinari, o bé que signifiquin despeses compensades per a l'anul·lació d'algunes de les despeses actuals. 3.ª Instauracions noves, al servei de les quals representi una despesa anual ordinària relativament crescuda; aquestes instauracions són, en general, en la present Memòria, simplement indicades, no proposades; la seva indicació obeeix generalment a punts de vista autoritzadament continguts en manifestacions públiques dels òrgans de la Mancomunitat de Catalunya, o bé a suggestions expressives de desig de particulars o d'algunes de les Seccions o Escoles que actualment existeixen; es tracta, per consegüent, d'instauracions la necessitat de les quals haurà d'ésser en cada cas objecte d'un examen superior, lligat al criteri financer general sobre les possibilitats dels futurs Pressupostos ordinaris.

*Organització general dels Serveis d'Instrucció Pública
de Catalunya*

Si abracem el conjunt de les nostres institucions actuals i el contrastem amb allò que podria exigir la satisfacció immediata de les nostres necessitats més peremptòries de cultura, trobarem que en aquell conjunt es diferencien clarament els següents grups d'institucions:

- I. Una administració general, que regenti el conjunt dels serveis d'Ensenyament.
- II. Centres Acadèmics.
- III. Biblioteques, Arxius i Museus.
- IV. Serveis particulars científico-administratius que, tot i tenint una base de ciència, responguin a

necessitats de vida administrativa regular i civilitzada i que tenen per característica general la de poder ésser situats, en rigor, segons el criteri que en cada cas s'adopti, bé dintre del Departament d'Instrucció Pública, bé dintre d'altres departaments (Mapes Topogràfic i Geològic de Catalunya; Conservació de Monuments; Serveis Meteorològics, Oceanogràfics i Pesquer; Acondicionament industrial; Museu Comercial; Servei de relacions internacionals, etc.).

V. Centres docents en els següents graus : *a*) Ensenyament primari i secundari, *b*) Ensenyament tècnic elemental, *c*) Ensenyament superior.

VI. Serveis de difusió, vulgarització, etc.

Aquest conjunt sistemàtic d'institucions provoca, com es comprèn, la urgència d'atendre a tres necessitats.

En primer lloc, una necessitat de parallelisme, i fins a cert punt de simetria, ens invita a eliminar duplicacions i a completar orgues.

En segon lloc, una necessitat d'instal·lació decorosa suficient en els organismes situats a Barcelona ens obliga a atendre a un condicionament limitat, però ja amb cert caràcter definitiu, de l'habilitació dels locals en què aquestes institucions es situen; pràcticament, a unes obres en el clos del lloc en què aquelles viuen, gairebé totes, és a dir, en el clos de l'anomenada Universitat Industrial.

Per últim, la necessitat, a la vegada de conveniència i d'alta política, d'estendre i afermar per tot el territori català els beneficis de les nostres instauracions de cultura, ens força a no pensar en Barcelona únicament, sinó en disseminar per tots els àmbits del país els orgues destinats a produir aquells resultats útils.

Anem a recórrer abreujadament el quadre d'institucions que corresponen a aquestes necessitats i a aquest sistema, indicant en cada cas la qualificació de les empreses proposades, segons l'ordre que correspon al criteri indicat en el primer paràgraf de la present Memòria.

ADMINISTRACIÓ GENERAL DE LA INSTRUCCIÓ PÚBLICA

La Universitat Industrial

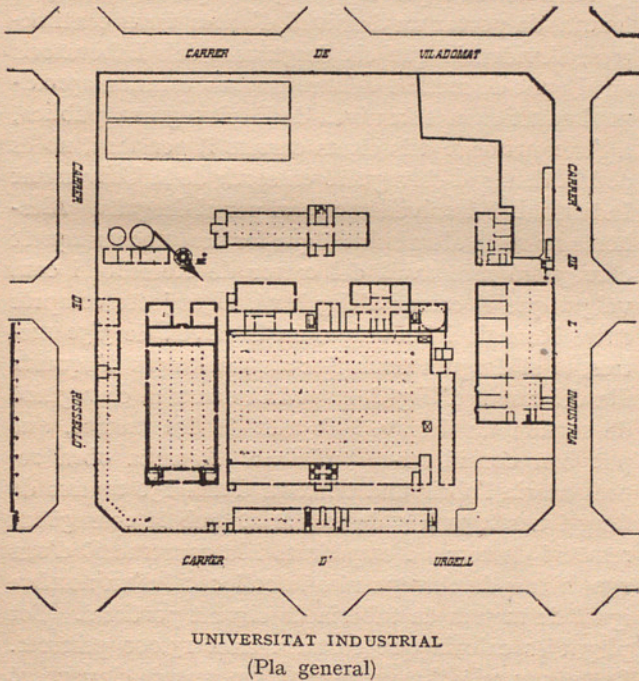
El conjunt d'oficines i de serveis administratius avui existents a la Mancomunitat i a la Diputació de Barcelona, creiem que basta aproximadament, de moment, a satisfer, un cop organitzat d'una manera jeràrquica i ben regulada, les necessitats de la nostra administració d'Instrucció Pública. Es tracta només aquí, per consegüent, d'un problema d'adaptació. Algunes habilitacions de locals, alguna adquisició de material, alguna equiparació de personal en alguns casos o del seu millorament en atenció a la major complexitat de les funcions noves, no representen en conjunt sinó una curta despesa.

Però està íntimament lligat amb les qüestions d'aquesta adaptació l'habilitació general i definitiva dels locals de la Universitat Industrial, lloc en què aquells serveis administratius haurien de situar-se. A aquest fi són proposades les següents obres a la Universitat Industrial.

Sanejament
dels soterranis
i del subsòl.

Els soterranis de can Batlló, on són instal·lats els Laboratoris, degut més que tot a la seva fondària que no permet un sistema de clavegueres que vagi a les

del carrer, estan sotmesos absolutament a un règim de pous morts. La nombrosa població d'aquests soterranis i el treball intens que s'hi realitza amb

elements líquids, sadollen totalment aquests pous, havent d'acudir al sistema costosíssim d'extracció o al d'elevació amb bombes fins al nivell convenient per sobreixir a la claveguera del carrer.

Segons estudis realitzats pel personal facultatiu, el nivell del sòl del soterrani es troba a 1'45 metres sobre el nivell de la banquetta de la claveguera pública,

a l'encreuament dels carrers d'Urgell i Rosselló. Si es té en compte que els claveguerons del soterrani ja es troben aproximadament a una profunditat d'uns 75 centímetres i que el clavegueró que els unifiqués hauria de portar un desnivell d'altres tants centímetres, s'evidencia que els desguassos dels Laboratoris en el punt de sortida dels soterranis estarien aproximadament al mateix nivell de la claveguera pública, a l'encreuament dels citats carrers i, per tant, no es podria donar al clavegueró en sortir de la Universitat Industrial el desnivell necessari per al desguàs. Aleshores no resta altra solució que fer desembocar aquest clavegueró més avall del carrer de Rosselló, i com vulgui que el carrer d'Urgell té, al trajecte comprès entre Rosselló i Provença, un desnivell de 3'50 metres, si el desguàs tenia lloc als dos terços d'aquesta illa del carrer d'Urgell, es podria donar al clavegueró de sortida un desnivell de més de dos metres, que pot ben considerar-se suficient. Aquesta obra representaria l'obrir una trinxera d'una 150 metres de llarg i uns 4'50 o 5 de fondària, amb la consegüent remoció de terres i empedrats i la construcció d'uns 150 metres de clavegueró o la col·locació d'un nombre igual de metres de tuberia de ciment portland. Tot plegat es calcula que costaria unes 15,000 pessetes. La construcció d'un centenar de metres de clavegueró interior per unificar tot el sistema dels soterranis, més la terminació de la xarxa de claveguerons dels edificis superiors que no estan tampoc absolutament alliberades del règim de pous morts, es calcula que podria costar unes 10,000 pessetes. En conjunt, la quantitat per a resoldre tot el servei de clavegueres i desguassos, tant dels soterranis com dels edificis de sobre terra, pujaria a unes 25,000 pessetes.

El servei d'aigües és a la Universitat Industrial un capítol de primera necessitat, i pel règim de lloguer que es segueix actualment es ve portant una càrrega costosíssima que no ha de fer més que créixer en el futur sense permetre tots els perfeccionaments que una Universitat com la nostra necessita d'un servei així. És més de dordre que segueixi aquest estat de coses i que es vagin pagant a la companyia d'aigües quantitats que passen de 4,000 pessetes anuals, quan la casa té fama de posseir — i proves n'ha donat l'antiga fàbrica Batlló — dolls abundosíssims que cal només treure a llum. Quinze pous hi ha actualment en la finca de can Batlló, algú d'ells de 50 metres de fondària, que semblen assegurar una captació llunyana i cabalosa. La utilització d'aquesta aigua, encara que només sigui per serveis que no reclamin la seva absoluta potabilitat, exigeix prèviament l'extinció de tots els pous morts i de fondre que hi ha a la casa i de totes les conduccions dubtoses que ara van a raure a molts dels pous esmentats. Fet això, la instal·lació d'un sistema elevatori en els tres pous principals, amb les corresponents canalitzacions i els dipòsits necessaris, no creiem que costés més d'instal·lació que unes 18,000 pessetes.

Quedaria aleshores per solucionar el problema de la mina d'aigua anomenada de la «Font dels Ocellets», propietat de la casa. Aquesta mina procedeix de la part alta de Les Corts, prop de la torre Güell, a uns 2'5 quilòmetres de distància, i dóna unes vint plomes d'aigua, actualment detinguda a Les Corts, al lloc on és instal·lat el repartidor, per mor del mal estat de la canonada que les construccions de clavegueres i línies de tramvia han inutilitzat en diferents llocs. Caldria instal·lar una nova conducció, seguint

Servei d'aigües

un trajecte nou, d'acord amb la urbanització actual. Aquesta rehabilitació de l'aigua de la «Font dels Ocellets», cas d'ésser considerada *remunerable*, vindria a costar unes 50,000 pessetes.

Ventilació
dels Laboratoris
de Química.

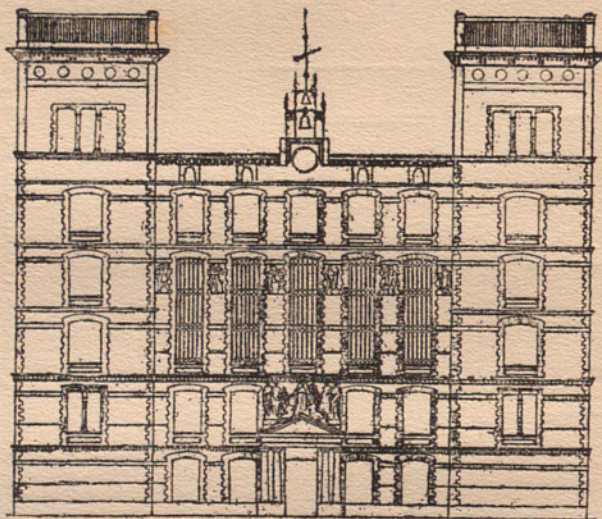
La instal·lació dels Laboratoris de Química en el local antigament destinat a filatura dins la fàbrica Batlló, ha fet precis acudir a un sistema de ventilació artificial de dites instal·lacions. La freqüentació escolar ha crescut talment, que el local és avui molt més aprofitat i, en conseqüència, el sistema de ventilació proposat resulta manifestament insuficient; per a millorar-lo deixant el servei de la ventilació dels soterranis en forma satisfactòria, es requereix una despesa de 25,000 pessetes, que consignem en Pressupost.

Obres en l'edifici principal.

En l'edifici principal poden preveure's les següents obres a fer : habilitació del quart pis, embelliment del vestíbul i de las escales generals, acabament de la façana i altres obres necessàries per als serveis administratius. Cal atendre com a mínimum la instal·lació d'una sala de juntes, d'una sala de conferències, d'una sala d'actes oficials, d'un despatx presidencial, d'unes oficines ben muntades, amb la seva caixa, secció de comptabilitat, secció d'estadística i registre, secció d'informació, secció de construcció i serveis generals i anex el corresponent arxiu. Cal atendre llocs públics de lectura o estudi per als alumnes, que haurien de consistir, com a mínimum : en una biblioteca central i una sala de diaris; una infermeria amb algunes habitacions per a dormir; un garatge, un dipòsit de material general de la casa; una cantina restaurant, on almenys es pogués dinar, per al servei de professors i alumnes (molts vénen de Badalona, de Mataró, de

Sant Feliu), i una habitació per a aquell que tingués al seu càrrec la responsabilitat general de l'ordre i la disciplina. Per aquest edifici o habitació d'edifici vell caldria preveure una suma inicial de 200,000 pessetes.

UNIVERSITAT INDUSTRIAL
(Edifici central)

Serveis per
als estu-
diants.

Els més urgents, ultra la Biblioteca o lloc d'estudi i lectura central, serien sales de dutxes, pati cobert per a gimnàstica o esport i instal·lacions per a les secretaries o acadèmies de llurs associacions. En conjunt, podrien esmerçar-se 30,000 pessetes.

	<u>Pessetes</u>	
Sanejament dels soterranis i subsòl.....	25,000	Resum.
Servei d'aigües	68,000	
Ventilació dels soterranis, especialment dels Laboratoris de Química.....	25,000	
Obres a l'edifici principal	100,000	
Instal·lació dels serveis administratius....	100,000	
Serveis per a estudiants.....	30,000	
	<hr/>	
Total.....	348,000	

CENTRES ACADÈMICS

Institut d'Estudis Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans és i convé que resti l'organisme central màxim de la vida acadèmica del país. El seu costat, la Biblioteca de Catalunya compleix una funció essencial i permanent.

Aquests centres, la característica dels quals és l'ésser autònoms, han restat en un nivell de subvenció, limitadament mesquí, per a allò que exigiria les necessitats de la nostra renaixença de cultura, i amb una estretor avui encara accentuada per l'encariment dels elements materials necessaris a llur actuació. Però l'amplitud que pogués desitjar en el subveniment d'aquestes institucions és de límits infinits. Podríem de moment renunciar a presentar-nos el problema i acudir a l'auxili de l'Institut incloent en el nostre Pressupost quantitats per a la publicació del Diccionari Literari, i de les relacions i estudis dels resultats aconseguits en les exploracions i campanyes prehistòriques i arqueològiques i per a la iniciació de l'Atlas Lingüístic.

Escola de Roma

Antecedents

Diverses vegades s'havia tractat a l'Institut d'Estudis Catalans de la possibilitat d'habilitar algun dels edificis espanyols de Roma per a instal·lar-hi una

Escola Històrica a semblança de les que hi tenen, de temps, França, Anglaterra i els altres Estats, i que són el centre d'impulsió dels més alts estudis clàssics i orientals. Aquesta iniciativa fou comunicada a la *Junta de Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas*, fou remès un projecte d'organització de dita Escola, s'aconseguí autorització per habilitar part de l'edifici espanyol de Montserrat, i últimament, la Junta es dirigia a l'Institut sollicitant la seva cooperació per a l'establiment d'aquell Centre. L'Escola quedà constituïda a últims de 1910 per un director, D. R. Menéndez Pidal, resident a Madrid, un Secretari que fou D. Josep Pijoan i tres pensionats catalans. La fundació de l'Escola de Roma era un acte transcendental, el primer d'expansió intel·lectual més enllà de la frontera després de molt temps de viure a la defensiva i de sofrir invasions en el que deuria ésser propi camp d'estudi; amb ella es creava un instrument de vigilància i regulació científica fora del territori nacional. L'esmentada institució obtingué un èxit; l'activitat penosa esmerçada en posar-la en moviment, les incomoditats i privacions dels pensionats fins a tenir en disposició decent el local que se'ls havia destinat, es veieren compensats per la rebuda immillorable que meresqueren en les altres escoles de Roma i en tots els centres doctes d'aquella capital. Aquest esforç, però, no fou continuat en marxar de Roma els pensionats primers; ràpidament decaigué aquell Centre que tant profit podia reportar en la nostra cultura i en la nostra vida de relació científica, fins que amb la guerra es clogué l'Escola Espanyola. Cap terra com la nostra ha mantingut històricament amb Itàlia una més constant i viva relació. Des que la política catalana

Significació
de l'Escola

s'orientava, per voluntat del rei Jaume I, cap al Mediterrani, amb la conquesta de les Balears; amb el projecte de creuada seguí constantment una mateixa direcció; així Pere el Gran pogué establir a Sicília un domini català que havia de durar fins més enllà de l'extinció de la nostra dinastia; Alfons el Magnànim conquistava Nàpols, coronant magníficament aquest corrent d'expansió nacional. A part d'aquests lligams històrics que exigeixen el coneixement dels arxius italians per al de la nostra història, cal pensar en l'Arxiu Vaticà, colossal dipòsit on totes les nacions han acudit per a il·lustrar el seu passat des que la generosa iniciativa de Lleó XIII aixecava la prohibició que impedia la seva consulta. Les biblioteques italianes són així mateix riques en manuscrits catalans, i les esglésies i els palaus i els museus guarden les obres que lliguen amb estret parentiu l'art italià amb el de la nostra Catalunya. És precís, demés, per les consideracions que en començar apuntàvem, no abandonar una iniciativa cultural que en tots els Estats ha trobat realització i que ha contribuït també a la formació de la nostra joventut estudiosa. Per a la fundació d'aquesta Escola que interessarà a diversos nuclis estudiosos de la nostra terra, i que es posarà sota la tutela de l'Institut d'Estudis Catalans en ple, pot establir-se una quantitat de 250,000 pessetes.

Institut de Fisiologia

L'Institut o Seminari de Fisiologia normal i patològica seria una institució consagrada a la investigació científica en tota llei de qüestions d'ambdues

modalitats de la Fisiologia, podent-ne també fer de les llurs ciències auxiliars (Física, Química-física i Química biològiques, Citologia, Fisiologia general i cel·lular, etc.) o aplicades (Fisiologia vegetal, Psicologia fisiològica, etc.); a la preparació dels futurs professors d'alguna d'aquestes ciències o investigadors en elles, i a la tasca docent d'aquelles en cursos de caràcter professional o superior. Excepcionalment podria servir també per a la vulgarització científica, o per a furnir a centres d'ensenyament secundari aquelles preparacions que necessitin per a les demostracions, però de cap manera deurà mai fer-s'hi sistemàticament ensenyament elemental. Molt menys, llevat de casos excepcionalíssims (epidèmies, guerres), deuran fer-s'hi treballs encomanats en les terres ben organitzades als laboratoris dependents de la Sanitat pública : la intervenció constant en afers d'ensenyament primari o secundari, àdhuc en la preparació de mestres, o en menesters de Sanitat, llevaria al futur centre el seu caient de fogar de treball científic elevat, que creiem necessari per damunt de tot que no perdi mai. En canvi, trobant-nos en un país poc extens i no massa ric, on seria força difícil la constitució d'un centre, de model americà, on solament s'hi fes ciència i no s'hi ensenyés, creiem necessari que el futur Seminari tingui anex l'ensenyament professional de la Fisiologia humana, i a ésser possible els ensenyaments superiors de dita ciència que es donessin a la Facultat de Medicina o en altres Escoles, ja per ésser aquesta la norma constant arreu d'Europa, ja per quant el pas dels alumnes de Medicina pel Seminari facilitaria les vocacions. I prescindim de la circumstància que el personal que avui té al seu càrrec l'ensnya-

ment de la Fisiologia a la Facultat, seria segurament el mateix que fóra l'encarregat d'organitzar la nova Institució.

A més, hi ha una altra raó perquè es faci així : la importància que per al metge té l'haver fruit durant els seus estudis de l'espectacle de la ciència fent-se, el que el predisposa per a rebre i utilitzar en son dia tots els avenços que sorgeixin després de finits els seus estudis, cosa que resulta difícil per aquell que no ha rebut una sòlida preparació fisiològica, car de la Fisiologia es treu el ferment renovellador de les arts mèdiques, que dóna al pràctic el criteri just de la valor científica de les tècniques empíriques de què ha de servir-se.

Tots els Instituts de Fisiologia d'Europa estan muntats tal com nosaltres concebem el nostre : si alguns n'hi ha de concebut d'altra manera (el de Terapèutica de Franckfort, o mants de Bacteriologia, són de disciplines allunyades de la nostra). I no han pas fracassat els Instituts de Fisiologia, docents i recercadors alhora, que encara se'n construeixen de nous, com el recentíssim de Lovaina, dirigit pel professor Noyons, construït durant l'ocupació alemanya, que algun dels nostres fisiòlegs ha visitat recentment, i és el millor d'Europa. Esmentat l'Institut de Lovaina, ens en servirem com a exemple provatori de la transcendència que en els medis europeus es dóna a la recerca biològica : a la ciutat flamanda, entre refer la Universitat destruïda i la Biblioteca cremada, o acabar la construcció de l'Institut de Fisiologia tot just començat en 1915, el Consell Universitari no dubtà, i ajornà la restauració dels edificis vells, avui dues voltes gloriosos. En 1918, après de l'armistici, bona part dels cabals de què es

pogué disposar foren esmerçats en l'utilatge del dit Institut, al qual abans, els dies ominosos de les requises de l'aram per les forces ocupants, el poble hi duia els seus objectes de metall perquè fossin utilitzats per a la construcció d'aparells. Aquest exemple de l'amor a la seva Universitat de la ciutat màrtir, ho és també de la valor que en els centres més tradicionals de l'Europa culta es reconeix a la recerca fisiològica.

A Barcelona — com es diu en la Memòria de 1917, endreçada al primer president de la Mancomunitat — hi ha una ja forta tradició de treball biològic experimental : aquesta tradició durant aquests dos anys s'ha afermat sòlidament. La tasca de la Societat de Biologia, els cursets encarregats a notabilitats de primera fila, espanyoles i franceses (com l'inoblidable del Prof. Gley), la nostra pròxima intervenció al Congrés de Fisiòlegs convocat a París pel juliol de 1920 i el resultat esplèndid del viatge científic a Sud-Amèrica dels Drs. Pi i Suñer i Cervera, més les proposicions que aquest darrer ha rebut de si volia acceptar la càtedra de Fisiologia de la Universitat de Córdoba, que ocupava en Ducceschi (deixeble d'en Luciani, de Roma), tot demostra la solidesa de la nostra Escola, i la necessitat que se li faciliti l'adequat instrument de treball.

Aquesta institució la imaginem installada en un edifici isolat, segons el model de qualsevol dels Centres descrits en la Memòria de 1917 tramesa al president Prat de la Riba, o semblantment al de Lovaina, collocant-lo vora l'Hospital Clínic, en el districte de la ciutat on radiquen la majoria de les escoles tècniques catalanes.

Caldrà després atendre a la installació material,

distingint, en tractar-se d'això, entre les despeses de material no durable, que tenen el seu lloc en el Pressupost ordinari, i les de material durable que consignem en aquest Pressupost; entre elles detallarem la de proveir a l'Institut de Fisiologia d'una biblioteca especialitzada i les del gran material d'estudi. La quantitat que consignem de 270,000 pessetes, ajuntant-se a les 375,000 procedents del Pressupost ordinari de la Diputació de Barcelona, estimem que abastaran, si per altre banda es compta amb un solar adequat, per a la doble finalitat de l'edifici i la instal·lació.

MUSEUS, BIBLIOTEQUES I ARXIUS

Museus

Des que l'Excma. Diputació de Barcelona posà a disposició de l'Institut d'Estudis Catalans una consignació per a foment dels Museus locals, s'ha pogut realitzar una acció per a millorar la instal·lació d'aquests dipòsits dels materials arqueològic i artístic de la nostra terra que moltes vegades, per la sola bona voluntat d'un erudit o intelligent de la localitat s'havien anat aplegant. Un concurs de Museus ha estat convocat anualment, i s'ha aconseguit així estimular el zel dels conservadors i ajudar-los a més en la seva obra. Els Museus diocesans de Mallorca, Lleyda, Vich i Tarragona, el municipal de Cervera i altres han pogut disposar, mercès a aquests concursos, d'una quantitat que els ha permès organitzar amb major perfecció llurs colleccions. Cal, però, acomplida ja aquella primera acció, contribuir

a salvar d'una emigració segura els objectes que constitueixen el patrimoni artístic de la nostra terra i que

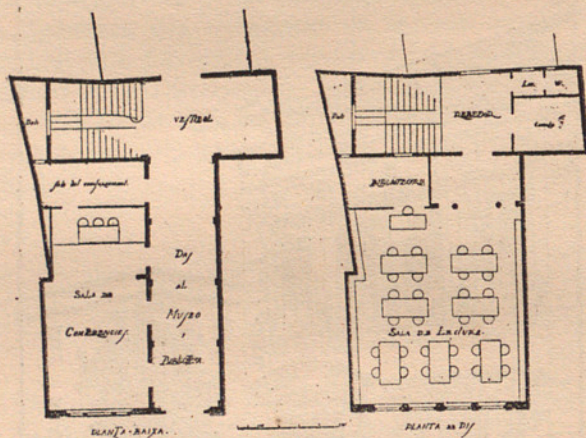

BIBLIOTECA POPULAR DE TERRASSA

Façana

hi queden encara malgrat la persecució de què són objecte per part d'antiquaris i marxants, cooperant, com altres vegades han fet la Diputació i l'Ajunta-

ment de Barcelona, amb subvencions extraordinàries, a la benemèrita i en aquest ordre suprema tasca de la Junta de Museus. Cal paralelment estudiar tot aquest material i posar-lo en circulació per a coneixement de l'art propi i per a relacionar-lo amb el de les

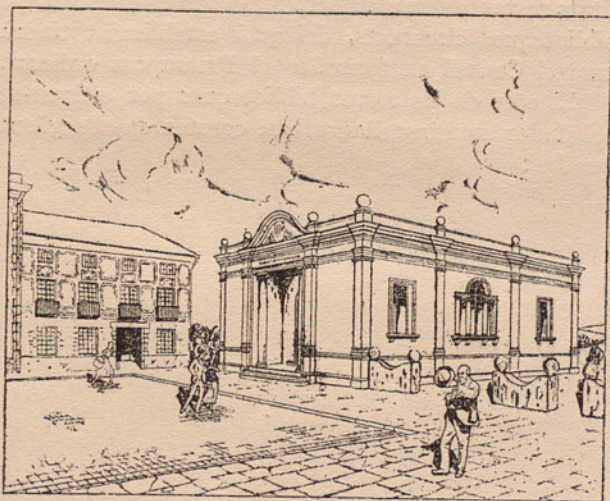
BIBLIOTECA POPULAR DE TERRASSA

Plans

restants encontrades d'Europa, del qual ell constitueix una branca tan poc coneguda com plena d'interès. Per totes aquestes raons, volent atendre a la doble tasca d'ordenació del nostre patrimoni artístic i salvació d'aquella part que, assessorats per l'esmentada Junta de Museus, ens sembli indispensable, hem consignades 200,000 pessetes.

Biblioteques

Al costat de la Biblioteca de Catalunya existeix l'obra de les Biblioteques populars. El programa

BIBLIOTECA POPULAR DE FIGUERES

presidencial que la Mancomunitat conegué en ocasió solemne, portava fins a quaranta el nombre de les biblioteques a instaurar. Aquest desideràtum ha d'ésser realitzat en esforços successius. Avui ens cal atendre : *a)* a dotar a Barcelona de quatre Biblioteques populars de barri, acceptant l'oferta del seu Ajuntament; *b)* a construir onze Biblioteques populars escampades per les principals ciutats i viles de Catalunya. Tindrem així quinze Biblioteques que, sumades a les sis construïdes i a les dues apro-

vades que tenen ja consignació, arriben a la xifra de vint-i-una. A aquest esforç caldria sumar-hi les tres Biblioteques sucursals de la del Consell de Pedagogia que projectem establir a Tarragona, Girona i Lleyda, de què més avall es parlarà. Les necessitats restants seran suplertes pel servei de préstec i biblioteques circulants, del qual establiment tindrà cura el Consell en formular el Pressupost ordinari.

El cost de les noves biblioteques pot estimar-se pel de les avui instal·lades, que consten en el següent quadre :

BIBLIOTEQUES POPULARS

POBLES	Grau	Construcció		Llums, Mobles, Instal·lació		Electricitat Calefacció		Llibres		Honoraris		TOTALS		Observacions
		Ptes.	Cts.	Ptes.	Cts.	Ptes.	Cts.	Ptes.	Cts.	Ptes.	Cts.	Ptes.	Cts.	
Olot . . .	I	27,085	69	6,608	10	4,700		5,000		1,393	52	44,787	31	Revisió de preus
Valls . . .	I	28,901	87	6'082	92	1,100		5,000		1,320	73	42,405	52	
Sallent . .	II	28,762	30	5,800	85	1,100		3,000		1,311	68	39,974	83	
Borges B.	II	31,766	15	5,898	85	1,100		3,000		1'376	18	43,141	18	
Canet . . .	I	36,995		7,150		970		5,000				50,116		Revisió de preus i augment fonaments
Vendrell .	II	38,802	91	7,250		1,200		3,000		1,580		51,832	91	
Figueres .	I	43,516	03	7,250		1,200		5,000				56,966	03	Pressupost acordat
Pineda . .	III	34,827	70	7,150		1,100		2,000				45,077	70	Pressupost acordat

Les Biblioteques d'Olot, Valls, Sallent, Borges Blanques i Pineda, del mateix tipus, són de tipus igual a la de Canet. La del Vendrell fou publicada com a làmina en *L'Obra realitzada*, pp. 64 i 65.

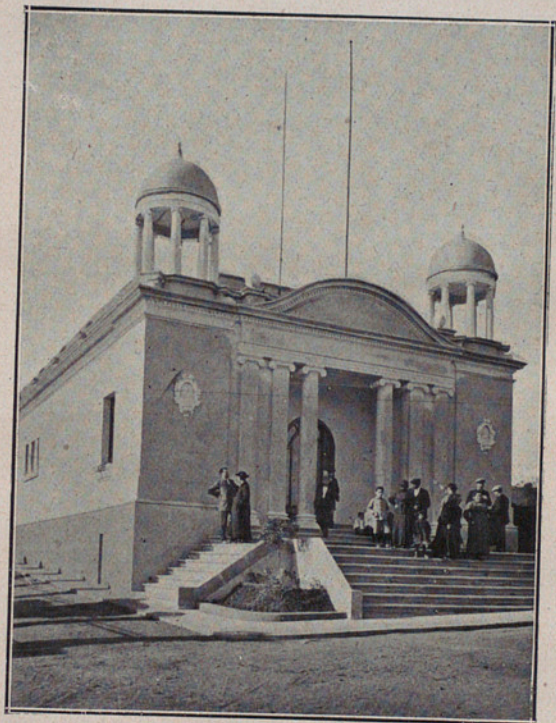
Segons el que s'ha dit, ens caldria consignar :

	Pessetes
Per quatre biblioteques a Barcelona, a 60,000 pessetes una	240,000
Per onze biblioteques a 45,000 ptes. una.	495,000
Llibres per a les onze biblioteques, a pes- setes 10,000 per cada biblioteca	110,000
En total	845,000

Més : perquè pugui la Biblioteca de Catalunya adquirir determinades sèries científiques de llibres i de revistes, algunes de ventureres i difícils de trobar en temps normal, aprofitant l'avinentsa del baix canvi de moltes monedes europees, consignem 25,000 pessetes, que fan pujar en total a 870,000 pessetes la consignació per a biblioteques.

Arxius

La veneració i cura dels arxius, tant civils com eclesiàstics, ha estat un fet molt general i constant a Catalunya. Moltes vegades, la bona voluntat d'un particular o la iniciativa d'un arxiver, per si soles, han produït l'organització i aprofitament d'un d'aquells dipòsits sagrats de l'activitat pretèrita de la nostra nacionalitat. L'Institut d'Estudis Catalans ha treballat en aquest sentit des de la seva fundació; l'estudi de l'arxiu de Bagà, el de Sant Joan de les Abadesses, el de la Seu d'Urgell, havien estat organitzats abans que la Diputació de Barcelona assignés una quantitat per a aquestes investigacions. Així mateix

BIBLIOTECA POPULAR DE CANET

s'havia preocupat, amb l'auxili vigilant de l'esmentada corporació, de l'estudi i catalogació de les Biblioteques : un catàleg dels manuscrits lul·lians de Munic, el dels de la Biblioteca tirolesa de Innichen, en són bona prova. Posteriorment, ha pogut l'Institut ampliar aquesta acció, un concurs d'arxius ha estat anualment convocat, i en fomentar la cura d'aquests dipòsits documentats ha permès millorar llur instal·lació, així els arxius de Cervera, Manresa, Balaguer, etc. Una acció semblant s'ha anat realitzant en les Biblioteques, restaurant els còdexs preciosos, contribuint o encarregant directament llur catalogació, com a les Seus de Tortosa i Lleyda, per exemple. Queda, però, encara una llarga feina a fer, donada la riquesa enorme documental de Catalunya, abans no siguin ben coneguts i posats a disposició dels estudiosos els fons que integren els arxius i biblioteques catalans, feina aquesta que ha d'anar acompanyada d'una millor instal·lació d'aquells arxius i biblioteques que ho necessitin. Cal també pensar adquirir aquells fons documentals o bibliogràfics que, per la dificultat de la seva consulta o la inseguritat de la seva permanència, convingui recollir en la Biblioteca de Catalunya.

Per a atendre a aquest servei d'estudi i catalogació de documents i arxius, i a l'eventual adquisició dels fons en què concorrin les circumstàncies esmentades fent aconsellable la seva adquisició a juí de la direcció de la Biblioteca de Catalunya, consignem 100,000 pessetes.

SERVEIS CIENTÍFICO-ADMINISTRATIUS

Mapa corogràfic de Catalunya

Treballs que
s'han de
realitzar.

Catalunya, per a tenir complets els seus serveis cartogràfics, necessita imprescindiblement posseir els següents treballs:

I. La xarxa completa de triangulacions geodèsiques de 1.^r, 2.ⁿ i 3.^r ordre, i la de les línies convenients de nivellació de precisió.

II. El mapa topogràfic general de Catalunya a gran escala, 1 : 20,000 o 1 : 25,000, amb gran detall i precisió.

III. La hidrografia completa de les costes.

IV. Els plànols parcel·lars de totes les poblacions i nuclis habitats de Catalunya per a llur cadastre urbà, i els plànols parcel·lars de tots els seus termes municipals per al cadastre rústic dels mateixos.

V. Diferents mapes corogràfics de conjunt, obtinguts per reducció del topogràfic, a escales de 1 : 100,000, 1 : 200,000 i 1 : 500,000, de gran utilitat, i sobretot contribuir, en la part corresponent de Catalunya, a la formació dels dos grans mapes internacionals: el del món, a escala de 1 : 1.000,000, i l'especial per a la navegació aèria, a escala de 1 : 200,000.

VI. El mapa corogràfic borrador de Catalunya, a escala de 1 : 100,000, el qual amb caràcter de provisorï ha de suplir la falta del topogràfic anterior.

El cost d'aquests treballs és una quantitat indubtablement superior als mitjans de què pot dis-

posar la Mancomunitat de Catalunya en el règim actual.

En altres llocs s'ha descrit minuciosament la situació del nostre servei en relació amb els de l'Estat, així com l'estat actual dels treballs empresos.¹ Els mitjans econòmics actuals i l'estat d'estudis seguits per altres serveis aconsella reduir de moment la nostra activitat al mapa corogràfic borrador i a la part que correspon a Catalunya en el mapa internacional del món i de navegació aèria enumerats en els paràgrafs V i VI.²

Queda per a efectuar avui, en ço que és relatiu a Geodèsia, l'aplegament de les dades de la triangulació de 2.ª ordre de la província de Lleyda, i de tot allò realitzat últimament en les de 3.ª ordre geodèsic per l'Institut Geogràfic i Estadístic, i el que vagi efectuant durant un període de dos anys en triangulacions i nivellacions de precisió. Geodèsia

També, en certes zones desprovistes avui dia de triangulació geodèsica de 3.ª ordre, i on segurament no s'hi establirà en un període de dos anys, serà precis projectar, observar i calcular extenses triangulacions especials complementàries.

Dels 3.209,000 d'hectàrees que aproximadament compta Catalunya com a extensió superficial seva, es tenen aplegats, de diferents organismes i altres procedències, els plànols topogràfics d'unes 336,360 hectàrees, havent-se aixecat directament per aquest Servei els plànols d'unes 50,000 hectà- Topografia

1. *Bulletlè del Centre Excursionista de Catalunya* dels mesos de març i juliol de 1919.

2. Vegi's Mancomunitat : *L'Obra realitzada*, pàgs. 72 i següents.

rees, essent, doncs, en total unes 386,360 hectàrees, de les quals es tenen els plànols; quedant, per tant, per a aplegar o aixecar els plànols d'altres 2.822,640 hectàrees, de les quals han estat oferts els plànols, i s'esperen en breu els d'unes 170,000 hectàrees.

Comptant que entre els plànols de termes municipals que tenen els ajuntaments i es puguin aprofitar, els de particulars, el realitzat per alguns organismes de l'Estat, ço que puguin efectuar en un període de dos anys, els treballs del mapa geològic a la província de Barcelona, el mapa traçat per l'antic servei de carreteres a la dita província, s'arribi a la xifra considerable de 1.000,000 d'hectàrees aixecades, i suposant també que es puguin obtenir les còpies de tots els plànols corresponents, encara quedarà per a realitzar la topografia de l'enorme quantitat de 1.652,640 hectàrees.

Per a executar ràpidament tot aquest treball topogràfic és necessari canviar radicalment els procediments empleats, deixant els mètodes de la taquimetria i substituint-los pels de la topografia expedita i irregular, qual procediment és el més adequat per als treballs de què es tracta, utilitzant els aixecaments gràfics de plànols amb planxeta, els sistema fototaquimètric, les voltes gràfiques d'horitzó amb el orògraf Schrader i l'aparell autoreductor Tacheograf, del mateix autor, tot això conjuntament segons les condicions de la zona de terreny que s'ha d'aixecar, combinats també amb alguns treballs taquimètrics ordinaris, els quals, amb els vèrtexs geodèsics i els de la triangulació gràfica que s'establiessin, serviren per a subjectar els treballs expedites.

Es tindrà de continuar amb activitat la recerca,

aplegament i adquisició de ço realitzat per l'Institut Geogràfic, altres organismes oficials i entitats particulars.

Hauran de consignar-se també quantitats per a l'adquisició del nou material de planxetes, orògrafs, tacheògrafs i altres, la reparació i reposició de material averiat.

Actualment hi ha cinc fulles de les quaranta tres del mapa totalment acabades, molt avançades i a punt d'ésser terminades altres dues, preparades per a llur composició dues més; així és que resta l'ompliment d'aquestes i tot el treball de preparació (requadrament i situació de vèrtexs geodèsics i topogràfics) i de composició per a trenta quatre, el qual cost ultra els de càlculs complementaris i els de correcció de la toponímia, s'eleva a unes 40,000 pessetes.

Cartografia.
Treballs
de com-
posició.

Aquest treball s'ha d'empendre amb urgència, però necessita la seva consignació especial, estant actualment organitzant-se en combinació amb els serveis de fotogravat i litografia de la Casa Provincial de Caritat, i segons s'ha estudiat i calculat, el cost total de les quaranta tres fulles del mapa, serà aproximadament d'unes 300,000 pessetes.

Publicació
del mapa.

El pressupost total per a l'acabament del mapa corogràfic borrador de Catalunya, a escala de 1 : 100,000, en quaranta tres fulles, seria, doncs, el següent :

Resum.

	<u>Pessetes</u>
<i>Geodèsia</i> : Aplegament i execució de nous treballs geodèsics	30,000
<i>Topografia</i> : Execució de nous treballs, adquisició de còpies de nous treballs topogràfics i adquisició i reparació del material	630,000
<i>Cartografia</i> : Càlculs, dibuix i toponímia per a la composició de les fulles . .	40,000
<i>Publicació del mapa</i>	300,000
TOTAL . . .	<u>1.000,000</u>

Si aquestes xifres poguessin semblar massa elevades, s'ha de tenir present que, segons el projecte de conveni entre la Mancomunitat i el Dipòsit de la Guerra de l'Estat Major, aquella havia de pagar 60,000 pessetes anuals durant 12 anys, és a dir, 720,000 pessetes en total, per altre part l'Estat ve a pagar anualment a la comissió topogràfica d'aquell cos a Catalunya, més de 110,000 pessetes, que al cap de dotze anys sumen 1.320,000 pessetes, que amb les anteriors, sense comptar ço que l'Estat paga al Dipòsit per a la publicació, pujarien a unes 2.040,000 pessetes.

També convé remarcar que, ultra la utilitat pública que reporta, la venda del mapa podrà ésser reproductiva econòmicament, puix que el preu de cada exemplar, segons l'extensió de la part dibuixada i la classe de terreny representat, podrà variar de 1 a 5 pessetes.

Acabat i publicat el seu mapa corogràfic de caràcter provisional, és necessari, per la dignitat de Catalunya, empendre la formació i publicació de les edicions provisionals, de les parts o fulles corres-

Formació i publicació dels mapes internacionals.

ponents a ella, dels dos grans mapes internacionals esmentats, el del món, a escala de 1:1.000,000, i de l'especial per a la navegació aèria, a la de 1:200,000, obtinguts per reducció del corogràfic, amb els signes convencionals adoptats per acords internacionals.

El mapa internacional del món, a escala de 1:1.000,000, té una sola fulla corresponent a Catalunya, d'unes dimensions aproximades de 0'492 X 0'432 m., la composició de la qual i la publicació de 5,000 exemplars costarien en total unes 14,000 pessetes.

El mapa per a la navegació aèria a escala de 1:200,000, conté nou fulles corresponents a Catalunya, d'unes dimensions mitges aproximades de 0'56 X 0'42 m., pujant el cost de cadascuna d'elles, per la seva composició molt especial i difícil pels signes convencionals que s'han d'empresar, i la publicació de 5,000 exemplars, a unes 10,000 pessetes, de manera que, per a les nou fulles, el preu total s'elevaria a unes 90,000 pessetes.

Aquestes darreres partides cabrien en son dia dintre el pressupost ordinari.

Mapa geològic

No existeix altre mapa geològic de Catalunya de conjunt que el fet per Mn. N. Font i Sagué, a l'escala de 1:1.350,000 i publicat a la Geografia de Catalunya en 1908.

Per la qual cosa urgeix el fer una nova publicació de conjunt per a corregir els molts errors que figuren en els mapes oficials, sens perjudici de seguir, en son dia, en l'obra de detall començada pels Drs. Aí-

Aplegament
dels tre-
balls exis-
tents.

mera i Bofill per encàrrec de la Diputació de Barcelona, en 1885, a l'escala de 1:40,000.

En emprendre la confecció del mapa geològic de conjunt, cal fer un recull de tots els treballs cartogràfics-geològics existents que poguessin ésser-nos útils per al nou mapa geològic de Catalunya, que ha d'ésser publicat a l'escala de 1:100,000.

Les minuts borradores són dibuixades a l'escala de 1:25,000 i 1:50,000, i després directament reduïdes a 1:100,000; així s'ha fet amb les fulles 41 i 43, les primerament acabades.

El format complet d'aquest nou mapa fóra de 2'70 metres de costat, veritable mapa mural.

A l'escala de 1:100,000 podran aprofitar-se tots els treballs realitzats a les escales que siguin més detallades que l'adobtada, com són: els fets fins ara de la província de Barcelona per encàrrec de la Diputació, que sumen una superfície de 3,136 quilòmetres quadrats; a més s'utilitzarà tot el que es pugui de la fulla núm. 252 del mapa geològic francès, a l'escala de 1:80,000 publicada per L. Bertrand en 1911, en una superfície d'uns 500 quilòmetres quadrats dels Pireneus Centrals; el de la Vall de Ribes, per Thos i Codina, a l'escala de 1:20,000, publicat en 1904; i el d'En Palet i Barba, dels voltants de Terrassa, en 1896, a l'escala de 1:15,000, que en conjunt sumen uns 3,700 quilòmetres quadrats.

Són publicats altres treballs parcials, ultra els generals de la península i de la veïna república, indicats anteriorment, d'escales de menys detall, planimètrics, dels que alguns tan sols podran servir de guia per a les interpretacions dels terrenys, i aquests són:

1856. Vezian, A. : Dels voltants de Barcelona, a l'escala de	I : 180,000
1870. Moulin, J. : Mapa borrador de la Província de Barcelona, inèdit	I : 100,000
1881. Leymerie (A.) : L'Alt Garona	I : 200,000
1881. Carez, L. : Part oriental dels Pireneus	I : 691,200
1881. Maureta, J. i Thos i Codina, S.: Província de Barcelona	I : 400,000
1885. Thos i Codina, S. : Vall d'An- dorra	I : 200,000
1889. Mallada, L. : Província de Tar- ragona	I : 400,000
1893. Roussel, J. : Els Pireneus	I : 320,000
1904. Gelabert, J. : De la regió volcà- nica d'Olot	I : 200,000
1906. Cazorro, M. : Dels terrenys vol- cànics de la Província de Girona	I : 200,000
1907. Bertrand, L. : Els Pireneus Orien- tals	I : 320,000
1910. Dalloni, M. : Els Pireneus de l'Aragó	I : 200,000

Des del començament del Servei s'han seguit un pla de marxa d'acord amb el Servei Geogràfic de Catalunya, el qual, en acabar una fulla, en remet tres còpies : una per als treballs de camp i l'altre per al dibuix definitiu, reservant-ne un exemplar per si fos menester una repetició.

Immediatament es surt al camp fent itineraris per les vies i carreteres, així com també per les carenes de les serres i per les valls, procurant assenyalar les formacions geològiques proporcionalment a l'escala que se'ns ha encomanat, podent presentar el

Estat actual
dels tre-
balls.

25 de juny de 1919, a l'Excm. Sr. President de la Mancomunitat la primera fulla (núm. 43), titulada Goles de l'Ebre, completament acabada.

La superfície mapada enguany és la següent :

	Quilòmetres quadrats
Goles de l'Ebre (fulla 43)	498
Tortosa (fulla 41)	770
Sant Feliu de Guíxols (fulla 24)	384
Guilleries (part de la fulla 22 i 23)	750
Són	2,402

I si en aquesta suma hi ajuntem els 3,700 quilòmetres quadrats dels mapes aprofitables, per a ésser reduïts a l'escala de 1:100,000, amb lleugeres modificacions, resulta que actualment està ja llesta dels treballs de camp una extensió d'uns 6,100 quilòmetres quadrats, que representen poc menys *d'una cinquena part de la superfície total de Catalunya*, que és d'uns 32,090 quilòmetres quadrats, aproximadament.

Nombre de
fulles lles-
tes i per
a fer.

De conformitat amb el projecte formulat pel Director del Servei Geogràfic de Catalunya, aquest mapa estarà compost de 43 fulles; en el supost que la limitació topogràfica, àdhuc que de la representació de les formacions geològiques, deurà coincidir amb la de les quatre Províncies catalanes.

Doncs bé : la superfície mapada dels 6,100 quilòmetres quadrats representa en el nou mapa vuit fulles llestes, que poden ésser donades ja a l'estampa, i aquestes són : la 24, 29, 30, 34, 35, 41 i 43, amb la de les Guilleries que interessa la meitat de cadascuna de les fulles 22 i 23. De les restants a fer, n'hi ha

dinou de completament plenes, i a més setze de parcials, que són aproximadament equivalents a sis fuller també plenes. Per ço que la superfície que resta a fes és, en realitat, proporcional a unes vint-i-cinc fulles.

Tenint en compte la diferència de treball que referent a l'estudi de les fulles de les regions pirenaica i de la costa llevantina, comparades amb el Pla d'Urgell, no és factible l'establir una unitat en el nombre i durada de les expedicions complementàries per a fitar les formacions geològiques; al mateix temps que per haver-se encarit extraordinàriament la manutenció, tartanes, cavalleries, etc., se'ns fa impossible precisar una norma de les despeses a fer en els moments presents, per dia d'expedició.

Amb tot, l'experiència ens ha mostrat que cal comptar un cost mínim per fulla de 1,000 pessetes, consegüentment unes 25,000 en total.

Essent útils per al mapa geològic de Catalunya les mateixes fulles topogràfiques ja impreses, això és, que el paper, àdhuc impressió de l'orografia, hidrografia i toponímia, no ha d'entrar en els nostres càlculs. Comptant les despeses del gravador, litògraf i l'imprimir les vint-i-cinc o trenta tonalitats representatives de totes les formacions geològiques que podrien ésser obtingudes amb un promedi de set tintes (foren de tres a deu, segons les fulles), fent-ne un tiratge de 3,000 exemplars de cada una de les quaranta tres fulles, l'import total fóra d'unues 20,000 pessetes.

Despeses
pels tre-
balls de
camp.

Impressió
de les qua-
ranta tres
fulles.

Servei Meteorològic

L'organització del Servei Meteorològic forçosament haurà de regirse pels mètodes universals i empalmarà amb l'organització general, ja que la cartera de sos resultats és en proporció de la major extensió del territori en què les observacions es praptiquen.

El Servei català de la Mancomunitat serà principalment una estació central catalana coordinada amb el Servei general, i centralitzar les dades de les estacions particulars de tots els ordres de Catalunya.

A la instal·lació d'aquesta central va destinada la quantitat que en aquest pressupost s'assenyala.

Els aparells a adquirir podrien, en principi, ésser els següents:

<u>Meteorologia de l'atmosfera inferior:</u>	<u>Pesettes</u>
Anemògraf Dines, gran model	5,400
Barògraf de pes, gran model	1,800
Registradors reglamentaris, models petits i mitjans	1,080
Anemògraf Robinson amb totalitzador elèc- tric	890
Baròmetre normal i un auxiliar Fortin . . .	1,150
Heliògraf	450
Pluviòmetres normals i pluviògraf de sifon .	500
Anemòmetre portàtil	45
Psicròmetre d'aspiració	300
Abric termòmetre i termòmetres duers . . .	400
<i>Suma i segueix.</i>	<u>12,015</u>

<u>Meteorologia de l'atmosfera inferior</u>	<u>Pessetes</u>
<i>Suma anterior.</i> . . .	12,015
<i>Meteorologia de l'alta atmosfera:</i>	
Nefòscop Besson	160
Deu tubs Draegger per hidrogen a 150 at- mòsferes	2,500
Dos distensors	400
Unes balances aerològiques	100
Un teodolit Quervain-Mattenzzi	1,000
Un comptador de segons	75
<i>Instal·lació horària i telegràfica:</i>	
Un pèndul de precisió	3,000
Un cronòmetre de marina	900
Una estació de T. S. F., de potència 5 quilo- vats, amb dues antenes independents. . .	13,000
<i>Laboratori i aparells auxiliars:</i>	
Un comparador de baròmetres	470
Un aneroid de precisió	490
Un telèmetre nefoscòpic	1,400
<i>Instal·lacions generals:</i>	
Primer establiment de la Biblioteca	6,000
Mobles i taller	3,400
<hr/>	
Total pressupostat de primer establiment, sense tenir en compte eventuais obres d'habilitació en el local de què es disposi.	45,000

Assaig de matèries industrials

Des de molt llarga data ha vingut sentint-se la necessitat de determinar d'una manera exacta la

quantitat d'aigua que porten les diferents matèries tèxtils que s'empleen en la indústria, a fi d'evitar les enutjoses i inacabables qüestions que s'originen a cada pas a propòsit de tal determinació.

Fa ja més de cent anys que, responen a la dita necessitat, començaren a crear-se en els primers centres industrials del món establiments encarregats d'aquella missió de determinar el grau d'humitat que les diferents matèries tèxtils porten. A dits establiments se'ls donà el nom d'Acondicionaments.

Després, son primitiu marc ha anat eixamplant-se, i avui acondicionar ja no és sols determinar el tant per 100 d'aigua que conté una matèria tèxtil, sinó determinar, demés, la resistència de les fibres tèxtils, analitzar lubricants, combustibles, productes químics i farmacèutics i matèries colorants, assajar materials de construcció, productes metal·lúrgics i siderúrgics, en una paraula, fer totes les operacions necessàries per a garantir la qualitat o tipus dels articles.

Com en tantes altres coses succeeix, el nostre país s'endarrerí considerablement en aquest particular. El primer Acondicionament a Espanya establert fou el de Terrassa, purament particular, que funciona des de 1906. Poc temps després se'n creava un a Sabadell. Cap més establiment d'aquesta índole funciona avui dia a Espanya.

Que dels Acondicionaments n'hi ha veritable necessitat, res ho prova tant com l'èxit assolit pels dos que acabem de parlar. Sense que tinguin caràcter oficial, i sense que els seus serveis s'imposin a ningú com a obligatoris, no es fa cap operació avui dia en aquelles dues poblacions que no sigui a base de certificats de l'Acondicionament. Aquests

certificats són tinguts per a tothom com a laude inapellable; són com el segell de puresa i garantia que acompanya constantment la mercaderia.

La volada que han pres aquests Acondicionaments n'és prova el següent quadre expressiu dels quilos de llana que any per any, des de la seva fundació, ha acondicionat l'establiment de Terrassa.

Any	Quilos	Any	Quilos
1907....	1.491,436	1913....	3.377,498
1908....	2.110,598	1914....	4.500,837
1909....	2.867,935	1915....	8.072,281
1910....	3.215,136	1916....	10.728,914
1911....	3.180,631	1917....	14.767,219
1912....	3.414,236		

A la vista d'aquests resultats, i dels més afalagadors encara que s'han experimentat en els centres industrials estrangers, les dades dels quals no posem per a no cansar, un es pregunta, ¿i com és que a Barcelona no es compta encara amb un establiment d'aquesta naturalesa?

Algunes institucions particulars i corporacions econòmiques han tractat alguna volta d'establir l'Acondicionament que a Barcelona fa falta sense rebreix mai en la empresa.

Això féu que la Diputació de Barcelona prengué l'acord, l'any passat, d'emprendre's aquesta obra i que consignés en el Pressupost d'enguany la quantitat de 50,000 pessetes per a començar la instal·lació de l'Acondicionament.

Tres grans aventatges oferia el que fos la Diputació nostra la que establís l'Acondicionament de Barcelona. És el primer, el de no ésser la Dipu-

tació cap de les entitats productores que es disputen l'Acondicionament. Si hi hagués aquí una sola gran entitat que aplegués a tots els industrials, de tots els rams i de les més variades branques, tal vegada no hi hauria qüestió i a la dita entitat hauria d'encomanar-se l'Acondicionament, encara que sempre podria despertar-se el recel, als forasters que contractessin amb els industrials d'aquí, de si l'acondicionament d'aquesta no hi havia prou imparcialitat. Per això era més adequat que s'encarregués a la Diputació, entitat pública de prestigi i brillant història.

El segon aventatge, d'una importància extraordinària, naixia de tenir ja la Diputació la major part dels elements amb què l'Acondicionament ha d'instaurar-se. En la gran Universitat Industrial, que gràcies a l'esforç de la Diputació i del Patronat existeix en l'edifici de Can Batlló, hi ha esplèndids Laboratoris, d'un cost molt enlairat, que serveixen a meravella per a l'Acondicionament; hi ha personal tècnic preparat i apte; hi ha institucions, com el Laboratori general d'Investigacions i Assaigs, per als materials de construcció, que són purament i exclusiva d'Acondicionament; hi ha, en algun ram, hàbits d'Acondicionament, com succeeix, per exemple, amb els industrials del ram dels curtits, que han dotat a l'Escola de Teneria d'una màquina d'amidar les pells i d'ella es valen tots per a fer les compres i vendes, pagant un cànon per cada operació a benefici de l'Escola.

L'últim aventatge que ofería el que la Diputació instaurés l'Acondicionament de Barcelona, consistia en què als beneficis que l'establiment reportés se'ls podia donar l'aplicació més adequada i pròpia.

Un cop instal·lat l'Acondicionament i funcionant normalment, produeix rendiments de molta consideració. I no està bé que aquests rendiments siguin objecte d'apropiació particular. El més adequat és que ço que l'Acondicionament rendeix, que surt dels industrials i comerciants, s'esmerci en establiment i extensió de les ensenyances tècniques, base de la prosperitat econòmica del país.

Avui, iniciat el corrent d'anar fent traspàs de Serveis a la Mancomunitat de Catalunya, ha d'ésser aquesta i no la Diputació la que s'ha d'encarregar de la creació del gran Acondicionament de què venim parlant.

Aquest Acondicionament (coronament de la Universitat Industrial) serà un altre gran benefici que prestarem al nostre país. Amb l'establiment d'aquell Centre d'ensenyament tècnic hem omplert el gran buit que l'Estat havia deixat, i hem donat als nostres industrials, als nostres agricultors i als nostres comerciants, el mitjà de sortir de la rutina i d'adquirir aquella preparació indispensable per a poder sostenir les lluites dels temps moderns. Amb l'Acondicionament es donarà un pas decisiu per a llançar de les especulacions la mala fe, la deslleialtat i els abusos de tota mena. Si això era necessari en tots temps, ho serà molt més d'aquí en avant, en què tot sembla indicar que s'eixamplaran extraordinàriament els mercats en què els productes del nostre país han de col·locar-se. Si d'una indústria i un comerç circumscrits a un país poden viure, més o menys pròsperament, tenint com fins ara aquí hem tingut la porta oberta a tots els abusos que la mala fe inventava, no pot, en canvi, establir-se, en aquestes condicions, ni el més rudimentari negoci d'exportació, puix que aquesta exigeix

una exactitud i una seguretat extremades. Per això avui que totes les esperances nostres, per aquest moment de la que s'anomena post-guerra, es basen en l'establiment d'un gran negoci d'exportació, creant l'Acondicionament posarem una de les pedres primeres en les que aquest negoci ha d'assentar-se.

La quantitat a consignar per a l'establiment d'aquest Servei ha d'ésser la de 300,000 pessetes, la meitat aproximadament de la qual haurà d'invertir-se en construccions i l'altra meitat en aparells.

Conservació de Monuments

El Servei de Conservació de Monuments, en son aspecte de catalogació i conservació ordinària, ha de fer-se amb els mitjans que es consignen en el pressupost anual, cal només avui consignar quantitats per a atendre a la conservació d'algun monument d'especial importància, l'enrunament del qual seria possible si no s'acut a temps a consolidar-lo. En el llibre dedicat a «l'obra realitzada» per la Mancomunitat, es descriuen i reproduïxen una part dels monuments a què el Servei de Conservació ha consagrat una especial vigilància, i per a atendre a la conservació d'algun dels quals, especialment el cimbori de Vallbona de les Monges, l'antiga església de Sant Vicens de Cardona, Sant Climent i Santa Maria de Tahull, es consigna la quantitat de 20,000 pessetes.

CENTRES DOCENTS

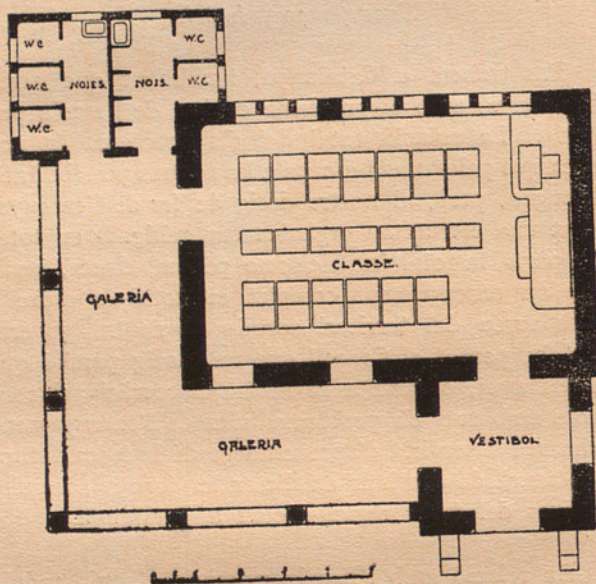
Ensenyança primària

Ens trobem a Catalunya, igualment que arreu El problema d'Espanya, amb el problema capital de l'escola primària. La solució total del dit problema és una tasca que palesament escapa a les nostres possibilitats. Repugna, però, al nostre desig de fer de l'ensenyament una estructura orgànica ben relligada en totes ses parts, la total inhibició; no podem, doncs, instituir un ensenyament complet en tots els ordres i estès arreu del territori sotmès al nostre govern, però ha pensat el Consell que un assaig parcial que iniciés avui, oferiria a la nostra burocràcia el contacte amb tots els problemes vius de l'ensenyament primari i li serviria d'aprenentatge de la tasca futura que haurà de consistir en dictar les formes administratives del futur règim docent a Catalunya.

En relació amb l'Escola primària s'havia reduït fins ara l'esforç de la Mancomunitat a la construcció d'Edificis escolars, mesura segurament important, però d'eficàcia estrictament limitada; no ens assabentem, pel fet d'haver dotat d'un bon local escolar a un cert nombre de pobles, de dades essencials per a la tasca a què abans alludíem, com són programa mínim de l'ensenyament, edat escolar, xifra d'alumnes per mestre, remuneració del personal docent, graduació dels ensenyaments, serveis d'inspecció, textos escolars, diversitats dels tipus d'escola i altres que només poden ésser adquirits tenint mestres i es-

L'Escola
unitària.

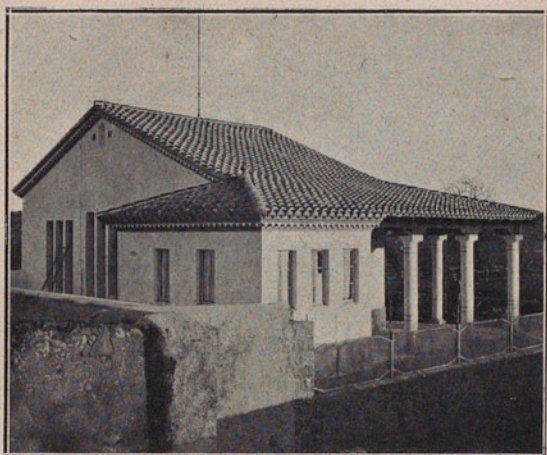
coles propis, identificats amb nosaltres i que estiguin en activitat constant sobre la massa de la nostra població escolar. Les informacions que pot propor-

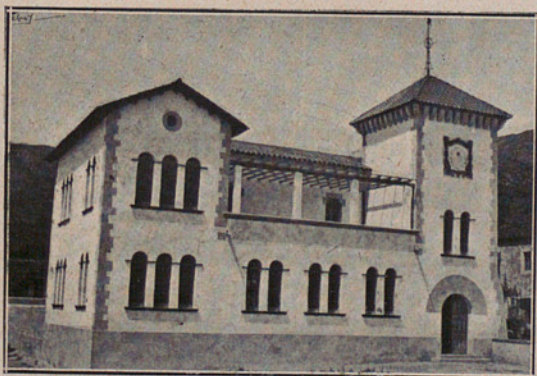
ESCOLA PER A MASÓ

Planta

cionar un assaig real d'organització escolar estima el Consell que paguen l'esforç i els diners que s'hauran d'esmerçar en crear-lo, i així, assessorant-se de persones expertes, ha deliberat el Consell com podria dur-se a cap aquell assaig. És el seu pensament que caldria crear escoles unitàries de tipus diversos, adaptant-les per exemple a la població rural, a la població munta-

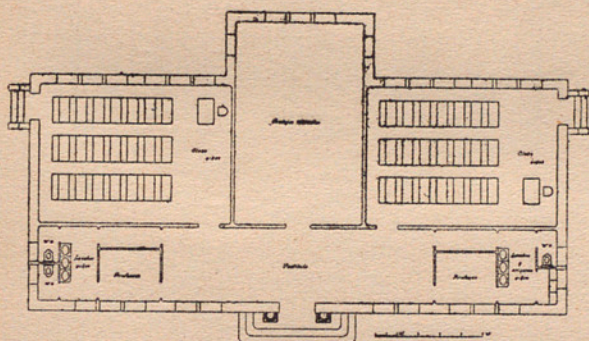
EDIFICI ESCOLAR DE LA MASÓ

EDIFICI ESCOLAR DE PALÁU SABARDERA

nyenca i a la del poble industrialitzat, que són els tres tipus dels municipis catalans. Escollint les diferents encontrades i comarques podríem situar les escoles rurals en ambients diversos, i tenir en compte, demés, el clima, el tipus dominant de producció agrícola i altres possibles diferenciacions que ofereixen la geografia i l'economia de Catalunya.

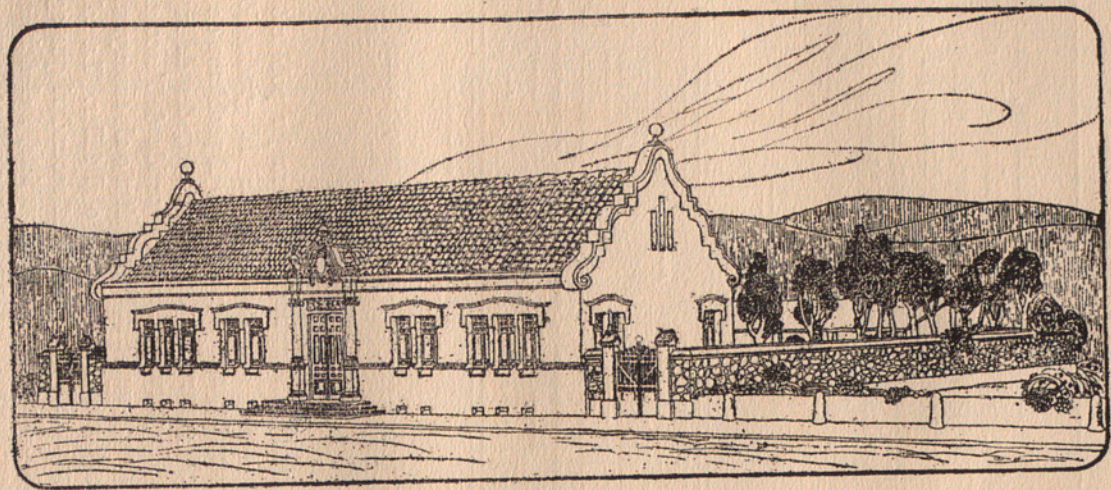

EDIFICI ESCOLAR A SANT LLORENÇ SAVALL

Planta

Arribant als municipis de major població ens trobem amb el problema de la graduació de l'ensenyament, més ben dit, amb el problema de l'organització general de l'ensenyament, des de la graduació dels pàrvuls fins a la sortida de l'escola primària per a passar a la Universitat o als ensenyaments superiors comercials i tècnics o al taller. La solució es trobaria en un ensenyament secundari que agafés a l'alumne fins als quinze anys fets, i el deixés humanament format, i apte per al pas a l'escola superior,

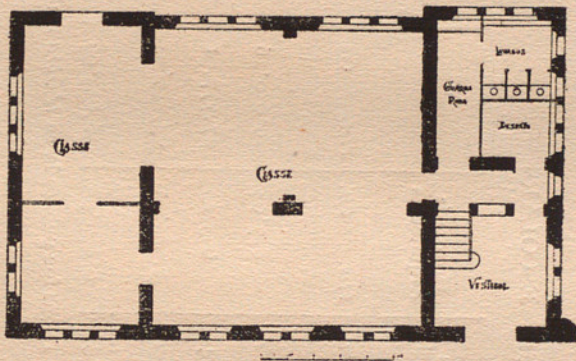
El segon grau d'ensenyament

EDIFICI ESCOLAR A SANT LLORENÇ SAVALL

a la facultat o a l'aprenentatge; aquest ensenyament empalmaria amb batxillerats humanístics i científics organitzats a l'entorn de l'Universitat a la qual servirien d'entrada.

Resumint el dit fins ara, pot proposar-se la creació d'una escola amb aules de pàrvuls i tres

EDIFICI ESCOLAR, PALAU SABARDERA

Planta baixa

graus d'ensenyaments primaris, i, demés, un ensenyament secundari dels onze als catorze anys. Aquestes escoles podrien organitzar-se en previsió que calgués estendre arreu de Catalunya l'ensenyament fins als quinze anys d'edat escolar, repartint les escoles secundàries per grups de pobles.

Tenim una certa experiència en la construcció d'escoles primàries construïdes per la Mancomunitat. Els resultats econòmics de la construcció i moblatge de quatre escoles es resumeixen en el quadré següent:

EDIFICIS ESCOLARS

POBLES	Construcció		Mobles Instal·lació		Honoraris Arquitectes		TOTALS		Alumnes	Cost per Alumne	
	<i>Ptes.</i>	<i>Cts.</i>	<i>Ptes.</i>	<i>Cts.</i>	<i>Ptes.</i>	<i>Cts.</i>	<i>Ptes.</i>	<i>Cts.</i>		<i>Ptes.</i>	<i>Cts.</i>
La Masó*	15,917	'16	2,865	'06	827	'94	19'610	'16	52	377	'11
Torms.	22,758	'22	4,096	'44	923	'25	27,777	'91	60	462	'96
Palau Sabardera. .	66,395	'41	13,072	'50	3,585	'33	83,053	'32	160	519	'09
Sant Llorenç Savall (en construcció) .	44'948	'41	8,989	'60	2'696	'98	56,634	'99	84	674	'23

* Vegi's els plans adjunts. L'Escola de Torms fou publicada en *L'Obra realitzada*, pp. 40 i 41, i en *Quaderns d'Estudi*, any I, vol. I, p. 49.

El resultat del preu per alumne, amb tot i l'encariment resultant de la gran guerra, no està fora dels límits que l'estudi hauria fet preveure. El Consell d'Investigació Pedagògica, en presentar al Consell de la Mancomunitat el projecte de les escoles ara tot just acabades, arribava, per l'estudi dels projectes i per la comparació amb les experiències suïsses, franceses i espanyoles, a un promedi de 400 pessetes per alumne.¹

En aquest preu s'hi comprèn el mobiliari però no el terreny.

L'Ajuntament de Barcelona ha previst el preu de 600 pessetes per a les que tracta de bastir a ciutat,² i en ço que ha previst per les construccions avui en curs,³ són 411,460 pessetes.

El cost per alumne augmenta a inversament del nombre d'alumnes. Cal, per altra part, tenir en compte l'augment actual de preus de totes les coses.

El cost de cada escola unitària el calculem per l'establiment en 37,000 pessetes; però, demés, caldria establir en el pressupost ordinari 2,500 pessetes de retribució al mestre, 1,000 de material i 500 de llum i lloguer. En conjunt, quatre escoles unitàries rurals, de tipus especialitzat, carregarien en 148,000 pessetes el pressupost extraordinari, comptant amb l'obtenció gratuïta dels solars. L'escola graduada amb ensenyament secundari implicaria una despesa d'instal·lació de 250,000 pessetes, i la creació immediata de dues escoles d'aquest tipus significaria així mateix sense incloure-hi l'import dels solars,

1. Vegi's *Quaderns d'Estudi*, any I, vol. I, p. 46 i següents

2. *Les construccions escolars*. Barcelona, 1918; p. 142.

3. *Les construccions escolars*. Barcelona, 1918; pàgines 178-181.

una despesa de 500,000 pessetes en el pressupost extraordinari, ultra la plantilla de mestressa de pàrvuls i mestres dels diversos graus i de l'ensenyament secundari, que hauria de preveure's en el pressupost ordinari.

En total, les despeses per a l'establiment de l'assaig d'organització escolar carregarien amb 648,000 pessetes el pressupost extraordinari.

El complement obligat de l'escola són els llibres. Si aspirem a fer del català idioma de cultura del nostre poble, ha d'ésser en tots els graus; només posant en mans de l'infant el llibre de lectura i d'estudi en son idioma nadiu, arribarem a aquest resultat. En una o altra forma arreu del món l'Estat pren a son càrrec l'edició del llibre escolar en quant no constitueix negoci editorial, però a nosaltres això ens succeeix per la totalitat dels llibres d'escola. Així cal preveure una sèrie d'edicions de llibres d'estudi en tots els graus de l'escola primària i en els de l'ensenyament secundari, llibres de lectura, així com la del material escolar de mapes i material gràfic i més especialment l'atles escolar geogràfic i històric amb fulles enquadernables. El conjunt d'aquestes publicacions representaria en un cost total aproximat de 176,000 pessetes.

Els textos

Escoles normals.

No és amb això encara acabada la tasca de l'organització inicial de l'ensenyament primari; tindriem l'escola i el llibre, però ens mancaria el mestre. Justament el punt essencial en els serveis d'instrucció ha estat sempre la formació del professorat, ço que és més important, si cap, en els actuals moments, en què no és cosa rara que s'acostin a les institucions de cultura que viuen a l'entorn de la Mancomunitat nombroses

entitats i particulars en demanda d'un bon mestre. La formació de personal docent per a l'escola primària podria tenir per exemple un interès extraordinari posada en relació amb la tasca que en les escoles elementals a càrrec del municipi de Barcelona ha iniciat la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de la ciutat. Demés, un dia o altre s'arribarà a la íntegra transmissió a la Mancomunitat del sistema docent a Catalunya, i és precís que en aquell moment tinguem creats els motlles de l'ensenyament prou resistents per a neutralitzar la rutina burocràtica de l'antic ensenyament. Totes aquestes raons abonen la creació d'una Normal de mestres aprofitant els estudis normals ja establerts per la Mancomunitat, així com els altres centres i ensenyaments que convingués acoblar-hi. L'existència de l'Escola Montessori i del Seminari-Laboratori de Pedagogia, ja creats, ofereix un bon nucli per a l'establiment d'una Normal de mestresses amb un cost de 40,000 pessetes a les quals caldria afegir 20,000 pessetes per a atendre necessitats urgents de la susdita Escola; i amb altres 20,000 pessetes podria ésser installada a la Universitat Industrial la Normal per a Mestres.

Complement de la normal haurien d'ésser els orgues de perfeccionament dels mestres en actiu servei, procedents de la Normal o d'altres centres, per mitjà dels quals es mantingués viu l'escalf i impuls ideals que pretenem donar al personal docent amb les noves institucions. Institucions ja existents, i que amb una petita ampliació podrien realitzar aquesta tasca, són la Biblioteca i Museu organitzats pel Consell de Pedagogia. La Biblioteca Pedagògica del Consell ha tingut un èxit que podria ésser molt

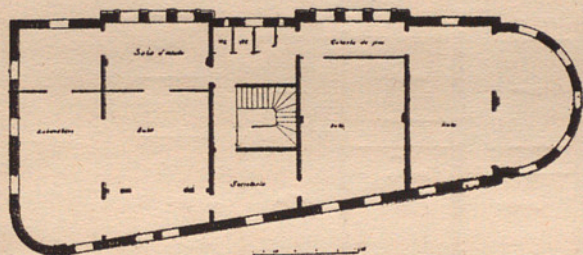
Biblioteca
i Museu
Pedagò-
gics.

més gros si en lloc de nodrir-se de sobrants del pressupost, comptés amb una consignació exprossa per a fer-se amb els clàssics de la pedagogia i completar-se en tots els ordres amb obres importants que avui fan defecte a tots els que volen emprendre un estudi pedagògic de caràcter històric o doctrinal. Demés, la Biblioteca hauria de complementar el seu material amb un museu pedagògic on es trobessin les dades d'informació i de legislació i que pogués fer el préstec de làmines, reproduccions i diapositius, i, en cas necessari, caixes d'aparells. Aquesta Biblioteca i Museu haurien d'ésser escampats per tot Catalunya, acabant amb l'abandonament en què es troben els mestres de les poblacions foranes, en el ben entès de què no importa tant que el mestre del poblet llunyà llegeixi les últimes novetats pedagògiques trameses per la Biblioteca de Barcelona, com que es senti relligat al fogar intel·lectual d'on va sortir i que l'empenta espiritual que la Normal li ha donat, no s'aturi a les primeres contrarietats, convertint-se en una rutina la funció docent. Aquestes raons han inclinat al Consell a consignar en el Pressupost extraordinari la quantitat de 30,000 pessetes per a la Biblioteca Pedagògica de Barcelona i petit Museu anexe, així com la de 9,000 pessetes per a construir tres centres de corresponsalia de la Biblioteca central establerts a Girona; Lleyda i Tarragona, i on, ultra un fons mínim de les obres necessàries i fonamentals, es farà el servei de préstec dels llibres i materials de la institució mare radicant a Barcelona.

Ensenyament tècnic

L'ensenyament tècnic i professional ha estat la preocupació constant i primordial de la Mancomunitat i de les Diputacions en ses tasques d'ordre cultural.

Grau elemental.
Escola Elemental del Treball.

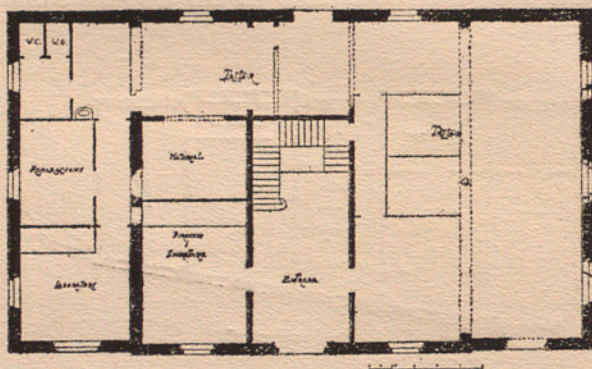

ESCOLA DE COMERÇ DE LLEYDA

Entre les diverses institucions actualment instal·lades a la Universitat Industrial, per la xifra i freqüentació d'alumnes i pel caràcter de les ensenyances que hi són donades, potser cap no pot vantar-se d'haver tingut l'èxit aparent i en constant progressió que té l'Escola Elemental del Treball; per això s'ha procurat satisfer les demandes de la Direcció de l'Escola en quant al complement de les seccions actuals principalment en les del taller mecànic i arts de la construcció, i en la secció nova — tan sol·licitada — de caldereria, pel conjunt de les quals es signa la quantitat de 133,000 pessetes, havent-se hagut de procedir a doloroses reduccions en el que demanava el personal docent.

Grau secundari. Escola d'Indústries textils.

Per l'Escola d'Indústries Textils es consignen 45,000 pessetes, requerides per a completar l'utilatge de l'Escola mitjançant la creació d'una Biblioteca textil la instal·lació d'un laboratori d'assaig de fibres de fils i de teixits, la de maquinària per

ESCOLA LOCAL D'INDÚSTRIES DE CANET

Planta baixa

a retòrcer, complementant l'actual taller de filatura, i la maquinària complementària de la secció de teixits, que són les despeses més urgents perquè es puguin atendre millor les ensenyances donades en l'Escola.

Escola d'Indústries Químiques.

Criteri constant en les nostres institucions d'ensenyança ha estat el dotar-les d'un complement de caràcter pràctic-industrial, instaurant com annex a l'ensenyament una petita fàbrica model on tinguessin verificació utilitària els processos i estudis realitzats a l'aula i al laboratori. La direcció de l'Escola d'In-

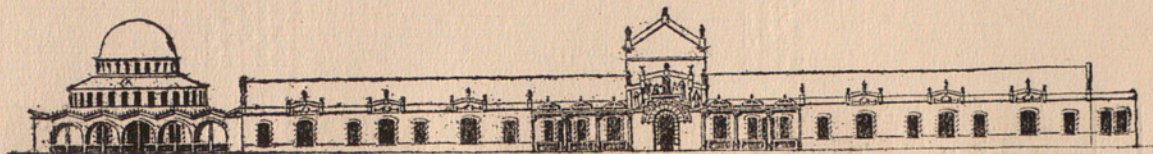
dústries Químiques sollicita la instal·lació d'una fàbrica escolar d'aquesta índole, on s'obtinguin industrialment certs productes. Com que a part de l'eventual rendiment d'aquesta institució constitueix un element de la major importància en la formació professional hem accedit a lo proposat al qual fi consignem en pressupost la quantitat de 58,000 pessetes.

La instauració d'escoles locals d'Indústries i de Comerç que la Mancomunitat tenia ja projectada i que s'havia ajornat fins ara per circumstàncies diverses, però que prometé novament, el discurs presidencial pronunciat en la darrera Assemblea en qual oració es preveia a més una gran expansió en aquest ordre, no podia ésser oblidada al formular l'actual pressupost. Atès que per a elles, segons les bases del seu establiment, les localitats favorescudes han de proporcionar l'edifici, podem calcular un tipus unitari de 75,000 pessetes per cada escola local d'Indústries, i 25,000 per les de comerç, a la qual cosa fa pujar a 100,000 pessetes i 300,000, respectivament, el cost de quatre escoles de cada especialitat.

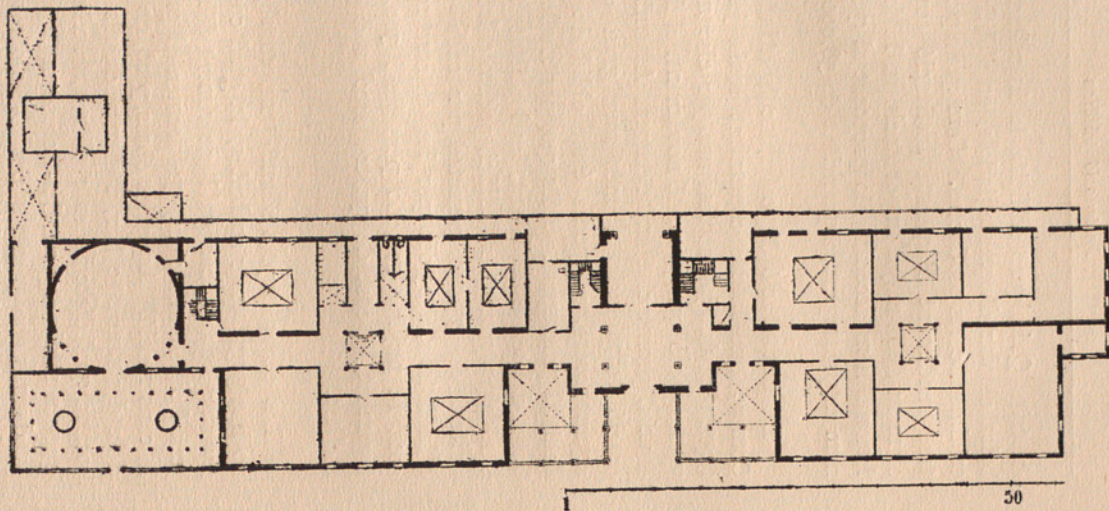
Escoles locals d'Indústries i de Comerç

Les obres empreses amb una consignació justa no han pogut ésser acabades, la qual cosa no estranyarà gens a qui conegui l'encariment dels dos factors (mà d'obra i materials) que formen el pressupost de la construcció. Aquestes obres, però, no poden ésser deixades sense acabar, i demanada als arquitectes, sota la qual direcció es realitzen, la xifra que judiquessin mínima per a dur-les a terme, ens fou donada la de 115,000 pessetes per a les obres i 50,000 de moblatge, les quals xifres portem al Pressupost.

Acabament de la instal·lació de l'Escola de Bells Oficis.

ESCOLA SUPERIOR DELS BELLS OFICIS

ESCOLA SUPERIOR DELS BELLS OFICIS : PLANTA

De l'ensenyament de la Hidràulica i Laboratori d'assaigs

I

L'ensenyament tècnic mecànic, exigeix dotar a la nostra Universitat Industrial * de laboratoris adequats completant els de resistència de materials, metallúrgia, etc., ja existents. Especialíssim interès donat el desenrotllament de l'aprofitament dels salts d'aigua a Catalunya, ens ofereix avui un Laboratori d'Hidràulica que consistiria essencialment en la instal·lació d'una Central hidràulica amb especial disposició per a l'assaig de turbines, bombes, elevadors, etc., com n'existeixen semblants a Tolosa, a Grenoble, a la fàbrica Voith de turbines, etc.

L'antic local destinat a la màquina de vapor i calderes es presta per a instal·lar-hi una petita central hidràulica que, a la vegada, servirà de laboratori d'assaig de màquines i tuberies forçades.

Un dipòsit, de $10 \times 15 \times 4$ d'altura, instal·lat a uns 13 o 15 metres sobre el nivell de turbina, i un segon dipòsit de dimensions semblants en el fons de dit edifici, podrien constituir, enllaçats per tuberies forçades, els elements de circulació d'uns 20,000 litres d'aigua per minut.

La conducció de baixada accionaria una turbina capaç de donar uns 25 HP., tipus Francis.

La turbina fóra concèntrica d'un alternador, a 1,500 revolucions per minut, per exemple.

L'alternador portaria corrent al quadre general,

* Vegi's pàg. 27.

i a un transformador d'alta a 80,000 volts, que podria emprar-se en el departament d'alta tensió.

La baixa tensió podria ésser generatriu d'un motor polifàsic asincrònic, el qual podria portar connexió directa per al corrent del carrer, a fi de pendre l'excés necessari per a retornar, amb auxili de bombes de la mateixa despesa d'aigua, al dipòsit superior.

Haurien d'adquirir-se reguladors i amortigadors diversos pel seu estudi, maneig i muntatge, essent aquest com és una de les maquinaries més interessants de la tècnica hidràulica.

Un segon grup, per la maniobra de rodes Pelton, podria consistir en una circulació semblant a base d'un dipòsit d'aigua a pressió, obtinguda per un compressor d'aire que llencés raig sobre les paletes de la roda Pelton.

El cicle estaria format per una bomba de pistó, per exemple, i una tuberia cíclica. La bomba podria moure's per electricitat, i l'esforç de la roda Pelton utilitzar-lo sobre el mateix arbre de la bomba, de manera que vinguessin a tenir un mateix arbre el motor, la roda Pelton, la bomba i fins el compressor d'aire, però dimensionats de tal manera que la potència del motor fos suficient per a moure per si sol la bomba o el compressor.

En el funcionament total, sols es treuria de la força exterior la que el motor necessités en el seu paper diferencial.

En projecte pot quedar l'ús de la xemeneia per a obtenir la mateixa pressió sense el compressor mitjançant una tuberia forçada i un dipòsit d'altura.

Es procurarà que els tipus de bombes siguin diferents, així com els de les turbines. Tenint en compte:

1.º Que les bombes de què ara es disposa són

centrífugues totes dues, una per a elevar 200 litres a una altura manomètrica de 35 metres, girant a 2,000 revolucions per minut, diàmetre de tuberia 40 mm., absorbint uns 3'8 HP.; l'altra, centrífuga també, de 1,660 litres per minut, a l'altura manomètrica de 25 metres, tuberia de 150 mm., girant a 1,570 revolucions per minut i necessitant 15 HP.

2.ª Que, ultra les dues circulacions anteriors, hi ha una tercera circulació prevista, de la que es parlarà més endavant amb ocasió dels assaigs d'hidràulica fluvial, on podria instal·lar-se una bomba Roon, per exemple, per a elevar un cabal fort a escassa altura (4 o 5 m.).

En les tuberies de circulació serien instal·lades comportes, servomotors, manòmetres, tubs d'aforatge; en els colzes i canvis de secció, instruments per a experimentar la pèrdua de càrrega. L'elevació de l'expressada sala es presta a deixar una galeria circular i a instal·lar les màquines al fons necessari, junt amb el quadre.

La transformació del corrent de baixa en alta tindria lloc evidentment a la sala d'alta del laboratori d'Electricitat.

Una de les sales baixes de l'esmentat local podria destinar-se a sala de material d'hidràulica i dipòsit d'instruments, com així mateix a classe oral.

II

Disposant de tres grans llacs amb desnivells i diverses fondàries, es proposa la utilització i empleu dels mateixos pels següents objectes:

a) Enginyeria hidràulica civil, comprenent: fo-

namentació, construcció de preses, millorament de riberes, contenció de torrents, escolleres, etc.

- b) Construcció de rescloses i canals.
- c) Aprofitament de salts.
- d) Estudi de règims de velocitats i aforatges.
- e) Estudi de sobreexidors.
- f) Assaigs de resistència al moviment de sòlids en fluïds, de construcció de canoes, d'hèlices marines, etc.

Per abastar aquest pla, junt amb el laboratori d'Hidràulica ja esmentat, podria fer-se la següent instal·lació:

1. S'elevaria l'aigua del pou amb la bomba grossa que avui posseeix el Patronat, de manera que quedés ple el llac superior, el qual té poca fondària. El trànsit d'aquest llac a l'immediat que fa xamfrà, podria obtenir-se per una paret de contenció que permetés l'estudi dels sobreexidors de formes diverses.

2. Assegurat l'ompliment dels dos llacs, el superior i el de fondària, es procedirà a bastir un mur de contenció en el segon, que en separés lloc per a una turbina submergible en una resclosa de triple comporta i un dipòsit pel canal d'arribada. La turbina, aprofitant el desnivell, donaria a la bomba part de la potència necessària per a la circulació. La resta ho faria un motor elèctric. D'aquesta manera podria ésser mantinguda constantment la circulació en el sistema que s'explica a continuació.

3. De la resclosa en sortiria un riu artificial, d'uns 4 o 5 metres d'ample, el qual, després de recórrer sinuosament certa llargada, desembocaria al llac inferior destinat als assaigs de fundació i construcció de barratges i embassaments. D'allí, un canal trapezoidal conduiria, sempre baixant, l'aigua a un dipòsit, d'on la bomba la tornaria al llac de fon-

dària, que fóra destinat principalment als assaigs de cossos flotants o submergibles en moviment, a la vegada que serviria per esport de natació.

4. Vora del riu, per a evitar filtracions, així com també per a preveure la inundació possible del dipòsit o llac inferior que es destina a esport, s'instalarà una tuberia general de drenatge, amb forta pendent dirigida al dipòsit d'arribada del canal, o a la claveguera de sortida preferentment.

Per a *iniciar* dites obres, en conjunt, i vistos els càlculs que ha fet l'Institut d'Electricitat i mecànica aplicades, proposem invertir 250,000 pessetes.

Aquesta entitat, creació que consagren els darrers pressupostos de la Mancomunitat, té avui una vida regular manifestada en l'activitat de les seves cinc seccions. Per a acabar la instal·lació de l'Escola, així com per a la seva biblioteca especialitzada, es consignen 33,500 pessetes, atenent les indicacions de la Direcció de la dita Escola.

Escola d'Alts
Estudis Co-
mercials.

D'un projecte singularment car, com era el de l'Escola flotant de navegació i comerç, prescindim en aquest pressupost, perquè en estudiar el projecte, singularment en pendre coneixement de les ensenyances d'aquest tipus que es donen per certes entitats bascongades ens hem convençut que aquest ensenyament només podrà organitzar-se previ acord amb algunes cases navieres catalanes, en el qual cas bastaran a la seva realització els recursos i mitjans d'un pressupost ordinari.

Escola Naval

SISTEMA ORGÀNIC DEL NOSTRE ENSENYAMENT
D'UNIVERSITAT

L'organització de conjunt que ha estat l'objecte perseguit en aquest pressupost extraordinari, on més característicament pot rendir beneficis és justament en el grau Superior de l'Ensenyament, reunint els elements dispersos que heretem del període que ara es clou, tan fèrtil en fundacions de diversa mena.

La nostra tesi és que, amb lleugeres modificacions d'allò que és ja existent, obeint a una direcció sintètica i orientadora, no caldrien gaires sacrificis més que el d'omplir algun buit o fer alguna ampliació, per trobar-nos ràpidament entre les mans amb una Universitat Catalana, feta i relativament completa, i no solament apta per als treballs d'investigació, sinó suficientment lligada a les exigències de la vida social i professional, perquè estés assegurada la regular i contínua assistència, a ella, d'un nucli de població escolar desitjós d'instruir-se i de situar-se en la societat de demà.

El criteri general orientador d'aquest sistema constructor és el que, responent a alguna inspiració il·lustre sintetitzarem així : cap carrera dintre dels nostres estudis superiors ha d'ésser constituïda per purs treballs d'investigació. Aquests hauran d'ésser només el coronament reservat a les vocacions decidides d'uns altres estudis de tipus professional, que armin els seus seguidors d'un instrument aplicable a satisfer, el dia de demà, les necessitats pràctiques, i estalviïn així que nosaltres contribuïm a la formació de la malaltia social que representa el proletariat diplomata.

Així, cada un dels nostres Grups d'Estudis, cada una de les nostres Facultats, si hom vol, estarà compost de dues parts. Una primera, en què els alumnes seguiran els cursos d'una o diverses escoles professionals, tendint a la formació d'una suficiència en l'ordre determinat d'estudis de què es tracta; altra part segona, en què aquells que hagin passat per una de les escoles professionals de la primera part continuïn llurs treballs entrant en l'esfera de les investigacions especialitzades i pròpiament científiques i tendint a la formació d'una excel·lència. Si es vol, podria considerar-se com una llicenciatura el primer període, com un doctorat el segon : però amb la característica que no existirien aquí Facultats purament especulatives, com les de Lletres o Ciències dins les Universitats de l'Estat. Per exemple, dins la nostra organització, una titular de Filosofia hauria d'ésser sempre, prèviament, un mestre, un bibliotecari, etc.

SERVEIS DE DIFUSIÓ I VULGARITZACIÓ

L'ensenyament per correspondència

En 1917 fou creat aquest servei, que no és ni pot ésser un ideal d'ensenyament, però que constitueix un substitut imprescindible d'altres mètodes per a l'home forçat a viure en indrets ou l'escassa població d'estudiosos fa impossible la vida d'altres centres docents. Projectat l'Extensió d'ensenyament tècnic amb un pla vast, la limitació dels mitjans ha fet que es reduís a una sola secció la d'Experts electricistes els estudis proposats, essent el resultat altament sa-

Utilitat de l'ensenyament per correspondència.

tisfatori. En virtut d'això, s'ha estimat oportú ampliar els serveis existents, havent escollit com a susceptibles del major rendiment cultural i econòmic (ja que aquest servei en part es paga les despeses pròpies) els estudis mercantils en el grau superior. Per a l'establiment de tals estudis es consignen 65,000 pessetes.

Comissió d'educació general

La tasca d'aquesta Comissió pot dir-se que tot just comença. És tanta l'extensió de ses possibles activitats, que no es pot preveure quines predominaran; però és clar, també, que en bona part poden ésser d'utilitat màxima pel país. Per a atendre-hi consignem, doncs, 50,000 pessetes.

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT DESTINADA A INSTRUCCIÓ PÚBLICA

ADMINISTRACIÓ	Pessetes	Tota l Pessetes
Sanejament dels subterranis i subsòl	25,000	
Ventilació dels subterrànis. .	25,000	
Serveis d'aigua	68,000	
Obres a l'edifici principal. .	100,000	
Installació dels serveis admi- nistratius	100,000	
Serveis per a estudiants . .	30,000	
Acabament de l'edifici destinat a Escola de Bells Oficis .	165,000	513,000
<i>Suma i segueix. .</i>		513,000

	Pessetes	Total Pessetes
<i>Suma anterior.</i>		513,000
ACADÈMIES		
Publicacions superiors	145,000	
Escola a Roma	250,000	
Institut de Fisiologia	<u>270,000</u>	665,000
BIBLIOTEQUES, MUSEUS I ARXIUS		
Biblioteques	870,000	
Arxiu	100,000	
Museu	<u>200,000</u>	1.170,000
INSTITUCIONS CIENTÍFICO - ADMINISTRATIVES		
Mapa corogràfic	1.000,000	
Mapa geològic	45,000	
Servei Meteorològic	45,000	
Assaig de matèries industrials.	300,000	
Conservació i restauració de monuments (Vallbona i altres)	<u>20,000</u>	1.410,000
ENSENYAMENT <i>Escoles primàries:</i>		
Quatre d'unitàries rurals	148,000	
Dues de graduades	500,000	
Publicacions escolars	<u>176,000</u>	
<i>Sumes i segueixen.</i>	824,000	<u>3.758,000</u>

	Pessetes	Total Pessetes
<i>Sumes anteriors.</i>	824,000	3.758,000
<i>Ensenyaments normals :</i>		
Escoles Normals	80,000	
Biblioteques i Museu Peda- gògics	39,000	
<i>Ensenyament tècnic :</i>		
Escola Elemental del Treball.	133,000	
Escola d'Indústries Textils .	45,000	
Escola d'Indústries Químiques.	58,000	
Escoles locals d'Indústries . .	300,000	
Escoles locals de Comerç . .	100,000	
Escola Superior de Comerç .	33,500	
Laboratori d'Hidràulica . .	250,000	1.862,500
 EXTENSIÓ D'ENSENYAMENT		
Extensió d'ensenyaments tèc- nics	65,000	
Comissió d'educació general.	50,000	115,000
TOTAL PESSETES.		5.735,500

AGRICULTURA

ORGANITZACIÓ GENERAL DELS SERVEIS D'AGRICULTURA

La Mancomunitat de Catalunya, creient que és obra de bon govern el preveure aquelles necessitats del poble que són conseqüència de les lleis imperioses i precises de la vida moderna, dotant-lo dels elements que permetin superar-les, vol posar en l'Agricultura una atenció que correspongui a la seva transcendent importància, si ja de temps tradicionalment coneguda, avui major encara. En les darreries del segle passat, amb el rapidíssim creixement de l'industrialisme, quedava aparentment l'Agricultura, per a l'observador superficial, com una activitat de segon ordre: prest ha vingut la reacció, portada fatalment per les mateixes ciutats fabrils, paràsits tentaculars en ço que es refereix a l'aliment. Comprenent-ho així, les nacions s'apressen a crear noves Escoles, Instituts, laboratoris, centres d'estudi i d'intervenció, que completin les organitzacions existents. Perquè el problema es presenta en una forma aguda: no és prou el produir com fins avui: és precis intensificar la producció, valent-se de les aplicacions de les ciències biològiques, químiques i mecàniques; organitzar-la per poder entrar en el corrent dels mercats mundials, ja que l'isolament és impossible, i saber transformar els productes agrícoles en matèries de fàcil consum i reconeguda utilitat (llet, vi, oli, conserves). S'arriba a la consecució d'aquests fins amb una elevació general de cultura agrícola, amb la preparació de tècnics que facin

Importància
dels ser-
veis.

donar a la terra el màxim rendiment i sàpiguen aprofitar-lo, i amb una acció tutelar de govern que reculli les activitats disperses en una orientació fecunda.

La Diputació de Barcelona, creient gairebé nulla l'acció agrària de l'Estat central, creà fa set anys l'Escola Superior d'Agricultura, que ha vingut desenrotllant-se amb resultats falaguers, irradiant la seva acció arreu de la nostra terra. Darrerament, la Mancomunitat, d'acord amb el bategar dels temps i pensant amb raó que la influència d'aquella havia d'ésser nacional i no circumscrita a una província, s'ha fet seva l'Escola, fundant paral·lelament els Serveis tècnics d'Agricultura. Així s'ha arribat a l'instant en què l'obra tan brillantment iniciada trenca amb la pròpia vitalitat en desenrotllar-se el marc forçosament esquitit de la seva primitiva plasmació, i per això la Mancomunitat porta al seu Pressupost extraordinari les despeses necessàries per a completarla, fent-ne la força coordinada, directora i transformadora de l'Agricultura catalana.

Es q u e m a
g e n e r a l d e l
p r o j e c t e
d e P r e s -
s u p o s t .

El projecte de Pressupost es fonamenta en l'organització actual a base de l'Escola Superior i Serveis tècnics d'Agricultura, formant Seccions anexas (de Viticultura i Enologia, d'Arbres fruiters i Oleïcultura, de Mecànica aplicada agrícola) i creant una nova Escola de Zootècnia. El conjunt del projecte és orgànic, detingudament estudiat; de manera que no pot prescindir-se de cap part sense obligada modificació de les altres. Les Seccions anexas no representen altra cosa sinó l'agrupació lògica, i, per tant, eficaç i econòmica, de serveis que d'altra manera es repetirien. Així la Secció de Viticultura i Enolo-

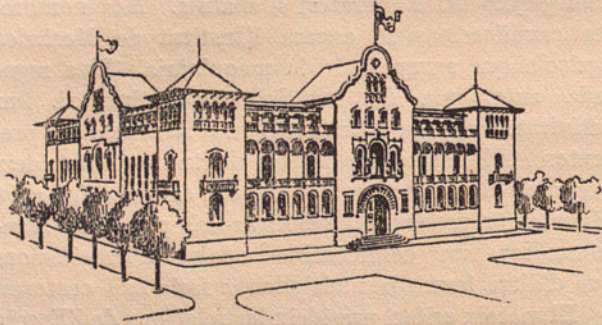
gia, fonament de la part de Serveis tècnics del mateix nom, és a l'ensem la base d'aquesta especialitat de l'Escola, ja que una i altra la necessiten. Idèntica funció doble compleix la Secció d'Arbres fruiters i Oleïcultura. Semblant, la Secció de Fermentacions enològiques del Laboratori d'anàlisis. Més nombroses ramificacions té encara l'Institut de Mecànica agrícola que agrupa tota la maquinària. Una regulada autonomia de les Seccions estimularà llur activitat, sense les dificultats que d'altra manera presenten els laboratoris i centres d'estudi on coincideix personal d'institucions que, tot essent afins, són distintes; representant l'unificar-les, per a la Mancomunitat, un considerable estalvi d'instal·lacions que d'altra forma la multiplicitat faria més costoses.

El mateix criteri presideix les relacions de l'Escola d'Agricultura i l'Escola de Zootècnia. Pel fet que moltes assignatures del pla de la darrera són anàlogues a altres ja en funcionament a la primera, s'ha convingut que els alumnes les cursin a l'Escola d'Agricultura. En canvi, l'Escola de Zootècnia (que hi ha el pensament d'instal·lar en una finca comú a les dues Escoles) pendrà pel seu compte tot allò que fa referència a ramaderia de l'Escola d'Agricultura, tant en el cos de la carrera com en l'especialitat. Tot concorre a mostrar que el projecte de Pressupost tradueix un pla prèviament establert, i per això cal insistir en què és impossible separar-ne un capítol sense que se'n senti el conjunt i quedin indotades (si no hi ha la deguda compensació) altres parts fonamentals que amb ell es relacionin.

Les primeres partides del Pressupost són les destinades a l'acabament de l'edifici central on s'estatgen

Direcció i
Escola d'A-
gricultura.
Plans.

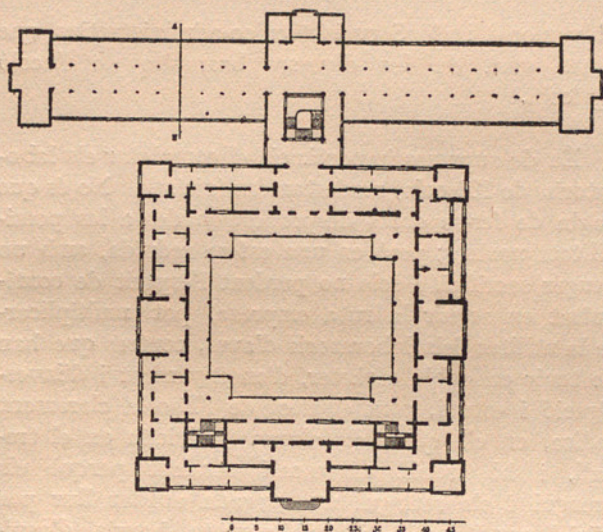
l'Escola Superior i els Serveis tècnics d'Agricultura. Ja en bastir la part vella de l'edifici actual es veié la manifesta insuficiència, ben aviat palesada, de la migrada construcció primitiva, que sols havia d'ésser

EDIFICI DESTINAT A SERVEIS DE LA DIRECCIÓ D'AGRICULTURA

una part d'un projecte més gran. El desenrotllament de l'Escola i la creació dels Serveis tècnics instal·lats en el mateix local obligà a començar l'ampliació de les obres, amb la construcció dels cos central i una part de l'ala nord. Com que fou més curta la consignació donada que la necessària per a les obres acordades, és precisa, prèviament a tota nova empresa, una partida consignada en el Pressupost per acabar d'enllestir el darrerament edificat i habilitar els nous locals.

El projecte complet de l'edifici central del Departament d'Agricultura comprèn dos cossos paral·lels, d'iguals dimensions superficials, units per la part mitjana. Portem al Pressupost les partides necessàries per a acabar-lo, (aspirant a tenir, un cop llest, una digna casa pairal de l'Agricultura catalana),

PLANTA DE L'EDIFICI DESTINAT A SERVEIS DE LA DIRECCIÓ
D'AGRICULTURA

dividint el capítol de les obres a fer en dos articles: un que fa referència al cos actual, i l'altre al que es construirà paral·lelament a ell, detallant en els dos primers anexos la forma en què estan calculades les corresponents partides.*

LES ESCOLES

Dintre el criteri sentat de mútua compenetració entre l'Escola i els Serveis tècnico-administratius, cal distingir en el Pressupost entre les Escoles que formen

* Vegi's *L'Obra realitzada*, pàg. 96.

el personal i els Serveis tècnico-administratius que tenen cura de les diverses branques de l'acció agrícola.

Laboratoris
de l'Escola
Superior d'Agricoltura

És de suprema importància el completar els laboratoris de l'Escola, modestament iniciats. No és que hagin de fer-se obres desproporcionades a les possibilitats nostres; però en una esfera reduïda, amb un lleuger sacrifici, i sols no perdent l'esperit de continuïtat en seguir la ruta empresa, pot multiplicar-se la utilitat dels laboratoris d'avui, centres que han de tenir en doble caràcter, d'ensenyament i d'investigació i estudi, com el títol de l'Escola clarament indica, en els quals els alumnes s'iniciïn en el treball, i hi trobin un escalf atraient perquè els prengui i els retengui una vegada acabat llur pas oficial per l'Escola, ja que aquesta hauria d'aspirar a ésser el centre superior on es treballés activament per a la ciència agrícola catalana, i això no pot ésser, no serà, en tant que el treballador voluntariós no trobi al seu abast els mitjans materials que facin possible i eficaç el seu desinteressat sacrifici. Per a començar amb fruit, en aquest camí, les partides per a materials de laboratori, detallades en l'anex corresponent, permetran tenir una seriosa base de treball.

L'Escola Superior de Zootècnia

A l'Escola Superior de Zootècnia s'ensenyarà tot allò que es refereix a animals propis de la pagesia: cavalls, ases, muls, bovins, bestiar llaner i caprí, porcs, aviram, conills, cuques de seda, abelles, peixos d'aigua dolça, etc.; aquelles indústries de productes animals

que són noves, o que es poden estendre més, com són les indústries de la llet (formatges, mantegues, caseïna, etc.), les indústries de les carns (embotits, conserves, etc.), i la preparació de plomes i pells per a altres indústries, també hi seran ensenyades.

Tenint en compte que l'explotació d'animals està lligada amb la producció vegetal, les ensenyances de conreus farratgers no seran desateses: aniran a càrrec de l'Escola Superior d'Agricultura. Inversament, els alumnes d'Enginyer agrícola, en estudiar la producció animal, ho faran a l'Escola Superior de Zootècnia. I com que les plantes i els animals poden ésser afectats de diverses malalties, la patologia vegetal i animal s'ensenyarà també.

En una paraula, l'Escola Superior de Zootècnia donarà totes aquelles ensenyances relacionades amb l'explotació dels animals i la transformació de llurs productes.

És necessària la creació de l'Escola Superior de Zootècnia. Solament la ramaderia de Catalunya (bestiar de peu rodó i bestiar de peu forcat), representa un capital de prop de *mil milions de pessetes*.

Per assegurar la prosperitat d'una indústria, per impedir el seu decaïment, per evitar que les altres nacions produeixin millor i més barat, no hi ha altre remei sinó aplicar a aquella indústria els coneixements científics adequats.

Per consegüent, cal que l'Escola Superior de Zootècnia sigui una Escola ben muntada, proveïda de bestiar i animals de tota mena, de camps farratgers i de prats, d'infermeries per a l'estudi de malalties, de laboratoris que serveixin per a demostrar, experimentar i investigar tot el que correspongui

al progrés i a la perfecció de la indústria dels animals i de llurs productes.

Fent-ho així, la riquesa pecuària de la nostra terra pot doblar i triplicar.

Catalunya, que, per proveir el seu consum, anualment ha de comprar a fora per valor de més de 150 milions de pessetes, no solament té la capacitat productiva per a anivellar les importacions i les exportacions, sinó que la valor de les vendes ha de superar la valor de les compres fetes a fora. I això solament es pot assolir mitjançant una forta acció de cultura tècnica, d'ensenyament, és a dir, amb l'Escola.

La creació de l'Escola Superior de Zootècnia és, doncs, una necessitat que respon a les exigències de la nostra economia, i sobretot és un deure corresponent a la nostra dignitat nacional. Demés, tot fa creure que serà una institució econòmicament aventajosa, és a dir, que deixarà beneficis a la Mancomunitat.

*Adquisició d'una finca per a les Escoles
d'Agricultura i Zootècnia*

Ha estat sempre aspiració de l'Escola d'Agricultura tenir, com a complement dels estudis teòrics fets a les aules i als laboratoris, camps amb conreus diversos on poder practicar els coneixements fitotècnics corrents i fer experiències apropiades. Per satisfer migradament aquesta necessitat (ja que sense camps una Escola d'Agricultura seria quelcom d'absurd i únic al món) es disposaren alguns camps d'experimentació en el mateix tancat de la Universitat Industrial. Com a recurs podia donar

en el primer instant la sensació que l'Escola no quedava orfe d'aquest complement imprescindible, però no era difícil preveure la insuficiència absoluta de les poques parcelles reduïdes, sense possible expansió. Això féu que anés concretant-se la idea de la necessitat de poder disposar d'una finca on els treballs de camp tinguessin prou amplitud per a fer-los eficaços.

El projecte no és d'avui: en aquests darrers anys ha anat prenent forma, estudiant-se solucions, fins a arribar a la conclusió que era precís adquirir una finca amb fàcils mitjans de comunicació amb la ciutat. Pot l'emprèstit de la Mancomunitat assenyalar l'hora de la seva realització, car és lògic que passi a un Pressupost extraordinari, per quant és una despesa que no portarà com a conseqüència partides als Pressupostos ordinaris, ja que la finca, regida sota la dependència de l'Escola per un administrador, té obligació de bastar-se a si mateixa pels productes (directes o transformats) que se'n treguin. I això mostra un altre dels aventatges que donarà als alumnes, els quals no solament podran fer-hi pràctiques de fitotècnia en tota mena de conreus, de biologia i patologia vegetal, de treballs mecànics, de topografia, de regadius, etc., sinó també d'una manera real de comptabilitat, associant els que estudiïn la corresponent assignatura a l'administració, que es portarà d'una manera rigorosa.

A posta s'havia ajornat fins ara l'ensenyament zootècnic, que a l'Escola d'Agricultura fins avui no havia pogut passar d'una exposició teòrica. ¿Com portar, en el lloc urbà, reduït i tancat, de què disposem, els animals indispensables per a l'estudi objectiu, intens, d'aquesta disciplina?

Solament per a la branca ramadera, i encara que no hi haguessin les raons abans dites, és imprescindible disposar d'un espai ample als voltants de la ciutat. El projecte de creació de l'Escola de Zootècnia acusa aquesta necessitat amb caràcter fonamental.

De ço que s'ha exposat se'n concreten sintèticament les següents conclusions : I. El poder disposar de camps i d'espai on tenir conreus i bestiar és una necessitat, d'arrel, de les Escoles d'Agricultura i Zootècnia. II. L'organització conjunta i lligada d'ambdues Escoles afavoreix la solució, reduint les despeses en fer-les comuns, i més encara havent d'adquirir-se terreny per a la instal·lació de la nova Escola de Zootècnia. III. Les partides portades amb aquest objecte al Pressupost extraordinari no han d'afectar l'economia normal, en els Pressupostos anuals de la Mancomunitat, per tractar-se de despeses productives.

La primera conclusió, sola, és ja teòricament decisiva; les dues darreres marquen la facilitat pràctica i l'oportunitat de l'ocasió present.

ELS ORGANISMES TÈCNICS

Secció de Viticultura i Enologia

Donada la importància que tenen en la nostra riquesa les explotacions viti-vinícoles, ja una de les necessitats que es feren sentir a l'Escola d'Agricultura fou la de muntar instal·lacions per a llur pràctica i estudi. En efecte : l'especialitat viti-vinícola recull, ella sola, la meitat de les demandes d'especialitat fetes pels alumnes fins ara; i, per altra part, els Serveis tècnics tenen des de llur fundació una Secció establerta.

Però, Escola i Serveis són indotats del material més senzill, i a posar terme a aquesta forçada absurditat, són destinades les corresponents partides del Pressupost.

Tenim, a Catalunya, les actives Estacions enològiques de Vilafranca i Reus, que serveixen amb cura lloable els interessos comarcals; però llur funció és de radi més limitat que la que té la Secció de la Mancomunitat, els estudis de la qual han d'ésser generals, i la influència de la qual ha d'arribar a tota la nostra terra per l'acció directa i per la dels alumnes de l'Escola que hi practiquin.

Laboratori d'anàlisis

Constitueix el Laboratori d'anàlisis un centre on des de la seva creació ve fent-se un treball constant. Són un miler les mostres ja analitzades, la major part en recerca d'algunes característiques diferents, ço que representen més de 4,000 determinacions efectives fetes. A part de complir la tasca normal, o sia l'anàlisi de les mostres enviades, ha emprès el Laboratori interessants treballs especials, com són: un estudi minuciós sobre els polisulfurs; un altre referent a la soja, com també els anàlisis de les terres dels camps experimentals. És, per tant, obra de justícia i d'egoisme completar el Laboratori, més encara considerant que la major de les partides a tal cosa destinades és la que serveix per a organitzar la Secció de Fermentacions, que, ultra ésser imprescindible en el Laboratori, satisfà una de les necessitats més essencials de la Secció d'Enologia, que, si no la trobés aquí, hauria de muntar-la independentment.

Secció d'Arbres fruiters i Oleïcultura

Tot allò que es demana per a aquesta Secció és d'urgent necessitat. No es tracta d'engrandir-la artificialment, sinó de proporcionar-li els mitjans indispensables perquè realitzi l'obra per a la qual va ésser creada.

Es pot dir que el cultiu dels arbres fruiters és nou a Catalunya. No n'existeix una tradició, i els agricultors ignoren moltes pràctiques modernes d'ús corrent a l'estranger. El conreu de l'olivera, encara que antic en el nostre país, no ha assolit el grau de perfecció que té en altres nacions on, relativament, l'olivera té menys importància que en el nostre. És, doncs, necessari modernitzar les pràctiques de conreu : adobs, podes, treballades, etc. Al mateix temps s'han d'estudiar una sèrie de problemes típics de l'Agricultura catalana, avui sense satisfactòria solució; dels quals una part es poden resoldre al camp, però molts s'han d'estudiar en el Laboratori abans d'intentar proves definitives en el camp. Igualment endarrerides estan les indústries derivades de la fructicultura i de l'eliotècnia; es desconeixen nombrosos detalls tècnics referents a la maquinària i a l'elaboració. El muntatge d'una instal·lació per a preparar oli i conserves resulta, per tant, indispensable, puix que permet fer l'estudi de tinguet de les qüestions que interessin la indústria i arribar a un resultat concret. Amb la creació d'un Laboratori-museu i de les instal·lacions d'oli i conserves, la Secció no es limitarà, com fins ara, a fer obra divulgadora, sinó que podrà també portar la seva contribució original

als problemes d'investigació i servir a l'ensenyament en una forma teòrica i pràctica.

Secció de Terra campa

Molta importància té en el major rendiment de les collites la qualitat de les llavors sembrades, ço que fa indispensable la creació d'un Laboratori de selecció i hibridació. Les pràctiques que tendeixen al millorament del conreu, a l'adob racional, a la curiosa conducta de la planta nascuda, no són, per bé que interessants, les úniques. Si en les espècies animals cal preocupar-se dels reproductors, igual ha de fer-se en el regne vegetal, estudiant en un Laboratori adequat la puresa de les llavors, les facultats germinatives, les exigències, les predominants, ço que ajuda a formar un criteri per a obtenir per hibridació, creuament o selecció les varietats millorades. Aquestes investigacions són directament reproductives, puix que les troballes representen collites majors i de més alta qualitat, i, per tant, augments positius de riquesa.

Institut de Mecànica aplicada agrícola

És debades insistir en la transcendent importància que tindrà aquesta institució, lògica agrupació d'elements dispersos que en llur unitat trobaran estimul, força i eficàcia. És prou considerar allò que s'ha fet en aquest sentit per totes les nacions civilitzades, i el molt més que s'està fent en aquests instants. És indubtable que els avenços mecànics seran els que en major grau permetran a l'Agricultura de

l'esdevenidor una intensificació que la posi en condicions de satisfer les necessitats que l'evolució de la humanitat porta. L'Institut, que s'ocuparà de tot allò que es refereix a Mecànica i Hidràulica, tindrà, per tant, nombroses activitats, de les quals aquí només podem presentar les principals i en forma esquemàtica.

Serien funcions de l'Institut : I. Estudis tècnics superiors; treballs de laboratori. II. Assaig de màquines agrícoles, hidràuliques i de motors propis per a l'agricultura. III. Estudis de caràcter tècnic i pràctic; creació de varietats de màquines que resolguin en conreus els nostres problemes peculiars que les màquines corrents estrangeres, de catàleg, no satisfan. IV. Difusió de coneixements mecànics; curssets i conferències, concursos i demostracions, proves públiques. V. Adquisició i conservació de les màquines necessàries per als camps experimentals, les quals servirien també per a l'ensenyament en la càtedra de Mecànica de l'Escola. VI. Préstec condicionat de màquines als agricultors perquè s'acostumin a usar-les i es convencin de llurs aventatges, a la manera que es fa a Itàlia, on es deixa als sol·licitants, en un ordre de prelació prèviament establert, segons les condicions del demandant, obligacions o compensacions ofertes, etc. VII. Acció de caràcter social, creació de Sindicats de maquinària, intervenció tècnica, organització global de l'utilatge català. VIII. Estudis de caràcter econòmic : sobre la capacitat del treball fet a mà i mecànicament a les nostres comarques, aventatges i defectes agrícoles de les màquines, despeses de les operacions fetes a mà i amb les màquines.

Per a la realització d'aquest programa, de ben

manifesta utilitat, es porten al Pressupost les partides necessàries, que d'altra manera haurien de figurar, inconnexes, i potser amb un total més elevat, perdudes en capítols diferents del Pressupost de l'Escola i dels Serveis. Com a anex s'inclou una partida modesta per a l'organització d'un concurs de tractors agrícoles. La importància d'aquests enginys (que no trigaran a imposar-se arreu), l'interès del problema, l'ambient encuriós i propici, asseguren l'èxit i el profit pràctic del concurs, amb el qual la Mancomunitat donarà una prova més de les seves previsoros iniciatives.

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT
DURANT EL QUINQUENNI 1920-1924 EN EL QUE FA
REFERÈNCIA A AGRICULTURA.

	<u>Pessetes</u>
Obres d'acabament de l'actual edifici de l'Escola d'Agricultura	285,000
Construcció d'un nou cos d'edifici. . .	434,000
Material per a completar els Laboratoris de l'Escola Superior d'Agricultura. .	98,000
Installacions en la Secció de Viticultura i Enologia	75,000
Laboratori d'Anàlisi i Secció de Fermen- tacions	34,000
Installacions en la Secció d'Arbres Frui- ters i Oleicultura.	45,000
Institut de Mecànica aplicada agrícola .	79,000
Organització d'un concurs de tractors agrícoles	30,000
	<hr/>
<i>Suma i segueix.</i> . . .	1.080,000

<i>Suma anterior</i> . . .	1.080,000
Material per a un Laboratori en la Secció de Terra Campa	8,000
Installació d'un viver (Serveis Forestals).	8,000
Mobiliari per a l'Escola d'Agricultura i serveis	100,000
Construcció d'un edifici destinat a Escola de Zootècnia, quadres i corrals i adquisició de bestiar	484,000
Material per a Laboratoris de l'Escola de Zootècnia	19,000
Mobiliari per a la dita Escola. . . .	25,000
Construcció i instal·lació d'un magatzem de ferratges	100,000
Compra d'una finca comú a les Escoles d'Agricultura i Zootècnia	500,000
TOTAL.	2.324,000

TELÈFONS

En començar-se la instal·lació dels telèfons a Catalunya era triple el fi que es perseguia:

Triple fi de l'estesa de una xarxa telefònica

1.º Dotar de comunicació els pobles que no en posseïen. 2.º Fer que les comunicacions fossin estables i de perfectes condicions tècniques. 3.º Popularitzar el servei amb un tarifatge convenient i adequat.

La primera part ha estat quasi resolta en totes aquelles comarques on la Mancomunitat ha pogut desenrotllar-se lliurement, fins al punt que la densitat de servei rural ha assolit xifres que difícilment són ultrapassades, i de no existir en regions tan extenses com en el Baix Urgell, per exemple, cap poble, per petit que sigui, privat de comunicació telefònica.

Queda per ésser estesa la xarxa a altres comarques de l'extrem Pireneu que fins ara s'han mostrat sordes a les sol·licituds i demandes de la Mancomunitat, en part per existir-hi ja el servei de les grans Centrals de forces motrius hidràuliques que cedeixen el telefon per a usos de les poblacions, quan solament pot destinar-se a llur ús particular.

La xarxa actual, construïda en època de la Guerra europea i amb preus elevadíssims dels materials i dificultats de bracers, pateix de quatre defectes principals:

Defectes de l'actual servei.

1.º L'ésser estesa solament a grups que no pretingué cap concessionari particular, els quals es quedaren amb tot ço que podia oferir rendiment.

2.ⁿ I, com a conseqüència del que s'acaba de dir, el servei s'ha de confiar als Ajuntaments, als quals subvencionen directament els encarregats i abonen el lloguer i la llum dels locals on hi ha la Central. La modèstia de les subvencions arriba en alguns casos a ésser una grossa dificultat perquè el servei sigui atès com és degut.

3.^r Tenir línies de ferro, que, si fins ara han donat un resultat excellent, tenen una amortització massa ràpida per a ésser aconsellable llur substitució pel coure així que aquest arribi a preus raonables.

4.^t El no tenir en una mà única tot el servei, dificultat extraordinària comparable a la del canvi de via en les explotacions de ferrocarrils.

D'aquests quatre defectes, el tercer és l'únic al qual fins al present la Mancomunitat pot posar immediat remei estenent una gran xarxa de línies foranes de coure de 4 mm. de diàmetre i de bronze de 5 mm.

A aquest objecte es destinen les tres primeres partides del Pressupost que s'acompanya, segons el següent detall:

	<u>Quilòm.</u>
Línia Barcelona - Ripoll - Seu d'Urgell.	184
» Lleyda - Tremp - Sort - Seu.....	166
» Lleyda - Gandesa.....	114
» Barcelona - Gandesa.....	229
» Barcelona - Lleyda.....	178
» Barcelona - Ripoll - Figueres....	189
» Barcelona - Girona.....	110
TOTAL.....	1,170

A la compra del fil de coure i bronze necessari per a aquests 1,200 quilòmetres de línia, es destina la partida *a)* del Pressupost.

La partida *b)* de 385,000 pessetes, es destina al pagament de quatre brigades durant cinc anys, llevat de les conseqüències dels actuals conflictes socials.

A atendre al transport del fil de coure, eines i viatges de les brigades, es destinen les 75,000 pessetes que figuren a la partida *c)*.

Actualment es troben en construcció els grups de l'Alt i Baix Empordà i Gandesa. A llur acabament i a la construcció dels de Puigcerdà, Seu d'Urgell, Sort, Tremp, Priorat i Aran, així com al desenvolupament de les urbanes existents, es destinen les partides *d)* i *e)* que importen en total 575,000 pessetes; quantitat molt reduïda tenint en compte l'elevadíssim preu actual de les centrals, aparells telefònics i aparells de mesures.

La partida *f)* es destina a la renovació del material defectuós existent a les xarxes adquirides, i a la compra de forniture indispensable per al bon funcionament de les centrals i línies auxiliars.

A fer factible l'estesa de les noves línies foranes, l'ampliació de les xarxes actuals i la construcció de les noves ja descrites, es destina la partida *g)* del Pressupost.

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT
DESTINADA A TELÈFONS DURANT EL QUINQUENNI
1920-1924.

	<u>Pesetes</u>
A. Per a adquisició de 3,200 quilògrams de coure de 4 mm. i de bronze de 5 mm. de diàmetre a 4 pessetes quilògram i 300 quilògrams per quilòmetre.	1.440,000
B. Per a construcció dels 1,200 quilòmetres de línies de coure i bronze.	385,000
C. Transports	75,000
D. Per al desenrotllament i extensió de les xarxes actuals	250,000
E. Per a adquisició de noves centrals i aparells	325,000
F. Per renovació de material	283,400
G. Per compra i renovació de material de ferro, fusta, porcellana; transports, etc.	1.450,000
TOTAL.	<u>4.208,400</u>

FERROCARRILS
RUTES AÈRIES

LIBRARY OF THE
DIPUTACIÓ DE BARCELONA

FERROCARRILS

Les necessitats ferroviàries de Catalunya no serien satisfetes ni esmerçant-hi tota la nostra força econòmica. Cal només recordar aquí com la nostra xarxa construïda no arriba a 1,600 quilòmetres, mentre que la que seria de desitjar, per comparació amb les terres d'anàloga densitat de població, fóra de més del doble,* o sia més de 3,200 quilòmetres. La construcció dels 1,600 quilòmetres de ferrocarrils que ens manquen representaria més de 500.000.000, xifra que, en el nostre actual estat polític i econòmic, és troba molt per damunt dels nostres recursos.

El pla de construcció de ferrocarrils que en aquest Pressupost es vol només iniciar, ha estat seleccionat alhora per l'estudi del conjunt topogràfic i econòmic de Catalunya i pel plebiscit popular promogut per un concurs públic en el qual s'han hagut d'oferir cabals importants. Un ferrocarril no pot viure ni donar riquesa a un país pobre, ni té potencialitat per a crear riquesa on aquesta existeix. El ferrocarril solament la trasllada: la porta pel consum propi o se l'enduu pel canvi amb altri. Tant l'una com l'altra funció suposen una riquesa inicial en el país. Un ferrocarril no transformaria un desert, ni en ell podria viure.

Elements
que han
servit per
a la selecció
de les
línies.

* Vegi's el projecte d'acord presentat a la novena reunió ordinària de l'Assemblea celebrada el mes de maig de 1918, i acords que recaigueren.

En el nostre estat econòmic, modest, restringit, ens ha calgut cercar la riquesa actual, no la en potència. La primera jornada de l'obra ha de fer-se on existeix ja una gran massa de riquesa a transportar. La segona jornada serà per a les terres a avivar i, fins a cert punt, en l'aspecte econòmic, a colonitzar.

A aquesta riquesa actual li serveix de mida l'entusiasme que en diverses comarques de Catalunya ha desvetllat el projecte de la Mancomunitat de procedir ràpidament a la construcció, i la manera com els pobles, singularment els agrícoles, en plena prosperitat avui, ofereixen ajudar a l'execució de l'obra.

Els ferrocarrils que primer s'hagin de construir seran, evidentment, aquells que reuneixin el producte màxim dels següents conceptes:

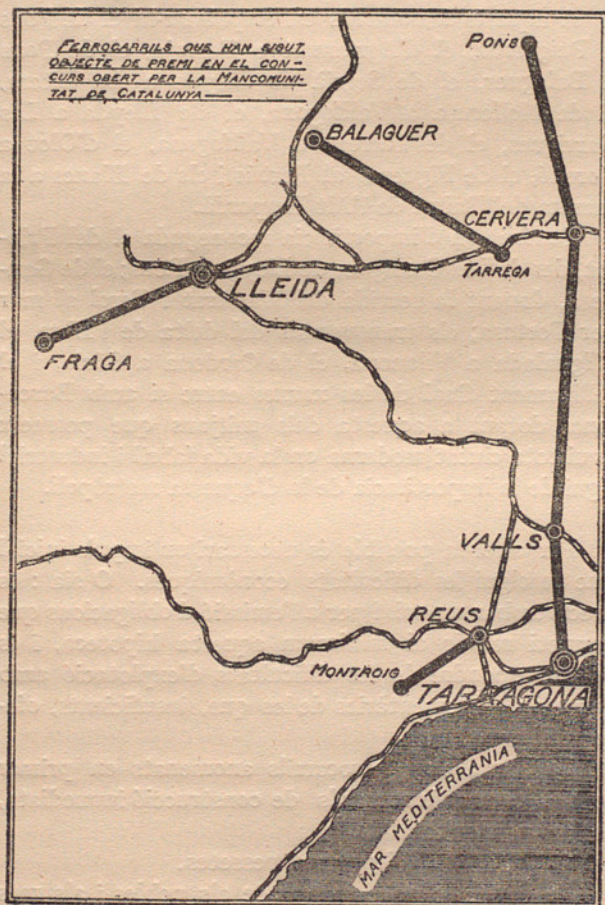
- 1.^r Baratura.
- 2.ⁿ Riquesa actual del país que travessen.
- 3.^r Tronc d'acoblament d'altres línies.

Construïts aquests, altres, com a branques, vindran a derivar-se'n, de construcció més difícil i travessant terres més allunyades i pobres. L'esforç econòmic que exigiran serà, d'altra banda, tant més considerable.

Ferrocarrils
elegits en
el concurs

Els ferrocarrils que tenen avui més viabilitat d'execució, i pels quals l'economia sembla bastant assegurada en ço que fa a la suscripció en accions per part dels pobles, són:

	<u>Quilòm.</u>
Reus a Montroig.....	15
Balaguer-Tàrraga.....	50
Tarragona-Pons.....	125
Lleyda-Fraga.....	<u>40</u>
TOTAL.....	230

PLA DE FERROCARRILS

A aquests ferrocarrils cal empalmar-hi el de Pons a Puigcerdà, el d'Agramunt a Tarroja, el de Pons a Balaguer, el de Segrià de Lleyda a La Litera, el de Mollerusa a Vallfogona, el de Lleyda a Les Garrigues, el de Tàrrega a Vallfogona, el d'Olot a Torelló, el de Figueres al Pertús i els de Blanes a la marina del Baix i de l'Alt Empordà.

També són d'importància reconeguda el del Priorat, des de Les Garrigues de Lleyda a Reus; el de Gandesa, donant la sortida del Maestrat i Terol al mar per Tortosa; els transversals del delta de l'Ebre, el d'Igualada a Vilanova, el de Cardona a Súria, i el relligament final de les xarxes entre si amb Barcelona, dotant a aquesta dels mitjans que posseeix avui tota ciutat moderna on la vida fabril i industrial sigui de la importància de la d'aquesta metròpoli.

Mitjans
econòmics
per a la
construc-
ció.

Per a fer-la possible és necessari un impuls inicial que resolgui les dificultats econòmiques. O sia : és precis trobar un coixí per a l'emissió d'obligacions que permeti reduir al mínim aquesta hipoteca, i és precis respondre de les dificultats d'explotació amb garanties suplementàries de les que, insuficients, ofereix l'Estat.

La xarxa dels ferrocarrils anomenats en primer terme, com a ferrocarrils de construcció immediata, és d'una valor total de

78.500,000 pessetes.

La part que pot atribuir-se als pobles i als més directament interessats, oscil·larà, segurament, entre el terç i el quart de la quantitat total. La Mancomunitat hi hauria de contribuir amb subscripció directa en cèdules per valor no menor de

8.000,000 pessetes.

La construcció d'aquesta primera xarxa fonamental podria durar uns tres anys aproximadament, prescindint de les dificultats d'expropiació i tràmit que allarguen generalment el procés.

La xifra anterior convindria majorar-la per tenir compte de l'adaptació possible de la xarxa a l'explotació elèctrica, adaptació feta amb mires d'electricar quan fos convenient la xarxa total; ço que obligaria a proveir el necessari per a disposar de

1.000,000 pessetes.

Total, en els tres primers anys,

9.000,000 pessetes.

L'adquisició d'estudis fets, i l'execució de nous estudis dintre del mateix temps, pot valuar-se, tenint en compte els existents i comptant a raó d'unes 1,150 pessetes per quilòmetre, en

600,000 pessetes;

ço que fa, per al terme de tres anys,

9.600,000 pessetes.

Mitjans per a assegurar els primers anys d'explotació

La Mancomunitat, en emprendre's la construcció de la xarxa ferroviaria local de Catalunya, ve obligada no sols a aportar el seu auxili en numerari contra cèdules per fer possible l'obtenció del capital, sinó també a assegurar l'explotació.

Admetrem que això significa una despesa, durant tres anys, de 2,000 pessetes per quilòmetre.

En els ferrocarrils del primer grup, l'annualitat que això representa arriba a la xifra total de

460,000 pessetes,

que equival a un capital inicial de

1.380,000 pessetes.

Total, en nombres rodons,

10.980,000 pessetes.

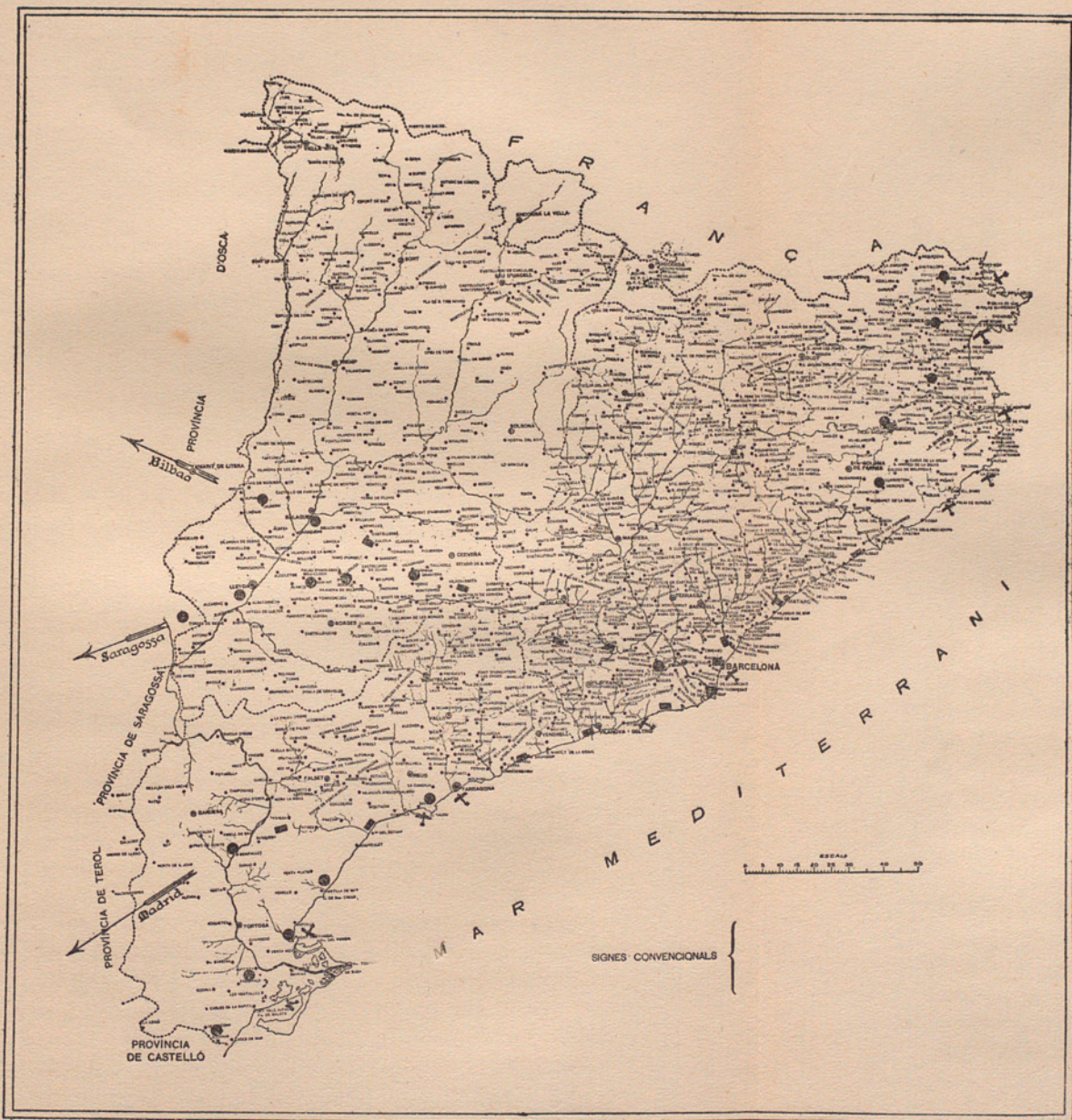
PORTS I RUTES AÈRIES A CATALUNYA

Ports aeris
i camps
d'auxili.

Per a fer possible l'aviació en un país, precisen camps a propòsit, i aquests poden dividir-se en dues menes, que són: *ports aeris* i *camps d'auxili*. Per llur nom vénen ja definits, però és natural que un camp d'auxili de suficients dimensions resulti *port* de la població propera. La successió de camps a distàncies convenients determinen una *ruta aèria*.

Distàncies
entre ells.

Algunes nacions, entre elles Itàlia, han fet rutes aèries amb camps cada deu quilòmetres, ço que pot dir-se permet volar amb una gran tranquil·litat, ja que la majoria d'aparells aviatoris, viatjant entre els 1,000 i 2,000 metres d'altura, sempre poden atrapar un camp en vol planejat. Considerant que els aparells industrials caldrà sempre que tinguin un bon planeig, o sigui 1/10, creiem que a Catalunya podem acontentar-nos amb tenir un camp entre 20 i 40 quilòmetres com a distància màxima. Cal observar que els grans aparells que ja comencen a construir-se tindran més recursos que els petits per ésser multimotors, ço que allarga molt el planeig en el cas més dolent de quedar amb un sol motor i marxar defectuosament. Els aparells grans exigeixen camps més grans, i també la raó natural diu que els

MAPA DE PORTS I RUTES AÈRIES DE CATALUNYA

camp d'auxili convenen més apropats a les comarques accidentades.

És interessant, també, remarcar que un port o camp d'aviació no és un terreny perdut que hagi de restar erm o inculc, sinó que, al contrari, ha d'estar cultivat en forma a propòsit, amb plantes que li donin una certa elasticitat o fermesa, sense endurir-lo excessivament; i convé també que la superfície sigui ben uniformada, sense recs, xaragalls ni cap mena d'entrebancs. No precisa una horitzontalitat perfecta: és preferible una lleugera pendent que eviti l'enfangament en cas de pluges persistents, sobretot si el terreny és poc permeable: poden fins admetre's certes pendents o ondulacions petites, però sempre amb una perfecta regularitat a la superfície.

Condicions.

La collita, ordinàriament de farratges, no és ni molt menys perduda: resulta únicament reduïda d'un tant per 100 més petit del que sembla a primera vista, i que és proporcional al moviment d'aparells i persones que la trepitgin.

El pròxim Congrés d'Aeronàutica, que ha de celebrar-se molt aviat, té com una de ses tasques principals l'estudi i assenyalament de ports i camps, tant de dia com de nit. Les condicions que s'estableixin seran, naturalment, acceptades per tots els Estats. Avui, encara que podríem indicar moltes coses usuals, sols creiem necessari assenyalar els camps amb un cercle blanc de 50 metres de diàmetre, situat al centre geomètric del camp; el qual, si és suficient per a admetre grans aparells, serà, demés, marcat amb un altre cercle de 275 metres de diàmetre concèntric amb el primer.

Senyals.

Ports de
Barcelona.

L'estat actual de l'aviació i el que es veu venir ràpidament, aconsella proveir Barcelona d'un port la més petita dimensió del qual ha de passar de 2,000 metres. És el que precisa per a admetre la presència d'alguns grans aparells, a l'ensem que uns quants dels que qualifiquem ja de petits. Un concurs mitjà com a importància no pot fer-se en un camp més petit, que no podria ésser qualificat de Port de Barcelona. Aquesta mida creiem que és curta, pel que seria necessari en ocasió de l'Exposició futura, si els interessats rebien esment que tenen on parar i soplujar-se. El passat concurs de l'«Aéreo Club de Cataluña», amb una dotzena de copes i sense quasi dispendi per als estrangers, ha demostrat que hauria pogut reunir una cinquantena d'aparells sols donant-los estatge, cobert i benzina.

La situació del nostre port aeri no és discutible: solament al Pla del Llobregat existeixen extensions de terreny de les proporcions requerides i a preu raonable. Demés, són allí favorables l'absència de línies elèctriques d'alta tensió i la planar dels terrenys.

Una situació que resulta excellent és la punta del riu, on podria fàcilment obtenir-se un triangle de 3,000 metres o més de costats, distant sols 8,000 metres del monument a Colomb. Aquest port podria fàcilment quedar ben determinat: tancat per la mar, el riu i un canal derivat del riu com a tercer costat.

Caldrà un segon camp a la banda oposada de la ciutat, o sia prop del Besòs, potser aprofitant un tros de llit del mateix riu i una bona faixa de terreny al costat; però aquest solament com a camp d'auxili, salvant la travessia de la ciutat. Aquests camps han d'ésser obra del Municipi de Barcelona, qui n'ha iniciat ja els estudis, i no caldrà a la Mancomunitat

altra despesa que la construcció de vies de comunicació que poden ferse dintre el pressupost de camins.

Els altres camps no requereixen les proporcions del de la nostra ciutat: l'aviació no hi tindrà gran desenrotllament, perquè no té tampoc grossa utilitat per a petites distàncies: és, doncs, la facilitat d'aterratge forçat dels aparells ço que determinarà les mides. Qualificarem de camps de primera aquells la menor dimensió dels quals arribi a 1,000 metres; de segona els que passin de 700; i de tercera els camps llargaruts, destinats principalment a l'auxili per a aparells petits. Aquests camps petits solucionaran també el pas, sense perill, de comarques muntanyoses despoblades.

Camps secundaris.

La carta adjunta porta marcats els camps que convindria més aviat establir: formen, primerament, una ruta quasi seguint la costa, que és el camí seguit pel correu de França a l'Àfrica, de la casa Latecoere. Els aparells van a passar per Perpinyà, allargant 60 quilòmetres el camí i corrent el perill de la tramuntana, senzillament perquè el país travessat és més disposat per a salvar-se un aparell que per la via directa, on tenen uns 200 quilòmetres de Pireneu sense pobles, camps d'auxili ni mitjans de comunicació.

Rutes aèries a establir.

Aquesta ruta ens comunica amb França, és la direcció del Migdia d'Espanya, i a l'ensem comunica les tres capitals de províncies catalanes. Demés, és fonament d'altres rutes principals, o de la directa a Madrid i Lisboa que arrancaria de Salou, ruta dolenta mentre l'Estat espanyol no estableixi els camps de què estem tractant per a Catalunya.

Altra ruta també de conveniència és la de Barcelona al Nord en direcció Bilbao, la qual també hem

marcat a la carta. Aquesta tindria a Tàrrrega una derivació cap a Saragossa, fins on pot dir-se que ja existeix naturalment bona ruta per la planor del país i els molts camps incultes que es troben. Costaria molt poc als aragonesos completar aquest camí, que serà també ruta de Barcelona a Madrid mentre no siguin establerts els camps a la ruta directa que abans hem indicat. Amb aquesta ruta queda també unida Lleyda, i, per tant, les capitals de les quatre províncies catalanes.

El complement seria una ruta directa a França per Toulouse travessant el Pireneu (encara que de menys urgència i que requereix un estudi minuciós de la topografia dels terrenys travessats). La seva direcció seria entre Manresa - Seu d'Urgell, o Manresa - Solsona - Sort.

La ruta a
França pel
Pertús i sa
prolonga-
ció al Sud.

Podem, en canvi, detallar la ruta primer, que cal anomenar *principal de Catalunya*, i a la qual es dirigiria l'acció de la Mancomunitat, deixant les altres a la iniciativa de l'Estat. Els Latecoere passen pocs cops pel Pertús : quasi sempre entren pel Coll de Banyuls, on el passatge de muntanya a penes té 10 quilòmetres. Trobarien un bon camp prop de Figueres, a uns 35 quilòmetres de la frontera, que podria establir-se fàcilment. El mateix podem dir de Figueres fins a Sils per arribar al Tordera, on comencen les dificultats. Hem observat que els Latecoere prefereixen passar per marina, segurament per raó de la platja; i així en tenim a Pineda un bon tros llarg, acceptable com a camp d'auxili, al costat de la caserna de la Guardia civil. A Mataró la platja és reduïda, i potser seria factible aprofitar un tros de riera d'Argentona ajuntat amb una faixa de terreny

al costat, no molt gran, per la molta valor de la terra allí.

Del Besòs i Barcelona ja n'hem parlat, i després poden aprofitar-se les dunes de Castelldefels, que caldrà aplanar i preparar per enfortir-les, tenint allí un camp d'auxili per preparar-se a salvar les costes de Garraf, a l'ensem que es disposa d'un segon camp per a exercicis tranquils dels aprenents de pilot a l'Escola de Barcelona.

De Castelldefels a Salou hem marcat dos camps, que coneixem, de poca valor. De Salou fins a Alcanar no cal detallar-los: abunden les planures i extensions de poca valor.

Resulten setze camps que la Mancomunitat podria iniciar, els quals contribuirien en gran manera al desenrotllament de l'aviació a Catalunya, marcant Barcelona com a centre d'aviació dins de la xarxa d'Europa.

Els camps podrien ésser terrenys públics (platges, rieres), o cedits per la Municipalitat, i, en el darrer cas, de propietat particular, amb contracte per a regular els conreus, establir els senyals i prefixar les indemnitzacions.

Cost aproxi-
mat.

Cada camp hauria d'estar en relació telefònica amb un taller proper, el qual hauria de comptar amb una motocicleta i eines necessàries.

Les despeses podrien així reduir-se al mínim, o sia al contracte d'indemnització amb els propietaris i l'establiment de senyals. Per altra part, s'hauria de comptar amb l'auxili municipal i de les Companyies de navegació aèria i Societats d'encoratjament del nou sistema de locomoció.

Les indemnitzacions són partida del Pressupost or-

dinari. El primer establiment podria fer-se subvencionant amb una quantitat determinada per camp d'acord amb les entitats interessades.

Ports per a
la hidro-
aviació.

Hem de parlar un xic d'hydroaviació, que, en realitat, ha de pendre una importància per pocs esperada. Tenim per la platja quasi un seguit de refugis naturals marcats a Llansà, Roses, Estarlit, Palamós, Sant Feliu de Guíxols, Barcelona, Sitges, Tarragona, Salou, Ampolla, per a acabar als Alfacs, un dels millors ports o centres d'hydroavions naturals que pugui desitjar-se. Cal tenir present aquest port natural de més de 10 quilòmetres d'extensió, ja que potser a una data propera la hydroaviació faci escampar son nom pel món.

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT
DESTINADA A LA CONSTRUCCIÓ DE FERROCARRILS.

	<u>Pessetes</u>
Subscripció de cèdules	8.000,000
Adquisició d'estudis fets i execució de nous estudis	600,000
Pèrdua probable dels primers anys d'exploració	1.380,000
Iniciació de l'electrificació	1.000,000
TOTAL.	<u>10.980,000</u>

Quantitat destinada a instal·lació de ports d'aviació, 220,000 pessetes.

CARRETERES, CAMINS I PONTS

SECRETARIA D'INSTRUCCIO I CULTURA

CONSTRUCCIÓ DE CARRETERES, CAMINS I PONTS

El dotar de carreteres i camins els pobles i comarques mancades d'aquestes vies de comunicació, i mantenir-les construïdes en perfecte estat de conservació, és una de les tasques més importants i de més urgent realització dintre el ram d'Obres públiques, no solament per a fomentar, augmentant-la considerablement, la riquesa del país, sinó perquè no es capeix la possibilitat i conveniència d'empendre l'establiment de molts altres serveis sense tenir gairebé del tot satisfeta aquella necessitat, fins al punt que, de totes les nacions en general, podria dir-se que llur grau de riquesa i prosperitat està en relació directa de la proporció entre el nombre de quilòmetres de carreteres i camins construïts i l'extensió superficial del país en què es desenrotllen.

Importància
del servei
de Carre-
teres i ca-
mins.

Entenent-ho així mateix la Mancomunitat, des del començament de la seva actuació que ve impulsant i dedicant a aquest servei gran part dels seus cabals i un esforç actiu i continuat que és forçós seguir i intensificar en ço que sigui possible. Malauradament, l'enorme encariment de la mà d'obra i dels materials d'ençà de la gran guerra, constitueix un destorb, i no petit, per a assolir dintre breu termini l'ideal (convertit fa temps en realitat en països com Anglaterra, Bèlgica, Alemanya, gairebé tot França) que, segons frase del nostre President, «el carro arribi a tots els pobles»; ço que vol dir que al llarg de tota conca de riu, a través de tota serralada per a

enllaçar una i altra conca, i salvant els límits de comarques i de pobles, s'hi troba racionalment estesa una xarxa de vies de comunicació degudament conservades, que, com les arrels d'un arbre, recullen en mants indrets de la terra els elements que, ajuntats a la soca i formant la saba, nodreixen el tronc i es transformen en fruits mitjançant les branques que, seguint el símil, les constitueixen els altres serveis o procediments de transformació i augment de riquesa. No obstant, cal fer un esforç immediat, car tot ajornament té, entre altres desavantatges, el d'agreujar el problema; i és per tal motiu que el Consell Permanent proposa a la consideració de l'Assemblea la conveniència d'esmerçar bona part del nou Emprèstit a apropar-nos a l'ideal de què suara parlàvem, confiant que, amb una nova empena que venturosos temps no llunyans ens permetran donar, arribarem al cim de la satisfacció d'aquesta necessitat.

Les comarques i els pobles incommunicats.

Catalunya avui dia té comarques (poques afortunadament a Barcelona, Girona i Tarragona, nombroses per dissort a Lleyda) que es troben mancades en absolut de carreteres, i són arreu encara els pobles en què els animals de bast constitueixen l'únic procediment possible per a l'intercanvi de llurs productes. Es general també la falta de ponts, inclús en carreteres en explotació; ço que fa illusòria durant gran part de l'any l'efectivitat de llur utilitat. El partit de Berga, part dels de Manresa, Igualada, Vich, La Bisbal, Olot, Puigcerdà, Falset, Gandesa, Torsosa, i gairebé tots els de Lleyda, tenen extensiones considerables de terreny verge en vies de comunicació; 74 municipis de Barcelona, 69 de Girona, 154 de Lleyda i 34 de Tarragona, poden considerar-se

isolats en relació als mitjans de transport. Això és vergonyós, i ha de remeiar-se amb la urgència a què obliga la fretura que tots sentim que Catalunya es recobri a si mateixa i estigui en condicions d'empendre el desenrotllament agrícola, industrial i comercial que tots desitgem.

Cal, però, per a la realització d'aquesta obra magna, aprofitar tots els mitjans que les disposicions vigents de l'Estat posen a l'abast de la Mancomunitat, i recaptar i estimular a l'ensem la cooperació de Municipis i entitats directament interessats en aquella, en proporció amb la utilitat que els hagi de reportar i mitjans amb què comptin. A aquest criteri respon la forma orgànica d'aquest Pressupost, tenint en compte en primer lloc els compromisos contrets i en segon lloc tots els mitjans que les lleis ens donin d'aprofitar els cabals generals de l'Estat.

Les partides 1.ª i 2.ª tal com expressa el concepte que les defineix, responen a les obligacions contretes i el càlcul de llurs respectius imports està basat en ço que restarà per satisfer de les obres en curs d'execució pertanyents al II Concurs i a la Primera y Segona relació de les més necessàries i urgents, tenint en compte les consignacions del Pressupost del present any econòmic i el que, d'una faisó aproximada, es suposa importaran els augments de llurs pressupostos de contracte amb motiu de la revisió de preus unitaris Sumen, en conjunt, dites partides, 1.190,800 pessetes, quantitat a la qual ha d'afegir-se'n'hi 226,200, import de la part que toca abonar a l'Estat per la subvenció corresponent a les obres compreses en la partida 1.ª, per a tenir el cost total 1.417,000 pesse-

Obligacions
contretes.

tes, de ço que restarà per a satisfer per a l'acabament de les obres en curs d'execució.

Càlcul de la
quantitat
correspon-
ent a Cata-
lunya en
els III i IV
con cursos
de l'Estat.

Amb aquest criteri, i tenint en compte l'excel·lent resultat obtingut de la concurrència de la Mancomunitat al II Concurs de subvencions que l'Estat convocà l'any 1914, (ço que ha permès executar o tenir preparat per a construir en tot Catalunya 190 quilòmetres de camins veïnals i dos ponts, per llur cost total de pessetes 2.617,195'15, de les quals pertoca a la Mancomunitat satisfer-ne únicament 985,148'10), el Consell Permanent acudí així mateix als III i IV Concursos convocats per l'Estat, a l'agost de l'any prop passat, per subvencionar la construcció d'obres d'aquella classe. No ha resultat encara l'Estat quines són, de les proposicions presentades per la Mancomunitat, les que declara admissibles, ni es coneix tampoc el repartiment que farà, del crèdit disponible per a les quatre províncies catalanes, entre les dites proposicions i les presentades directament pels Municipis: únicament se sap (R. O. de 22 de març últim) que, del crèdit total de 45 milions de pessetes per a cada un dels Concursos III i IV, es destinen 1.029,200 pessetes a la província de Barcelona, 680,200 pessetes a Girona, 1.004,300 pessetes a Lleyda i 767,000 pessetes a Tarragona, (en conjunt 3.480,900 pessetes a tot Catalunya) per subvencionar la construcció dels camins veïnals i ponts econòmics, tant de les proposicions presentades «a lliure concurs» (Municipis) com «de contracta directa» (Mancomunitat). Això no obstant, per calcular les partides corresponents del Pressupost que s'acompanya, s'ha fixat en 2.800,000 pessetes, equivalent aproximadament als $\frac{4}{5}$ de la referida subvenció global, la quan-

titat que es suposa que correspondrà a la Mancomunitat per cada un dels Concursos, tenint en compte l'import de les proposicions presentades per la Mancomunitat i Municipis de Catalunya, respectivament, i el criteri adoptat per l'Estat quan va efectuar el repartiment de la subvenció que atorgà per virtut del II Concurs. Partint d'aquesta base, s'ha fet la distribució de la subvenció que correspondrà a la Mancomunitat, en distintes partides que més avall detallem.

Sumada la quantitat de 2.800,000 pessetes a la de 1.560,000 pessetes consignada en la partida 3.ª com part a satisfer per la Mancomunitat, dóna la xifra de 4.360,000 pessetes, equivalent al cost total de les obres que podran executar-se dintre aquell concepte. Solament d'una manera aproximada és possible fixar la quantitat amb què haurà de contribuir la Mancomunitat a la realització de les dites obres, car, essent variable el tant per 100 de subvenció de l'Estat, segons les condicions del camí o pont, és precís adoptar un promedi que no s'allunyarà gaire del 35 per 100 com a part corresponent a la Mancomunitat del cost total de les obres. Es projecta destinar 860,000 pessetes d'aquesta partida 3.ª i 1.600,000 de la subvenció de l'Estat, en total 2.460,000 pessetes, per a la construcció de les obres que figuren en el contracte amb l'Estat en virtut del II Concurs, però que no s'han pogut realitzar encara, per haver resultat insuficient la subvenció que aquell atorgà a dit objecte. S'ha previst així mateix la possibilitat de construir algunes de les obres que, figurant en la Primera o Segona de les Relacions de les més necessàries i urgents aprovades pel Consell Permanent, siguin admeses defi-

III Concurs
desubven-
cions de
l'Estat.

nitivament en el referit III Concurs, destinant-li un milió de pessetes de la subvenció de l'Estat i 600,000 de cabals de l'emprèstic de la Mancomunitat dintre la mateixa partida 3.ª, en total 1.600,000 pessetes. I, finalment, per a la construcció d'altres obres que l'Estat declari així mateix admissibles, pel seu cost total de 300,000 pessetes, restaria un romanent aplicable de 200,000 pessetes de la subvenció corresponent al III Concurs, essent de càrrec de la Mancomunitat les 100,000 pessetes de diferència per a completar el susdit cost total.

IV Concurs
desubven-
cions de
l'Estat.

De manera anàloga es proposa repartir la subvenció de 2.800,000 pessetes, corresponent al IV Concurs, destinant-ne 2.000,000 de l'Estat i 1.350,000 de les consignades en la partida 4.ª a la construcció d'obres, per un cost total de 3.350,000 pessetes, de les que figuren en la Primera o Segona Relació de les més necessàries i urgents que l'Estat consideri admeses al referit Concurs, i les 800,000 pessetes restants de l'Estat i 540,000 de la mateixa partida 4.ª, en total 1.340,000 pessetes, per a la realització d'altres obres de les presentades per la Mancomunitat al susdit IV Concurs. Resulta, doncs, que l'import total de l'obra que podria executar-se per aquest concepte és de 4.690,000 pessetes, havent pres com a promedi del tant per 100 que haurà de satisfer la Mancomunitat, el 40 per 100 que dóna aproximadament la xifra consignada en la partida 4.ª.

Altres obres
de caràc-
ter prefe-
rent.

Resten, així i tot, mantes obres de la Primera i Segona Relació d'urgents i d'altres que assoleixen aquest caràcter de preferència d'entre les que figuren en el Pla general de la Mancomunitat, que no caben

dintre el crèdit que l'Estat destina als concursos III i VI; però, teinnt en compte que l'Estat, seguint el pla iniciat en els anteriors Concursos, es proposa convocar-ne de nous dintre un parell o tres d'anys i demés, que cal cercar la cooperació de Municipis i altres entitats interessades en la realització de les susdites obres, s'inclou en el present Pressupost extraordinari la partida e), destinant-hi 2.500,000 pessetes per a la construcció de les referides obres, bé sigui directament per la Mancomunitat o amb subvenció de l'Estat o d'altres Entitats.

Així mateix, algunes Diputacions tenen contractat amb l'Estat, mitjançant subvenció d'aquest, la realització d'obres de llurs respectius Plans provincials que, no cabent dintre la subvenció fixada pels III i IV Concursos o no convenint incloure-les en aquests per circumstàncies especials derivades dels preceptes de la llei i reglament vigents de Camins veïnals, és oportú mantenir els respectius contractes; i a això responen altres de les partides del Pressupost.

La Diputació de Barcelona tenia contractat amb l'Estat, i traspasà a la Mancomunitat, la construcció de mantes obres de camins i ponts en condicions relativament ventatjoses donada l'amplitud i llibertat d'acció que atorga aquell contracte, i per a ultimar d'aquelles obres les que tenen marcat caràcter de preferència, una vegada exhaurit el romanent de l'Emprèstit de l'esmentada Corporació provincial, es projecta destinar 1.500,000 pessetes de la partida 5.ª, que juntament amb 500,000 que haurà de satisfer l'Estat, equivalent al 25 per 100 del cost total, permetrà executar obres per un pressupost de contracte de 2.000,000 de pessetes.

Contractes
de les Di-
putacions
catalanes
amb l'Es-
tat.

A càrrec de distints Pressupostos anuals la Mancomunitat ha vingut consignant quantitats que posà a disposició de les Diputacions per a la construcció o acabament de camins veïnals i ponts en període d'execució, pertanyents als contractes respectius amb l'Estat o simplement en llurs Plans provincials. Gràcies a aquest sistema ha estat possible portar a terme mantres obres que d'altra manera haurien sofert considerable ajornament, havent-n'hi d'altres, també d'indubtable utilitat, la construcció de les quals està iniciada o a punt de començar. La cooperació que l'Estat i els mateixos pobles interessats aporten a aquestes obres és molt variable, però, com a promedi, pot calcular-se en un 60 per 100 del cost de les mateixes. Hem cregut, doncs, convenient destinar a aquesta atenció la quantitat de 500,000 pessetes incloses en la partida 5.ª que, juntament amb l'auxili econòmic de les altres entitats, equivalent a 750,000, dóna 1.250,000 pessetes, import total de les dites obres.

Les traves-
sies

Constitueixen veritables excepcions les carreteres i camins que, en travessar una població, no presentin una «solució de continuïtat», en el sentit d'enllaçar-se l'entrada i sortida del camí mitjançant carrers no solament sense urbanitzar, sinó mancats de l'amplada i de les més elementals característiques tècniques de traçat horitzontal i vertical, necessàries perquè el trànsit modern s'efectuï sense perill propi i dels veïns i en les degudes condicions. Cal, doncs, en cada cas, estudiar la conveniència de suprimir pròpiament la travessia per al trànsit general, enllaçant els extrems del camí a banda i banda del poble per mitjà d'explanació fora d'aquest, o aprofitar, millorant-los degudament,

alguns dels seus carrers. Per a la realització d'aquesta obra, que sovint té també marcat interès municipal, és natural i procedent recaptar l'auxili dels Municipis respectius; i, comptant amb ell, es consigna en el Pressupost la partida de 700,000 pessetes, a càrrec de la Mancomunitat.

Camins de ferradura i casetes de refugi

Finalment, en mants indrets de l'alta muntanya, existeixen antics camins denominats *de ferradura*, que, per les circumstàncies especials del lloc i terrenys que travessen, a l'ensem que faciliten a bastament les transaccions purament locals, tenen com a missió primordial fer accessible la contemplació i fruïment de les belleses naturals de Catalunya. L'Assemblea de la Mancomunitat, en la seva vuitena reunió, aprovà ja la llista d'aquesta classe de camins, que en total sumen uns 540 quilòmetres i que tenen marcat caràcter de turisme muntanyenc; i és obligat, doncs, atendre a aquest aspecte de vies de comunicació dintre el nou Emprèstit. Convé, així mateix, prosseguir i estimular, amb la cooperació de la Mancomunitat, la tasca empresa per benemèrites entitats, com el «Centre Excursionista de Catalunya», construint casetes de refugi i senyals de fitament en punts de pas d'aquells camins, lluny de poblat, per evitar els perills que per la neu, les boires, etc., assetgen els vianants.

Els resultats econòmics obtinguts en la construcció d'aquests camins permeteren donar-los-hi un gran desenrotllament. Així en la construcció del de Viladrau a Sant Fe, d'amplada suficient per cavalcadura, de longitud 16 quilòmetres, ha costat solament 367 pes-

setes per quilòmetre,* i els treballs fins ara realitzats en el de la corba d'Agulló, per Corsà a la Vall del Ribagorçana, una part del que és utilitzable per carros, ascendeixen a 9,882'51 pessetes, que tenint en compte la llargada del camí, que és de 12 quilòmetres, aproximadament resulta, per al cost del metre linial de camí reconstruït o arranjat, la quantitat de 0'82 pessetes.

Pot preveure's així, com a resultat, que certs petits vehinatges, pobles de muntanya, podran ésser units a les carreteres i camins normals per vies econòmiques d'aquesta mena.

La partida 6.ª, d'import 400,000 pessetes, es destina, com el seu concepte expressa, al millorament i habilitació de camins de ferradura i construcció de casetes per a refugi, comptant que a càrrec de la mateixa podran apariar-se un centenar de quilòmetres d'aquestes vies.

Resum.

En resum, puja a uns 17.000,000 de pessetes la quantitat total que es proposa invertir durant el quinquenni 1920-1924 en la construcció de carreteres, camins veïnals i ponts, deixant de banda els camins de ferradura, de la qual correspondrà abonar a la Mancomunitat uns 9.840,000 pessetes, que és la part de l'Emprèstit que consignem per a aquesta atenció, calculant que amb ella serà possible realitzar durant l'esmentat període 600 quilòmetres de carreteres i camins i quinze ponts, aproximadament, aquests últims considerats isoladament.

* *L'Obra realitzada*, pp. 170 i 171.

CAMÍ DE VILADRAU

CAMÍ DE VILADRAU

Reparació extraordinària

Quant a les obres i despeses corresponents de conservació extraordinària i millorament de les carreteres i camins mancomunals que ens proposem realitzar durant el mateix quinquenni 1920-24, desglosades per conceptes ben determinats en cada una de les partides del Pressupost que s'acompanya, creiem innecessari justificar l'absoluta conveniència de totes elles, i per ço que fa referència al seu abast, únicament direm que la majoria s'han calculat a base de projectes ja estudiats per la Direcció tècnica o de dades aprovades anteriorment pel Consell Permanent, com les corresponents a la partida d'adquisició d'eines i aparells, tenint, però, en compte, l'encariment dels distints elements que en elles intervenen. En conjunt, sumen 6.875,000 pessetes les despeses per tots conceptes, essent obligat pel caràcter i naturalesa dels mateixos que la dita quantitat sigui bestreta de l'Emprèstit.

Reparació
extraordi-
nària i
millora-
ment dels
camins i
carreteres

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT
DESTINADA A LA CONSTRUCCIÓ DE CARRETERES,
CAMINS I PONTS DURANT EL QUINQUENNI DE
1920-1924.

	<u>Pessetes</u>
Acabament de les obres en construcció o subhastades, tenint en compte els augments de llurs pressupostos de contracte amb motiu de la revisió de preus unitaris, pertanyents al contracte amb l'Estat en virtut del II Concurs de subvencions; part del cost total que toca satisfer a la Mancomunitat.	290,800
Acabament de les obres en construcció o subhastades de les que figuren en la Primera i Segona Relacions de les més necessàries i urgents, amb els respectius augments de llurs pressupostos, motivats per la revisió de preus unitaris	900,000
Part corresponent a la Mancomunitat del cost total de les obres a les quals s'apliqui la subvenció que atorgui l'Estat en virtut del III Concurs de camins veïnals i ponts econòmics. .	1,560,000
Part corresponent a la Mancomunitat del cost total de les obres a les quals s'apliqui la subvenció que atorgui	
<i>Suma i segueix</i> . .	2.750,800

<i>Suma anterior.</i> . . .	2.750,800
l'Estat en virtut del IV Concurs de camins veïnals i ponts econòmics. .	1.890,000
Construcció d'altres obres considerades com a més necessàries i urgents. . .	2.500,000
Per a subvencionar la construcció o acabament d'obres que figuren en els contractes vigents entre l'Estat i les Diputacions Catalanes o en llurs respectius plans provincials . . .	2.000,000
Quantitat destinada a l'enllaç de carreteres i camins construïts, mitjançant la supressió o construcció de travessies per a les poblacions. . .	700,000
Per a obres de millorament o habilitació de camins de ferradura i construcció de casetes per a refugi	400,000
TOTAL	<hr/> 10.240,800

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT
DESTINADA A LA CONSERVACIÓ EXTRAORDINÀRIA
I MILLORAMENT DE LES VIES MANCOMUNALS
DURANT EL QUINQUENNI 1920-1924.

	<u>Pessetes</u>
Adquisició i inversió de la pedra necessària per a reconstruir els fermes desgastats; reformes d'explanació; empedrats i altres sistemes d'afermats; enquitranats i altres procediments de supressió de pols i fang. . . .	5.000,000
Adquisició i plantació d'arbrat a les carreteres i camins mancomunals i reproducció del mateix en vivers. . .	125,000
Adquisició d'eines i aparells i posta en marxa dels mateixos	850,000
Construcció o habilitació de casetes per a peons i magatzems d'eines i aparells; adquisició o arrendaments de pedreres i de parcelles per a dipòsits de material	400,000
Supressió de badens i passos a nivell de les vies mancomunals amb ferrocarrils; construcció d'ampits rampes de servitud a camins públics, pals indicadors, etcètera	500,000
TOTAL.	6.875,000

OBRES HIDRÀULIQUES
EXPLORACIONS MINERES

OBRES HIDRÀULIQUES

L'obra a realitzar en el ram d'aigües, sens dubte un dels més importants de l'administració pública, bé pot dir-se que és immensa, per tal com potser no hi hagi una altra matèria en la qual s'hagi planejat més i en què relativament s'hagi executat menys.

Consideracions
generals.

N'hi hauria prou, per a convèncer-se'n, de fer un balanç de l'activitat oficial en aquests darrers anys, considerant d'una part, amb la justa lloança que sempre mereixen els bons intents, el sens nombre de disposicions dictades i la multitud de projectes, provatures, assaigs i propagandes que formen les manifestacions visibles de l'anomenada *política hidràulica*, i tenint en compte, per altra banda, l'escàs profit real i positiu que de tot això ha tret Catalunya.

Evidentment, com ja es deia en el preàmbul del primer projecte d'acord sobre foment d'obres de regadiu sotmès pel Consell Permanent a l'Assemblea de la Mancomunitat, avui per avui és missió de l'Estat, amb la plenitud de recursos de què disposa, procedir directament o ajudar a la construcció de les grans obres d'irrigació, de dessecació, de sanejament o de defensa contra les inundacions; i hem de repetir aquí que, quan s'hagi obtingut la substitució dema nada d'aquesta i altres funcions de l'Estat a Catalunya, el Parlament i el Poder regionals estudiaran el que en aquestes costosíssimes obres

calgui fer, en la seguretat que tals necessitats no quedaran tan desateses com ho estan avui en el nostre país.

Actuació
possible de
la Manco-
munitat.

Però, si mentrestant no pot pensar la Mancomunitat en la construcció d'aquelles grandioses obres que requereixen la inversió de milions i milions de pessetes i el transcurs de moltíssims anys, entenem que pot fer, com ja estava en els seus propòsits, quelcom més del que ha fet fins ara en aquest interessantíssim sector de la seva actuació administrativa.

El resultat del primer concurs convocat per a la concessió de subvencions amb destinació a obres d'establiment de regadius o millora dels existents, no ha demostrat tan sols l'encert d'aquella iniciativa, sinó, encara més, per l'experiència adquirida i per les diverses necessitats que han posat de manifest les sollicituds presentades, ha vingut a marcar noves orientacions cap a una obra molt més extensa.

Foment d'obres de regadiu

En primer lloc ha de convocar-se un segon concurs per continuar fomentant la construcció de petites obres de regadiu, amb subjecció, en l'essencial, a les Bases aprovades en la tercera reunió de l'Assemblea; tant perquè són en bon nombre les instàncies que no han pogut ésser ateses a causa d'haver-se produït fora del termini del primer concurs, com perquè els compromisos contrets en virtut d'aquest no són de tal importància que impedeixin adquirir-ne de nous sense gravar extraordinàriament la partida consignada en Pressupost per a aquesta atenció.

Però, fins respecte als grans estanys i canals de regadiu que, per afectar a extenses comarques, cauen de ple dintre de les lleis de 27 de juliol de 1883 i 7 de juliol de 1911, que regulen fundamentalment l'execució d'aquesta classe d'obres, (ja sia per compte exclusiu de l'Estat, o per aquest amb auxili de les localitats interessades, o per associacions o empreses amb auxili d'aquell), pot la Mancomunitat intervenir d'una manera molt important per despertar l'interès de les comarques que han de promoure llur execució, fomentar l'esperit d'associació entre els regants i propietaris, prestar-los el consell tècnic dels seus funcionaris facultatius, coordinar l'esforç econòmic realitzable per tots els interessats, les que siguin de veritable interès general per a Catalunya, i en suma, acomodar o adaptar l'aplicació d'aquelles disposicions legals a les circumstàncies geogràfiques del nostre país i al caràcter ètnic dels seus habitants; tasca que considerem d'una gran eficàcia pràctica, convençuts com estem que una de les causes que més influeix en el fracàs relatiu dels bons intents en què sembla inspirada la legislació vigent a Espanya rau en la falta d'aquesta adaptació, de la qual es ressent tot el sistema centralista.

Dessecació de maresmes i terrenys pantanosos

També cal puntualitzar degudament la forma i abast de la intervenció que hagi d'exercir la Mancomunitat quant a les obres de dessecació de maresmes i terrenys pantanosos, distingint els dos motius principals que poden exigir-les, o sia el cultiu i la salut pública; ja que si en el primer cas l'acció

de la Mancomunitat pot reduir-se a conciliar interessos oposats, dirigir tècnicament les iniciatives dels mateixos interessats i prestar-los alguna ajuda, en el segon cas creiem que pot arribar fins al punt d'empendre la Mancomunitat per ella mateixa l'execució de les obres necessàries, amb la cooperació de les localitats afectades i aprofitant tant com sigui possible els avantatges que ofereix la llei de dessecació i sanejament de 24 de juliol de 1918, promulgada essent Ministre de Foment el nostre eminent compatriota D. Francesc Cambó.

Aprofitament d'aigües subterrànies

Pel que es refereix especialment a la utilització de les aigües subterrànies que constitueixin un complement o auxiliar tan avantatjós de les superficials destinades al regatge dels camps o a l'abastiment de poblacions, la Mancomunitat ha de continuar l'estudi, que ve fent el professor de Geologia Dr. Faura, de les conques hidrològiques de Catalunya i assenyalament dels punts més adequats per a efectuar treballs d'investigació, com a base científica indispensable per a realitzar, on els dits estudis aconsellin, les obres de perforació de pous artesianes, galeries i tots altres treballs d'aflorament que siguin de reconegut interès general, o bé auxiliar les corporacions, entitats o particulars que intentin o emprenguin aquelles obres per llur compte, sempre que ofereixin probabilitats d'èxit i mitjançant les condicions que es fixin.

Adquisició d'un tren de sondeig

D'això deriva la necessitat de consignar en el Presupost extraordinari la corresponent partida, així com la indispensable per a l'adquisició d'un tren de sondeig, que pot ésser útil no solament per a descobrir els mantells de les aigües subterrànies, sinó també per al reconeixement de totes les riqueses minerals que conté el subsòl, cimentacions hidràuliques, obertura de túnels, i, en general, sondeigs de tota mena a grans profunditats.

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT
DESTINADA AL FOMENT D'OBRES HIDRÀULIQUES I
DE SANEJAMENT.

	<u>Pessetes</u>
Per a preparar, subvencionar o construir les obres d'establiment o millora de regadius que siguin d'interès general.	200,000
Per a preparar, subvencionar, o construir les obres de dessecació de maresmes i terrenys pantanosos	1,000,000
Per a preparar, subvencionar o construir les obres d'obertura de pous artesianes, galeries i altres treballs d'aflorament d'aigües subterrànies	200,000
Per a adquisició d'un tren de sondeig per a grans profunditats, material i instrumental per a afloraments i aparells topogràfics de precisió. . . .	<u>351,300</u>
TOTAL.	1.751,300

BENEFICÈNCIA I SANITAT

LIBRARY OF THE
DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Amb límits distints, la beneficència i sanitat tenen, no obstant, íntimament relacionats llurs camps d'acció fins al punt que, de vegades, haurem de tractar conjuntament d'ambdues activitats. Així, en ocupar-nos, en la Secció de Sanitat, de la mortalitat infantil, haurem de proposar el millorament de la Secció d'alletament a les Maternitats de Girona, Tarragona i Lleyda; en tractar de les malalties evitables, proposarem la instal·lació de sales i pavellons d'isolament i aparells de desinfecció als hospitals provincials i a alguns de comarcals; i, en preocupar-nos del magne problema de la tuberculosi a Catalunya, tractarem de la instal·lació de sales especials als hospitals de Girona, Tarragona i Lleyda.

No caldrà pas que ens esforcem a remarcar la importància dels serveis de beneficència i sanitat i la necessitat inajornable que la Mancomunitat hi presti una preferent atenció. Bastarà recordar la manera defectuosíssima en què malgrat llur bona voluntat, han prestat fins avui, la majoria de les nostres Diputacions el servei de beneficència i el nomenys lamentable i vituperable abandó amb què té l'Estat els de Sanitat.

Així s'explica que hi hagi a Catalunya multitud de malalts necessitats sense la deguda assistència, invàlids sense l'adequat acolliment, que la mortalitat infantil sigui verament espantosa i que, desguarnides totalment les nostres fronteres terrestre i marítima d'un servei de sanitat adequat, estiguem indefensos davant les epidèmies que de fora ens vénen, així com

absolutament desprevinguts per a evitar que es propaguin un cop feta la invasió, sofrint, al mateix temps, amb caràcter endèmic, malalties evitables que donen entre nosaltres una mortalitat que hauria d'avergonyir-nos davant dels pobles cultes.

En anar al millorament dels nostres serveis benèfics i sanitaris, per més que representi un gran esforç llur instal·lació i sosteniment, cal que ho considerem com una tasca que per humanitat, i fins per egoisme, hem d'acomplir amb tant d'interès i afecte com qual-sevulla de les altres assignades al nostre radi d'acció, ja que, si humanitari és atendre el malalt i desvalgut, també estem altament interessats que augmenti la nostra població, que es mantingui sana i forta i que siguin atesos els invàlids i malalts necessitats, amb els aventatges d'economia que, en comparació de la privada, representa l'assistència pública.

No pretenem resoldre la totalitat del problema de la beneficència i sanitat a Catalunya. Ni els sis anys de desenrotllament del Pressupost extraordinari donen temps per a fer això, ni ho consentiria la quantitat a què forçosament hem hagut de limitar la nostra acció. Per altra part, entenem que cal cercar l'ajuda i col·laboració dels Municipis, entitats i particulars, ja que tots, per un igual, estan interessats en aquesta obra.

Per més que, davant l'interès suprem de la nostra terra, i vist l'abandó de l'Estat, prestem serveis que fóra aquest que hauria d'acomplir, això no ha d'interpretar-se com una renúncia al dret de reclamar de l'Estat que s'atengui al seu deure : al contrari, creiem que la generositat de la nostra conducta ens posarà en millors condicions per a mostrar-nos més exigents, davant l'Estat.

En la Secció de Beneficència de l'adjunt Pressupost, assenyalem partida per a construir part de la Clínica d'Observació i Hospital per a tractament de malalties nervioses, per a la millora i terminació del Manicomi de Salt i per a construir part de la Institució Maternal Catalana; i en la de Sanitat n'assenyalem per a instal·lar els diferents serveis que ha de comprendre l'Institut d'Higiene Pública de Catalunya, per a la lluita contra la mortalitat infantil, malalties evitables, tuberculosi i per a la llebrosia pujant, en junt, a 5.675,000 pessetes.

I

SECCIÓ DE BENEFICÈNCIA

Servei de dementes

El primer dels serveis de beneficència prestat per les Diputacions incorporat a la Mancomunitat, reconeixent la importància que té i la defectuositat amb què es prestava, ha estat objecte de preferent atenció per la Mancomunitat, que, tan bon punt constituïda, marcà el pla a desenrotllar, assessorada per frenomòpates tan eminents de la nostra terra com el malaguanyat Dr. Martí i Julià i els Drs. Alsina, Vives i Busquet.

L'anormalitat de les circumstàncies d'ençà de la constitució de la Mancomunitat és causa que, bo i havent millorat el servei, no s'hagi pogut dur a terme el pla concebut amb l'extensió i rapidesa que el Consell hauria desitjat. No obstant, queden registrades en el volum *L'Obra realitzada* publicat l'any passat per la nostra Corporació, les millores introduïdes en l'estat actual del servei i les tasques renovadores em-

preses pel Consell. Avui ha arribat l'hora de donar un pas en aquest sentit, dintre allò que permeti el temps assenyalat per al desenrotllament del Pressupost extraordinari, i la partida destinable, a aquest objecte, en el referit Pressupost.

Fóra el desideràtum que tots els dements que per compte de la Mancomunitat, estan asilats, ho fossin en establiments propis, o, si més no, que funcionessin sota el seu i exclusiu règim, única manera, conforme l'experiència ensenya, que el servei fos prestat en la forma que la Mancomunitat creu adequada perquè els siguin tractats com en els pobles més avançats i cultes.

Mentre això no és possible, les manifestacions fetes en diferents Assemblees i els acords del Consell, ens marquen l'ordre a seguir en el desenrotllament del pla concebut, procedint, en primer terme, a la construcció de la Clínica d'Observació i Hospital per al tractament de malalties nervioses i a la reforma i terminació del Manicomi de Salt.

*Clínica d'Observació i Hospital per al tractament
de malalties nervioses*

El fet de tractar-se d'una institució de l'acord de construcció de la qual tenen coneixement els senyors Diputats, així com de l'adquisició de la finca per al seu emplaçament i de l'avant projecte terminat i escollit en resoldre el concurs oportunament anunciat, ens estalvia d'estendre'ns en llargues consideracions, ja que forçosament hauríem de repetir allò que dèiem en altres ocasions (Reports del Consell a l'Assemblea, volum *L'Obra realitzada*). No obstant, el fet que no

sols mancaria temps, dintre el terme de vigència de l'actual Pressupost, per a la terminació de l'obra, sinó que tampoc hi ha mitjà de destinar-hi tota la quantitat que caldria per a la total construcció, ens obliga a assabentar l'Assemblea de l'ordre que, en la construcció dels diferents pavellons, ens proposem seguir. En quatre seccions dividim la construcció de la Clínica, seccions que bé podríem anomenar jornades, ja que en l'ordre correlatiu en què les proposem estem convençuts que cal procedir a llur realització:

Primera jornada. — Remoció de terres.

Segona jornada. — Porteria, pavelló d'administració, sis pavellons de beneficència, cuina i neteja.

Tercera jornada. — Pavelló d'ensenyament, policlínica, capella, infecciosos, i xalet del metge Director.

Quarta jornada. — Sis pavellons de pensionistes.

És tan clar el criteri que ha inspirat la determinació de les quatre jornades esmentades, que bé podríem estalviar-nos tota mena de comentaris; direm, no obstant, que, quant a la primera jornada, hem cregut que a l'erecció de tot edifici havia de precedir la remoció de terres motivada pel traçat de les vies de comunicació que han de posar en relació, el dia de demà, uns pavellons amb els altres, facilitant així mateix llur construcció, cosa tant més de tenir en compte en quant la finca on ha d'emplaçar-se la institució és força accidentada. S'entén compresa en aquesta jornada la construcció de totes aquelles obres tant per a la conducció d'aigües, de gas i electricitat, per les diferents dependències, com les de desguàs i sortida de les aigües pluvials, en quant a les dites vies de comunicació afectin o hagin d'afectar el dia de

demà. Això, junt amb les obres motivades per algun mur de contenció, la immediata construcció del qual és necessària, formen la primera etapa, el projecte de la qual, presentat pels arquitectes senyors Pericas i Masó, està pendent d'estudi i deliberació del Consell.*

Essent essencialment benèfic (encara que no exclusivament) el fi de la institució, és lògic que, dintre la segona etapa, estigui compresa la construcció dels sis pavellons que hi ha el propòsit de destinar a beneficència, afegint-hi la d'aquells altres pavellons destinats a serveis generals, indispensables al funcionament de l'establiment.

Un cop atesa l'activitat benèfica de la institució, creiem que segueix, en ordre de preferència, la d'ensenyament. Per aquest motiu comprenem, en la tercera etapa, els pavellons destinats a la finalitat esmentada, adjuntant-hi els pavellons dels serveis generals no compresos en la primera i segona.

Formen la quarta i darrera etapa la construcció dels sis pavellons per a pensionistes per tal que, acomplida ja la finalitat benèfica i cultural, puguin les classes no necessitades fruir també dels serveis que, amb la major proporció possible, ens proposem establir en la Clínica i Hospital.

Esperem poder realitzar, en els sis anys de vigència del Pressupost, l'objectiu assenyalat en les dues primeres etapes, consignant en Pressupost, a aquest fi, la quantitat de 1.500.000 pessetes, xifra aproximada que caldrà esmerçar segons parer dels arquitectes autors del projecte.

* Vegi's la reproducció del projecte en *L'Obra realitzada*, p. 272 i següent.

Manicomi de Salt

La Diputació de Girona, en construir les diferents edificacions que constitueixen el Manicomi de Salt, féu un esforç digne de tot encomi, encara que no l'acompanyés l'encert en marcar l'emplaçament i nombre de les construccions destinades als diferents serveis, ni en fixar la distribució interior dels pavellons. La Institució pateix de tals defectes, que la fan totalment inadequada perquè els albergats hi siguin degudament atesos, si no s'hi fan obres d'eixamplament i de reforma completa.

Estat actual

Sense voler fer aquí una crítica detallada de l'establiment bastarà dir que, malgrat estar-hi els alienats en molt major nombre del que la seva cabuda consent, resten a una secció de l'Hospital de Girona més de trenta boges que no han pogut encara ésser acollides al Manicomi. Amb això n'hi haurà prou per a demostrar la seva insuficiència i la necessitat de donar-hi major extensió. Si afegim que les dependències destinades a serveis generals no existeixen o són rudimentàries, excepció feta de la cuina i xalet per al Director; que no solament no hi ha pavelló per a infecciosos, sinó ni tan sols infermeria o sala per a aquesta destinació, ja que existeix només una infermeria general a cada una de les seccions d'homes i dones, on han d'ésser tractades totes les malalties intercorrents, sigui la que es vulgui llur naturalesa; si tenim en compte que lluny d'haver-hi pavellons destinats al tractament dels dementes en estat agut quan ingressen, o en període d'agudització durant llur estada en l'establiment, han d'ésser tractats aquests ma-

lalts a la sala destinada a dormitoris, o a la infermeria general amb greu perjudici per a ells i no menys dany i molèstia per als que els envolten; si recordem que no hi ha clavegueres, que no hi ha galeries cobertes i envidriades, que regeix el sistema de patis tancats per edificacions i muralles, es compendrà la deficiència enorme del servei, que solament pot corregir, en part, amb la seva gran perícia i voluntat sense límits, l'actual Metge-Director. I no estranyarà, això dit, que els alienistes que assessoraren el Consell, als quals abans fèiem referència, haguessin indicat la necessitat i urgència d'una radical reforma en aquell Manicomi, i que fins alguns d'ells hagués proposat l'anorreament complet de les actuals edificacions.

El Consell Permanent, en la visita que en l'agost de 1918 féu al Manicomi, sortí plenament convençut de l'urgent necessitat, ultra les millores que han estat introduïdes per la Mancomunitat, de procedir a l'absoluta reforma del Manicomi, fent-ho constar i acordant-ho així el Consell, en la reunió celebrada a la Diputació de Girona un cop feta la visita.

Fóra altrament censurable que la Mancomunitat es preocupés d'establir nous serveis en aquest ram sense procedir primer, o paral·lelament almenys, a millorar degudament els actualment establerts i que sota el seu exclusiu règim funcionen.

Caràcter que
cal que
tingui el
Manicomi.

En procedir a la terminació i millora del Manicomi, creiem de conveniència que continuï tenint el caràcter d'establiment mixte per a alienats aguts i crònics, tal com l'han fet fins ara les exigències de la realitat.

Que acompleix funcions de manicomi de crònics, ho demostra prou bé el quadro-estadística d'alienats

assistits durant l'any 1917, classificats per malalties. En aquest quadro hom pot veure que, entre les malalties mentals diagnosticades, hi tenen majoria les psicopaties d'evolució crònica.

Que el Manicomi de Salt presta també serveis d'hospital de malalts mentals aguts, s'evidencia amb el fet que en 1917 foren admesos 50 psicòpates aguts (el total d'ingressos fou de 119) i parant esment en el quadro-estadística de curacions obtingudes durant l'any esmentat, classificades segons el temps de permanència dels malalts a l'establiment. Dels 49 malalts que en 1917 sortiren curats o millorats, 31 foren donats d'alta abans de finalitzar els sis primers mesos d'assistència, i 10 es restabliren dintre el primer any de tractament. Tenim, doncs, 41 malalts curats de psicopaties agudes.

I. «Necessitat incontestable d'una assistència precoç en les psicopaties curables.»

L'acord és perfecte entre els psiquiatres, i les estadístiques són unànimes en palesar-ho, que és necessari assistir precoçment les psicopaties curables per a evitar que es facin cròniques. En les malalties mentals, com en les altres malalties, sovint l'èxit depèn que es tractin d'una manera adequada des del primer moment, i les psicopaties, en llur gran majoria, sols en el manicomi poden trobar la terapèutica deguda. Com que l'ingrés en el manicomi només en comptadíssims casos pot imposar-se coercitivament per l'autoritat (malalts abandonats o malalts que alteren l'ordre públic), és gairebé sempre la voluntat de la família la que decideix que l'alienat sigui admès a l'asil. I l'experiència ensenya, repetidament, que les famílies pobres recorren tant més aviat a l'asil, com

Consideracions que abonen que en el Manicomi de Salt siguin assistits els psicòpates aguts de les comarques gironines.

més a prop el tenen i més facilitats troben d'anar a veure llurs malalts i de saber com segueixen. Demés, el metge de capçalera, si el manicomi és pròxim, suggerirà més aviat la reclusió i els seus consells seran més fàcilment escoltats i més seguraments seguits.

El Manicomi de Salt, pel que es refereix a comunicacions, està emplaçat en un veritable centre de les comarques gironines i la seva situació és excellent, en el sentit d'oferir les màximes facilitats per a la conducció dels malalts i llur visita, condicions totes que tempten les famílies.

2. «L'acció favorable que, en iniciar-se la remissió de la pertorbació mental, exerceix damunt el psicòpata la visita de la família.» Aquesta acció (que és un mitjà terapèutic com qualsevol altre) no pot tenir lloc quan els malalts es troben excessivament allunyats de les famílies, car les que han de recórrer a la beneficència manquen de mitjans econòmics per a viatges costosos.

3. «La necessitat que hi ha que el metge conegui les famílies dels malalts.» Moltes vegades en poder donar d'alta un malalt ó bé aconsellar la sortida temporal del manicomi, depèn tant de l'estat de l'alienat com de les garanties morals que ofereixi la família per a donar a aquell l'assistència adequada durant els primers temps de la seva llibertat. Sols la coneixença i personal relació del metge amb les famílies permet a aquell de fer-se càrrec de quin serà l'acolliment (si favorable o perjudicial) que serà donat al psicòpata curat o convallescent. L'experiència de cada dia ensenya que, pel que es refereix als malalts de beneficència, sols són conegudes les famílies que no resideixin massa allunyades del manicomi.

4. «Els malalts crònics que ingressen en el Ma-

nicomi de Salt, com els de la mateixa categoria que ingressen en qualsevol altre manicomi, presenten en llur immensa majoria, en el moment de l'admissió, estats d'excitació intensa (rars vegades de depressió) que exigeixen durant algun temps, uns dos o tres mesos, l'allitament i, per tant, la mateixa assistència que els psicòpates aguts, a fi d'obtenir la desaparició dels símptomes sorollosos o perillosos que fan impossible la llur convivència amb els crònics aquietats.

5. Tot manicomi de crònics necessita també pavellons especials per als alienats que presenten accidentalment símptomes tals com refús d'aliments, idees de suïcidi, o d'automutilació, estats d'excitació periòdica o intercorrent o bé períodes d'intensa depressió psíquica. Mentre duren aquests símptomes el malalt crònic ha d'ésser assistit com un psicòpata agut.

En conseqüència : s'haurien de construir en el Manicomi de Salt pavellons per a hospitalitzar i tractar els psicòpates aguts i els alienats crònics que presentin períodes d'agudització de llur síndrome mental. Aquests pavellons haurien d'ésser capaços per a uns 60 malalts; els 15 per 100 del promedi de malalts assistits, que és de 400.

Ho abonen les següents consideracions:

1.ª Els alienats crònics poden ésser assistits en llur majoria en règim d'*open-door*, en colònies agrícoles per ésser el treball del camp el que més s'adapta a llurs condicions.

2.ª El pla de Girona és fèrtil i fàcilment conreable ofereix en aquest aspecte immillorables condicions per a una colònia agrícola de malalts crònics.

3.ª Posseeix ja el Manicomi de Salt una extensa i rica horta, la qual amb el terreny que s'adquirís dels

El Manicomi de Salt ha d'ésser també un Manicomi de crònics.

voltants permetria amb facilitat la instal·lació de la dita colònia.

4.ª Altra consideració, demés, fa referència al fet que el Manicomi de Salt recluta la major part dels seus malalts crònics entre la pagesia de les contrades gironines.

Quantitats a consignar en Pressupost per a les millores que proposem.

Per a procedir a la total reforma del Manicomi de Salt, amb la compra dels terrenys necessaris per a l'eixamplament de l'horta, així com per al millorament de les actuals dependències i construcció de les que hi manquen, destinem de l'actual Pressupost la quantitat d'un milió de pessetes (1.000,000).

Institució Maternal Catalana

Historial

La Casa Provincial de Maternitat i Expòsits existia a Barcelona des de l'any 1853. Amb tot i el seu nom, fins el 1.^r d'octubre de 1892 fou solament Inclusa (asil per a nois de pares desconeguts), i estigué instal·lada al carrer de Ramelleres, n.º 17, edifici vell i rònic. Allí, en diferents pisos, es trobaven distribuïts els nois de pit i els desmamats. Augmentant el nombre de criatures, es féu insuficient el local i s'acordà traslladar els desmamats a Les Corts de Sarrià, en la finca anomenada Mas Caballé, que la Diputació de Barcelona havia adquirit a l'efecte.

Llavors és quan es pensà a establir la Secció de Maternitat, i en els locals del carrer de Ramelleres, on hi havia els nois, s'hi installaren les primeres embrassades.

Després s'anaren construït a la finca de Les Corts els dos grandiosos pavellons que avui són encara l'ad-

miració de tothom que els visita, destinat l'un a nens menors de dos anys, subjectes a alletament, i l'altre a desmamats de dos a cinc anys.

Quan la instal·lació dels nens en aquests pavellons fou feta, es traslladaren les embrassades del carrer de Ramelleres a l'antiga casa de pagès del dit Mas Caballé de Les Corts, que des de llavors ha vingut prestant el servei de Casa de Maternitat.

Ni la Junta de Govern de les Cases de Caritat i de Maternitat i Expòsits, ni la Diputació de Barcelona estigueren mai satisfetes de la manera com tenien instal·lada la Secció de Maternitat. Era aquesta una instal·lació que s'havia considerat sempre interina, i si bé s'hi havien anat fent totes les reformes i ampliacions compatibles amb les males condicions que l'edifici tenia, en tot moment aquella Junta anà estudiant la millor manera d'establir el servei de nou, en edificis construïts expressament i donant-hi tota l'amplitud necessària.

Origen del projecte.

Repasant els actes de les sessions celebrades per la indicada Junta, es veu que constantment s'ha tractat d'aquest assumpte, havent-hi dedicat tota llur atenció, sobretot els que en foren President i Vocal, respectivament, els malaguanyats D. Enric Prat de la Riba i el Dr. D. Miquel A. Fargas.

Tots els aspectes de la qüestió eren estudiats amb deteniment: el relatiu a l'emplaçament del nou servei; el relatiu a si havia de fer-se un sol edifici de proporcions grandioses, o de si havien de construir-se diversos pavellons isolats; el relatiu a l'abast que s'havia de donar al servei i les funcions que havia d'acomplir.

Quan ja tingué aquella Junta format criteri sobre tots els punts indicats, féu al Director del servei mè-

dic del dit Establiment, el Dr. D. Ricard Zariquiey i a l'Arquitecte Provincial, D. Josep Bori, l'encàrrec de visitar les millors Cases de Maternitat d'Europa, la qual visita es realitzà durant l'any 1917, publicant després els dits senyors una interessantíssima Memòria en la qual exposen els fruits de llur viatge.

L'emplaçament.

I, finalment, havent-se decidit per la Junta, tan-tes voltes citada, que la nova Maternitat s'establís en la mateixa finca de Les Corts, on hi ha l'actual, s'adquirí una gran porció de terreny immediata, de superfície 15,791,47 metres quadrats pel preu de 200,000 pessetes, a fi d'afegir-la al de la finca indicada.

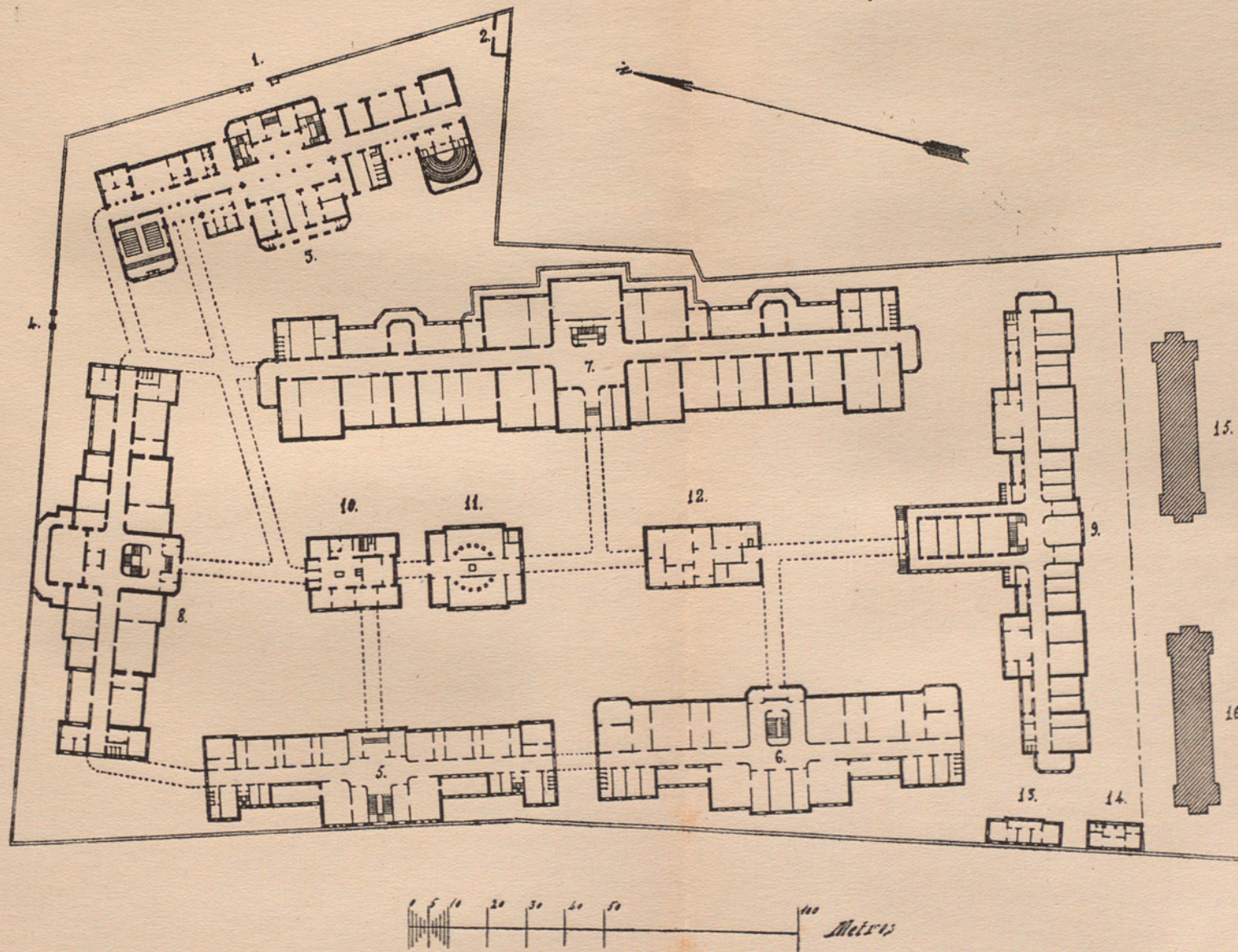
Així, doncs, es compta ja amb el terreny on s'ha d'emplaçar la nova Maternitat. Aquest és format per : 22,923'81 metres, corresponent a ço que actualment és hort; 7,680'04 metres, corresponent al solar on actualment està intallada la Maternitat, i els 15,791,47 metres últimament adquirits. Formen en total una superfície de 46,395'32 metres quadrats.

Ideia general del nou servei.

I es compta, també, amb la precisió d'allò que ha d'ésser el nou servei. Perquè es vegi la importància del projecte, transcriurem les paraules de la Memòria del Dr. Zariquiey.

«La Maternitat ha estat fins avui secreta, deshonrosa, albergant tan sols dones solteres en llur immensa majoria, que hi anaven per a amagar llur falta, i desocupar sense que ningú se n'assabentés. En tractar de construir la nova Maternitat es va pensar a modificar tot això, a l'objecte que no solament servís per aquesta classe de dones, sinó també per a les obreres, i, en general, per a totes aquelles que no tenint grans mitjans (si bé disposen d'alguna cosa)

INSTITUCIÓ MATERNAL CATALANA : PLÀNOL GENERAL D'EMPLAÇAMENT

poden anar allí a parir amb poc cost i en moltes millors condicions que a casa seva. Tots sabem com estan la immensa majoria de cases de la gent treballadora : cases esquifides, mal ventilades, poca aigua, i, per consegüent, predisposades a la brutícia. I en aquestes cases de tan dolentes condicions, i moltes vegades junt a malalts d'escarlatina i de tuberculosi, és on han de desocupar aquestes pobres dones; miracle sembla que totes no s'infectin. Perquè es dóna el cas que la gent pobra de solemnitat pareix en millors condicions que les treballadores. Aquestes ho fan a casa seva, amb pobresa de roba i aigua, i mitjanament assistides gairebé sempre, mentre que aquella gent que no té res absolutament, va a l'Hospital o a la Maternitat, on està ben atesa sota tots conceptes.

Això és el que es tracta de modificar en el nou projecte de la Casa de Maternitat. Hi haurà el departament secret, gratuït, on aniràn les mateixes dones que ara hi tenim, les solteres, les que ningú ha de saber que s'hi troben, aquelles per a les quals seria un estigma inesborrable que se sabés que havien estat a la Maternitat. Però hi haurà un altra secció de pagament, pública, on les obreres, no d'almoïna, sinó amb llurs diners, puguin anar-hi a parir sabent-ho tothom; on aniràn a veure-les llurs marits i famílies, que no significarà cap deshonor, sinó al revés, hi aniran, perquè el fer-ho significa major garantia que el part anirà bé, i serà menor el trasbals per a casa seva.

Aquesta és la idea que el Dr. Fargas tenia feia temps, i que, a l'últim, ara podrà portar-se a la pràctica. En altres països ja es fa; i és tan natural i convenient, que sembla que hauria de trobar-se ja implantat aquí des de fa molt temps. Barcelona mai podrà agrair-ho prou, i ben segur que quan es doni

compte del que això significa, del punt de vista humanitari i social, contribuiran tots, corporacions i particulars, a què la vida del nou establiment sigui robusta, no sols perquè pugui viure amb força, sinó perquè es cristallitzin i desenrotllin altres projectes relacionats amb aquest que hi ha també en estudi.

Servei d'ensenyament.

»Tots es trobem convençuts del paper important que la llevadora exerceix en la societat, i, en el pensar de tots, es troba també la necessitat d'enlairar el nivell intel·lectual de la majoria d'elles. Es vol subsanar això creant dins la futura Maternitat una escola de llevadores, a fi que dintre pocs anys totes les llevadores de Catalunya hagin passat per la Maternitat; un o dos anys veient parts sota la direcció dels metges i llevadores de la Casa, els quals es cuidaran a l'ensens, d'ensenyar-les tota la teoria necessària, vivint a la casa, respirant i sadollant-se d'aquella atmosfera científica que allí regnarà sempre. ¿Quin dubte hi cap que les llevadores de l'esdevenidor seran diferents de les que ara tenim?

»Un altre dels ideals és aprofitar per a l'ensenyament el material científic de la Casa; que hi vagin els estudiants, que hi vagin els metges que vulguin perfeccionar-se en tocologia i ginecologia, oferint-los, per part nostra, abundós material i metges ilustrats que puguin guiar-los; que dintre d'uns anys no sigui obligatori anar a l'estranger per estudiar aquestes matèries, i que l'haver estudiat a la Maternitat sigui segura garantia de suficiència i de valor científica.»

De conformitat amb el criteri exposat, la Junta acordà (i després la Diputació de Barcelona féu seu el projecte) que la nova Maternitat s'anomenés *Institució Maternal Catalana* i que tingués confiades les

següents funcions : *Benèfica*: Refugi secret per a certs casos, dones desvalgudes i abandonades, etc. *Social*: Lloc per a parir les obreres, fent que aquestes i altres tinguin amb poc dispendi totes les garanties d'una instal·lació científica immillorable. *Docent*: Escola de perfeccionament per l'especialitat tocoginecològica, amb mires a l'esdevenidor, per si un dia convé fer-hi l'ensenyament oficial, quan es reorganitzi a Catalunya l'ensenyament superior.

Comptant ja amb tot això, i amb un avant projecte dels pavellons que han de construir-se per instal·lar-hi els esmentats serveis i de llur emplaçament, la Diputació de Barcelona ha acordat últimament que la Junta de les Cases de Caritat i de Maternitat i Exposits comenci a portar a la realització el pla esmentat, posant a disposició de la dita Junta la quantitat de 500,000 pessetes, amb les quals s'empendrà tot seguit la construcció del primer pavelló.

Però amb això haurà quedat acabat l'esforç que l'esmentada Diputació, dins dels seus mitjans actuals, podia realitzar. El projecte total és de massa importància, perquè sola la Diputació de Barcelona pogués realitzar-lo. Per altra part, la funció que la Casa de Maternitat fins avui ha realitzat no ha estat com en altres serveis de beneficència, exclusivament per als de la Província, puix que, donat el règim d'absolut secret que en la Maternitat impera, allí hi van totes les dones sense necessitat de dir no ja solament d'on són, sinó ni solament llur nom. Finalment, les funcions que a la nova Institució s'assenyalen, és ben clar que a tot Catalunya s'estendran.

Per aquestes consideracions ha d'ésser la Mancomunitat de Catalunya la que s'ha de encarregar de

Mitjans
econòmics.

portar a completa realització el magne projecte, acabant l'obra per la Diputació de Barcelona començada.

Resta, per acabar, fixar la quantitat que la Mancomunitat hauria de consignar per a tal Institució. L'any 1916, el Dr. Fargas, després de fets els deguts estudis amb els facultatius, assenyalava la quantitat de 3.000.000 de pessetes per a la realització de tot el pla. Coneixent, com coneix tothom, com han canviat les circumstàncies des de aleshores, hom es farà càrrec que és impossible assenyalat avui una quantitat exacta, ni tan solament aproximada. En la necessitat, no obstant, de partir d'una base, assenyalarem la xifra de 5.000.000 de pessetes, creient que tant com més augmentin els preus de les obres, més cal anar simplificant les edificacions, prescindint en absolut de tot el que sigui elements d'ornamentació i de materials sumptuosos. Per donar començament a l'obra, que és de tanta importància, destinem 1.500.000 pessetes de l'actual Pressupost.

SECCIÓ DE SANITAT

Institut d'Higiene pública de Catalunya

Essent tan variades i complexes les qüestions d'higiene pública a resoldre, ens les hem de plantejar amb la més gran precisió i hem de poder posar, en llur solució, el màxim de garanties possibles. Per això activitats tan diferents han de derivar d'una institució central que les reguli, que sigui el principal orgue d'informació prop dels Poders Públics, que ajuntant les millors capacitats doni a les seves resolucions l'autoritat que els seus consells han

de tenir per a la major eficàcia. Per això hem de crear l'Institut d'Higiene Pública de Catalunya. L'Institut no suplirà cap funció actual dels Municipis; tindrà una acció molt més ampla, i especialment al camp, i ajuntarà sa activitat, en les grans ciutats, als organismes afins ja existents, completant-la i assistint-la amb els seus mitjans d'informació i de treball. La nostra tasca ha d'ésser de preparació per al dia que gran part de les funcions de sanitat i beneficència passin a ser nostres, i per a aconseguir-ho l'Institut utilitzarà tots els recursos actuals en instal·lacions i en homes per a resoldre els problemes més urgents, que són : lluita contra la mortalitat infantil, tuberculosi, malalties infeccioses evitables i lepra.

Les funcions de l'Institut han d'ésser variades:

L'Institut ha de posseir la més completa informació d'higiene pública en la seva biblioteca. Una secció especial haurà de dedicar-se a l'estudi de la legislació sanitària internacional i nacional. Necessitem un servei de Demografia i Estadística, les funcions del qual seran : *a*) recollir exactament i amb la major rapides possible les variacions de la nostra morbiditat, mortalitat i natalitat; *b*) elaborar l'estadística vital assenyalant les variacions del nostre moviment humà, regió per regió; *c*) fer el padró sanitari de les principals poblacions de Catalunya, indicant les causes que fan tísics, les que fan tifus, les que fan cancerosos, etc.; *d*) fer estadístiques de les principals malalties que seran norma de futures orientacions profilàctiques (el problema de la sífilis, el de l'alcoholisme, etc.)

D'informació.

L'Institut ha de fer un estudi de les possibilitats

d'assistència en els Hospitals actuals de Catalunya. Un Servei d'Assistència Pública analitzarà la qüestió de l'hospitalització a Catalunya atenent que arribi a ésser proporcional el nombre de llits a la nostra població natural i ambulant. Aquest Servei d'Assistència Pública estudiarà el cens actual d'hospitalitzats i necessitats que representa, la distribució dels hospitals, llur propietat, capitals amb què compten, reglaments interiors i utilització possible dels actuals per a fins especials. El Servei d'Assistència Pública, com a resultat del seu treball, disposarà la creació de grans centres per a anormals, tuberculosos, leprosos, dementes, sords-muts i cecs, reservant els hospitals per a les malalties comuns i infeccions agudes. Aquestes grans institucions especialitzades es situaran on més bones condicions es trobin; els anormals, els cecs i els sords-muts en els grans nuclis urbans on més mitjans hi ha per a llur tractament, els tuberculosos a la vora del mar o a la muntanya, els leprosos lluny de llur fogar, i així en aquests centres trobaran assistència intel·ligent i especialitzada i l'estudiant que vulgui dedicar-se a aquestes branques de la medicina trobarà abundant material d'ensenyament. El Servei d'Assistència Pública tindrà la màxima intervenció amb la direcció efectiva dels hospitals mitjançant tècnics experts.

D'ensenyament i investigació

Necessitem urgentment la formació de tècnics higienistes. El *Sanitar Officer* anglès o americà, el nostre metge higienista l'hem de crear. Aquest metge higienista dispers per Catalunya serà la primera defensa que hem d'oferir als pobles per a evitar-los les malalties infeccioses epidèmiques i endèmiques. L'ensenyament de metge higienista he de fer-se establint dos títols:

de 1.ª i de 2.ª classe. Els de la 1.ª classe faran dos cursos semestrals d'epidemiologia, bacteriologia i profilaxi, on adquiriran coneixements que els puguin fer caps de laboratoris i pavellons d'infecciosos de les poblacions més importants. Els de 2.ª, en un curs més elemental, adquiriran coneixements suficients per a fer un diagnòstic d'orientació i disposar les mesures higièniques de desinfecció i isolament indispensables. Una atenció especial ha de merèixer l'ensenyament a infermeres de les tècniques peculiars d'assistència als tuberculosos, als nens i a les parteres, per a tenir el títol d'infermeres visitadores i ésser l'intermediari indispensable entre l'higienista i el malalt, el que és especialment necessari per a la lluita contra la tuberculosi i la mortalitat infantil.

L'Institut ha de tenir laboratoris de química biològica, bacteriologia, patologia experimental o càncer, de sèrum i bacterioteràpia per a atendre aquest darrer les nostres necessitats i per a anar creant tècnics en les altres branques de la investigació. L'Institut donarà pensions per a l'estranger per a estudiar assumptes d'higiene aplicada o d'alta investigació en relació amb les seves funcions pràctiques.

L'Institut tindrà seccions especials per a la lluita contra la Mortalitat Infantil, malalties evitables epidèmiques i endèmiques.

El problema té, com se sap, dos aspectes : un mèdic i l'altre social. El primer, per trist que sigui el dir-ho, hem de reconèixer que no l'hem resolt. La mortalitat infantil a les nostres maternitats, àdhuc en les més ben instal·lades, a l'estiu, és altíssima; criatura que no pot trobar un pit és gairebé sempre criatura que

La lluita
contra la
mortalitat
infantil.

es mor. És urgent que s'intervingui en aquestes institucions portant la rigor i la sanció on convingui. L'aspecte social : aquest l'hem de fomentar en un estudi acurat de la natalitat a Catalunya, en publicacions de gran difusió per a la divulgació de la maternologia i per a combatre el neomaltusianisme i creant un servei de Maternologia i Eugènica. L'assistència social a l'embrassada, a la mare, donant-li mitjans a casa seva perquè pugui criar son fill, la vigilància per visitadores especialitzades de com es desenrotlla, la creació, a les ciutats, de consultoris públics per a nens sans, han d'ésser instruments de lluita corrents entre nosaltres.

Les malalties evitables epidèmiques.

Es comprenen entre aquestes malalties, verola, diftèria, xarmpió, escarlatina, pesta, còlera i tifus exantemàtic.

Les informacions del servei de Demografia seran la base d'aquesta Secció de l'Institut. El Servei d'Assistència Pública farà als hospitals de ciutat i als comarcals les instal·lacions indispensables per al diagnòstic, l'isolament i la desinfecció d'un malalt contagiós. Per això en alguns indrets s'hauran de construir pavellons especials per a infecciosos; en altres serà suficient el disposar sales ja existents en forma adequada. En tots els hospitals un tècnic higienista tindrà els mitjans per a fer un diagnòstic bacteriològic i els mitjans per a desinfectar les robes i utensilis del malalt. I així haurem creat la xarxa sanitària de Catalunya i en l'últim poble nostre haurem localitzat una malaltia resolent allà mateix, en la gran majoria de casos, tota la qüestió d'higiene pública, el diagnòstic i la profilaxi.

Aquestes malalties — tifus, paratífus, paludisme, — imposen problemes molt complexos, però és urgent resoldre'ls. A Catalunya tenim més de 15,000 casos de tifus l'any. Aquest nombre de malalts vol dir més de 10,000 sembradors de microbis de tifus que ens infecten les aigües, els aliments, etc. I això un any i un altre. I el tifus és mal de jovent, l'edat que demana més cura. El tifus, com ho ha demostrat la guerra en el front occidental, com ho demostren les dades de la ciutats que se n'han preocupat (Munich, Viena, Londres), és malaltia essencialment evitable. Hem de fer una campanya per a la unificació del cabal d'abastament d'aigües a les grans capitals i acabar amb tantes aigües i pous «particulars» que són l'explicació de la nostra endèmia tífica; hem de fer el drenatge curós del subsòl, principal condició per al sanejament d'una ciutat. Al nostre camp el problema és sempre el mateix : pous morts i manca de clavegueres. I mentre això es fa, hem de multiplicar els assaigs de vacunació antitífica.

El problema del paludisme és problema de diners. S'han de fer grans obres d'eixugament dels nostres embassaments de l'Ebre a Tortosa, i s'han de fer més assaigs profilàctics en els petits fogars : Almaceles, Castelldefels, Vilaseca, Salou, etc.

La major part de malalties evitables són malalties de l'edat escolar. Hem de fer arribar a l'escola, no solament de la ciutat, sinó del camp, per visites periòdiques, la nostra vigilància; i de la col·laboració del metge higienista i del mestre, de la divulgació sistemàtica i repetida prop dels mestres dels signes inicials de les infeccions, en resultarà l'evitar bon nombre d'epidèmies d'escarlatina, xarampió i dif-

Les malalties evitables d'origen hídric

Les malalties evitables i l'escola.

tèria que encara ens costen moltes vides. És en les escoles on l'higienista trobarà el més gran nombre d'anormals que hauran d'anar als centres especials.

Les malalties endèmiques.

Tuberculosi, lepra. — El problema de la tuberculosi a Catalunya, que és agudíssim en alguns indrets, no ho és tant en altres. A Catalunya hi ha més de 40.000 tuberculosos. Catalunya perd anualment més de 45,000,000 de pessetes per als seus tuberculosos. És problema de solució urgent: 1.ª Perquè augmenta el nombre total de tuberculosos en lloc de minvar. 2.ª Perquè l'industrialisme i les noves condicions de vida a les ciutats (jornada de vuit hores, etcètera) farà més tuberculosos. 3.ª Perquè més nombre de tuberculosos a la ciutat vol dir més nombre al camp i així el nostre camp de Tarragona i Lleyda, que avui n'està bastant lliure, en serà fortament atacat, i el que passa al camp de Girona en l'esdevenidor passarà a les altres regions. No podem restar un dia més indiferents que Girona, ciutat, tingui una mortalitat per tuberculosi de 53 i mig per 10,000. Això vol dir que és la tercera població d'Espanya en freqüència de la malaltia; xifra que, comparada amb el 13 per 10,000 a què va arribar Bèlgica i Anglaterra l'any 1913, el 0'8 per 10,000 que s'ha aconseguit al Canadà, ens diu el nostre terrible endarreriment. A Barcelona arribem al 24 per 10,000, i en algun districte, com el VII i V, arribem al 27'6; a Lleyda és de 14 i mig, i a Tarragona de 16'8. I, com havia d'ésser, el camp de Girona, té doble mortalitat que el de Barcelona, Lleyda i Tarragona. Així Girona té el 15 per 10,000, Tarragona el 9, Lleyda el 8 i Barcelona el 8.

Per aquestes raons el Servei d'Estudis Sanitaris

ha creat el Servei d'Assistència Social dels Tuberculosos de Catalunya que en línies generals es dirigirà a resoldre la qüestió de l'assistència mèdica del tuberculós pobre i brut de la ciutat. L'isolament del malalt greu, «fer-lo no perillós», serà la tasca immediata del Servei que està actualment preparant la seva instal·lació a Barcelona. Creiem que el nucli central d'acció antituberculosa a Catalunya ha d'ésser aquest Servei d'Assistència Social que crearem a Girona, Tarragona i Lleyda.

Anirem després a la previsió de la tuberculosi infantil per les escoles a l'aire lliure, escoles sanatoris per a nens febles en les nostres platges quan tinguem mitjans per ferho, i, al tractament dels tuberculosos adults en tres o quatre sanatoris de muntanya, no descuidant mai la funció primordial del Servei d'Assistència. En la lluita antituberculosa també és millor prevenir que tractar, i prevenir és intervenir en les habitacions urbanes per a corregir-les, és cercar el tuberculós contagiós entre la població obrera de les grans àbriques, és lluitar contra l'alcoholisme creixent entre nosaltres, és procurar la millor distribució de la riquesa.

Havem de donar assistència als tres o quatre cents leprosos que tenim a Catalunya, a la costa de Tarragona, i seguint les vores de l'Ebre especialment. Per això s'han de crear llebroseries amb el caràcter de granges agrícoles, de colònies de treball on, isolats els masells, puguin fer un treball manual o agrícola que els faci útils a ells mateixos.

Una Secció especial estudiarà la importància de les malalties venèrees i l'alcoholisme, i les línies generals de llur profilaxi. L'Institut dedicarà un dels seus serveis a

Serveis de
l'Institut.

la higiene industrial. El Servei d'Higiene Industrial informará respecte de les condicions higièniques de les instal·lacions actuals de treball i construcció de les futures; s'ocuparà de la revisió clínica freqüent del personal de fàbriques i tallers, de la recerca de malalties ignorades : tuberculosi, sífilis, en les dones malalties genitals, de la correcció de defectes visuals o auditiu, de l'estudi de la fatiga industrial, determinant especial dels accidents del treball i principal condició per al seu major rendiment i de la instal·lació d'hospitals i dispensaris en els grans nuclis industrials.

Un servei per a control de productes medicamentosos, biològics i clínics, en relació amb el Laboratori de Medicina legal i toxicologia analitzarà tots els productes elaborats a Catalunya amb aquest fi i aconsellarà o no el llur comerç.

De propa-
ganda.

L'Institut tindrà dues publicacions, report de la seva acció de conjunt. Una, per al gran públic, de gran tirada, apareixerà cada mes i es dedicarà a la divulgació de la higiene en general, dels coneixements indispensables per a mestres i educadors, del moviment internacional de beneficència, sanitat i legislació, i de l'acció social de l'Institut. L'altra publicació, exclusivament científica, serà el report de les investigacions que es portin a cap en l'Institut. Els serveis especials de malalties evitables, tuberculosi, etc., publicaran opuscles contra tals malalties, organitzaran cursos d'intercanvi amb professors eminents en sanitat, conferències, etc.

DISTRIBUCIÓ DE LA QUANTITAT DEL NOU EMPRÈSTIT
DURANT EL QUINQUENNI 1920-1924 PEL QUE FA
REFERÈNCIA A BENEFICÈNCIA I SANITAT.

BENEFICÈNCIA	Pessetes
Construcció en part de la Clínica d'observació i Hospital per al tractament de malalties nervioses	1.500,000
Millora i acabament del Manicomi de Salt	1.000,000
Construcció en part de la Institució Maternal Catalana	1.500,000
TOTAL.	4.000,000

SANITAT	Pessetes
Instal·lació dels diferents serveis de l'Institut d'Higiene Pública de Catalunya	375,000
Lluita contra la tuberculosi	500,000
Lluita contra la mortalitat infantil.	400,000
Malalties evitables	400,000
TOTAL.	1.675,000

VÀRIA

OBRES DEL PALAU DE LA GENERALITAT

Les obres del Palau de la Generalitat han arribat quasi a son terme. Manca quelcom de decoració de l'antic pati dels Tarongers, la decoració i amoblament de la *Sala nova del Consell* i de les tres sales següents; cal, després, instal·lar alguns dels Serveis, com el d'Intervenció i Caixa, així com adaptar les antigues oficines a ço que exigeixen els Serveis unificats de la Mancomunitat. En conjunt, així podem preveure que el nostre edifici central podrà donar alberg als Serveis de Carreteres, camins i ponts, Obres hidràuliques, Ferrocarrils, Telèfons, Beneficència i Sanitat i Hisenda, a part dels Serveis de Presidència, Assemblea deliberant i dels que ha de reservar-se la Diputació de Barcelona.

Quedaran així instal·lats els Serveis d'Agricultura i Instrucció Pública a la Universitat Industrial.

Per a l'adequada instal·lació d'aquests Serveis, és difícil, en la movilitat actual de preus, l'arribar a una demostració matemàtica de la xifra necessària, havent-se arribat a la conclusió de la xifra de 200,000 pessetes.

ADQUISICIÓ DE FINQUES

Amb tot i la capacitat del nostre Palau de la Generalitat i dels llocs que es destinen als Serveis d'Instrucció i Agricultura a la Universitat Industrial, s'ha de preveure la conveniència d'adquirir més

causa del per què el monument no és ja acabat. Per a aconseguir-ho és indispensable avançar als executors les sumes degudes. Com no hi ha manera hàbil de poder-ho fer comptant únicament amb la quantitat votada per l'Ajuntament i la Diputació, la Mancomunitat de Catalunya s'ha cregut en el deure de contribuir a l'obra amb la suma de 40,000 pessetes, perquè en data propera pugui terminar-se el monument que Catalunya dedica al seu gran poeta.

HISENDA

1852

Va a finir, amb el Pressupost vigent de 1919, l'esmerçament dels últims cabals de l'Emprèstit de 15 milions, primer emès per la Mancomunitat i tan fervorosament acollit pel nostre poble.

L'assaig fet amb ell de la nova impulsió de la nostra riquesa pública no ha pogut ésser més encoratjador, ja que tota l'obra extraordinària amb aquelles sumes d'emprèstit esmerçades inicia i vigoritza la restauració dels nostres mitjans de benestar en ordre a totes les activitats.

La ruta ascensional de l'expandiment de l'obra de govern que a la Mancomunitat i a la seva Assemblea sobirana està encomanada, quedaria truncada si, amb mesura de bona administració, no utilitzéssim en bé del nostre poble tota la mobilització de la nostra potència econòmica, amb inclusió del crèdit, seguint les normes mundials de les modernes lleis d'aplicació a les finances, que permeten als pobles convertir en riquesa actual, reproductiva, llurs remotes possibilitats econòmiques.

El discurs presidencial en la sessió de constitució de la present Assemblea, i els acords de les Diputacions catalanes traspasant llurs totals serveis (amb excepció dels que els són imposats per l'Estat), i així mateix donant al nostre Pressupost de la Mancomunitat unitat d'actuació financiera amb la renúncia a son favor de llurs repartiments per Contin-

gent, han preparat la nostra tasca en forma que a part de la previsió de tota l'obra ordinària, normal, del viure anual de la Mancomunitat podem presentar les bases orgàniques d'ordre econòmic que permetin acudir a l'emissió d'un Emprèstit en quantia suficient per a atendre, dintre sempre d'una seriosa orientació, el mínim d'obres extraordinàries que en llur estudi tècnico-administratiu han fixat les distintes Ponències que representen llurs activitats de govern de tot el Consell.

Condicions
especials
de l'obra
presupos-
tada.

Havem tingut especial cura de confirmar les essencials condicions que han de reunir les obres assignades als cabals de tot Emprèstit.

Tenen totes les proposades caràcter extraordinari, totes elles urgents, totes elles necessàries, totes elles reproductives, produint augment de patrimoni, qualsevulla que sigui l'ordre d'activitat a què correspongui; i per això no podiem posar en dubte tals conceptes, provats tots ells amb visió d'evidència en els respectius dictàmens o Memòria que acompanya cada proposta.

Urgència de
l'obra i la
seva solu-
ció dins
l'Emprè-
stit.

Tant el pla en si com el moment present de transformació de la vida social, dóna el to d'urgència a tot el conjunt de l'obra proposada; i, com que alhora reuneix els altres requisits d'essència per a acudir a l'Emprèstit públic, d'aquí que sigui aquesta la solució adequada per a atendre a la quantia de tals obres, a la solució de les quals acompanya també aquell principi d'equitat que aspira a repartir entre les diverses generacions que beneficien d'una Corporació les despeses de creació de les obres dites.

S'ha estudiat, en últim terme, la qüestió fonamental que planteja el problema d'acudir al Crèdit públic mitjançant l'Emprèstit, ço és, si cap dintre la potència econòmica financiera de la Mancomunitat el gravamen que representen els serveis d'amortització d'interessos del nou Emprèstit.

L'Emprèstit projectat cap dintre la nostra potència econòmica.

Un criteri de justesa i severitat hem aplicat al dit estudi per no sortir-nos de dins la fita racional que en l'ús del crèdit havem de moure'ns, puix que sabem sobradament que és aquesta norma la millor garantia de l'èxit financier.

Arrencant de la unitat econòmica feta en els Pressupostos de la Mancomunitat amb els de les quatre Diputacions catalanes per la refusió dels ingressos i de l'obra d'aquestes amb les excepcions que s'han indicat, resulta que la refusió de la dita obra, quant a les Diputacions de Girona, Lleyda i Tarragona, per voluntat de les dites Diputacions expressada en llurs acords, salda les despeses amb els ingressos.

Anivellació dels Pressupostos provincials.

En canvi, la refusió de l'obra i ingressos de la Diputació de Barcelona dóna un augment o superàvit, aproximadament, de mig milió de pessetes.

Augment de la riquesa tributària de Barcelona.

Així feta la total refusió dels mitjans de les Diputacions amb la Mancomunitat, teníem inicialment un augment de la dita suma.

Aquest augment no és fruit de l'atzar ni de cap accidentalitat.

Base de l'Emprèstit projectat.

És el ritme normal de la riquesa corporativa de la Diputació de Barcelona, la qual Diputació ha vingut trobant, un any darrera l'altre, en son Pressupost,

l'augment automàtic de l'obra extraordinària dels seus Emprèstits, ajudant a l'engrandiment de la riquesa dels seus pobles.

L'estudi dels Pressupostos quinquennals de la Diputació de Barcelona assenyalen, amb gran aproximació, l'augment de la dita quantitat en el seu Pressupost anual, basada a la vegada en el proporcional augment de l'estoc de la riquesa tributativa corresponent a la dita Diputació; i és per això que totes les normes i lleis de la lògica aplicada a la nostra economia ens obliguen a acceptar com a mínimum, quant menys, idèntic desenrotllament per a l'esdevenidor.

Per damunt de tota afirmació personal parlarà per nosaltres el següent estat del quinquenni de 1915 a 1919-1920, que exposem a continuació:

DIPUTACIÓ PROVINCIAL DE BARCELONA

CONTINGENT	1915	1916	1917	1918	1919-20
	<i>Pesetes</i>	<i>Pesetes</i>	<i>Pesetes</i>	<i>Pesetes</i>	<i>Pesetes</i>
Total de la quota del contribuent per territorial i industrial. Basedel repartiment.	25.850,281'78	26.288,623'96	27.424,786'09	2.8401,513'88	28.785,018'07
Quota sobre l'anterior total. Tant per 100 aplicat :					
Diputació . . .	13'36	13'36	13'36	13'36	9'90
Mancomunitat.					3'46
Pesetes	3.453,597'64	3.512,160'03	3.663,951'42	3.794,442'25	3.845,678'41
Total de la quota del contribuent. Perconsums	7.281,718'22	6.371,503'45	5.461,288'68	4.551,073'91	3.640,859'14
Quota sobre l'anterior total. Tant per 100 aplicat :					
Diputació . . .	13'36	15'27	17'82	21'38	23'27
Mancomunitat.					3'46
Pesetes	972,837'55	972,928'50	973,201'64	973,019'60	973,201'65
Quota total per Contingent.	4.426,435'20	4.495,088'53	4.637,153'06	4.767,461'85	4.818,880'06
Total de la quota del contribuent per Utilitats.	9.690,241'30	9.738,683	9.404,087	10,911,151	14,750,811
Tant per 100 aplicat :					
Diputació . . .	9	10	10	10	10
Mancomunitat.					
Pesetes	872,121'72	973,868'30	1.316,572'18	1.527,561'14	2.605,113'54
Quota total per despeses provincials i de la Mancomunitat . .	5.298,556,92	5.458,956'83	5.953,725'34	6.295,022'99	6.883,993'60

11

193

L'estat comparatiu dels ingressos per a Contingent de les quatre Províncies catalanes, feta la refusió en el Pressupost de la Mancomunitat, augmenten aquesta base de superàvit anualment i va desenrotllant-se fins a la suma de donar actualment un sobrant, en el present any, de 608,330'03.

Estat comparatiu dels ingressos per a Contingent de les quatre Províncies catalanes

1915	1916	DIFERÈNCIA EN MÉS
5.298,556'92	5.458,956'83	<i>Pessetes</i>
791,214'77	791,633'05	
710,788'73	715,815'48	
729,419'29	729,419'29	
7.529,979'71	7.695,824'65.....	165,844'94

1916	1917	
5.458,956'83	5.953,725'24	
791,633'05	791,508'90	
715,815'48	730,880'68	
729,419'29	729,419'29	
7.695,824'65	8.205,534'11.....	509,709'46

1917	1918	
5.953,725'24	6.295,022'99	
791,508'90	880,749'21	
730,880'68	787,425'53	
729,419'29	671,065'75	
8.205,534'11	8.634,263'48.....	428,729'37

1918	1919-1920	
6.295,022'99	6.883,993'60	
880,749'21	882,938'49	
787,425'53	794,195'19	
671,065'75	691,466'23	
8.634,263'48	9.152,593'52.....	618,330'03

Sobre aquest rendiment cap assenyalar que el nostre propi Pressupost, lluny d'ésser estacionari en sos altres ingressos, augmenta cada any proporcionalment en progressió mai interrompuda, i que en aquesta progressió hi repercutirà en forma insòlita la unificació de les solvències respectives de les quatre Províncies, unides des d'ara amb la Mancomunitat amb un lligam financer.

Progressió
dels in-
gressos or-
dinaris.

Amb tot, prudents en el resoldre, havem volgut fonamentar el nostre Emprèstit en la mesura justa de la previsió, que és l'assenyalada pel terme mig dels augments d'ingressos quinquennals; i així, son desenrotllament, durant sis anys consecutius, ens permet desfogadament un Emprèstit de 60 milions de pessetes, al 4 $\frac{1}{2}$ per 100 anual a col·locar a mesura que les necessitats de l'obra projectada ho permeti, a amortitzar en cinquanta cinc anys, perquè, després d'emès el tipus que el mercat permeti amb relació a l'interès del diner, pugui almenys rendir 50 milions líquids, per atendre a l'obra extraordinària que es proposa en els dictàmens especials sotmesos a l'aprovació de l'Assemblea.

Quantia i
condicions
de l'Em-
prèstit.

L'estudi del Deute d'alguns petits Estats, regions i fins grans Municipis de població semblant a Catalunya, permet assegurar que amb aquesta nova

xifra del nostre Deute no s'arriba, ni de molt, a la xifra que permet la nostra potencialitat econòmica i les nostres valors morals i riquesa material.

**Tipus mínim
d'emissió.**

És de conveniència fixar un tipus mínim per a l'emissió dels títols de l'Emprèstit proposat.

El període agut que travessa el món produeix la carestia de diner, i és per això que una mesura de previsió aconsella posar dit tipus amb un marge que prudentment assegurí l'efectivitat de l'Emprèstit.

L'estudi dels tipus d'Emprèstits durant aquests últims períodes emesos a la plaça, i dels papers d'Estat i Corporacions similars a la nostra, ens permeten assenyalar com a tipus mínim, amb relació a l'interès fixat pels nostres títols, del 4 al 4 $\frac{1}{2}$ per 100 anual, el de 80 per 100; ço que no significa que s'hagi d'emetre precisament al dit preu, sinó que cada vegada fixarà el Consell el tipus d'emissió corresponent, no podent baixar de l'exposat.

Com a conseqüència d'aquestes entrades resulta el següent

PRESSUPOST D'INGRESSOS

	<u>Pesetes</u>
Producte líquid dels títols emesos. . . .	50.000,000

PRESSUPOSTOS DE DESPESES

	<u>Pesetes</u>
1. — Beneficència i Sanitat	5.675,000
2. — Telèfons	4.208,400
3. — Obres hidràuliques	1.751,300
4. — Agricultura	2.324,000
5. — Carreteres i camins	17.115,800
6. — Instrucció	5.735,500
7. — Acondicionament	300,000
8. — Ferrocarrils	10.980,000
9. — Rutes aèries	220,000
10. — Monument Mossèn Jacint Verdaguer.	40,000
11. — Obres del Palau de la Generalitat.	200,000
12. — Adquisició de finques	1.500,000
13. — Exposició de Barcelona	250,000
TOTAL.	<u>50.000,000</u>

PROJECTE D'ACORDS

PROJECTE D'ACORDS

1.ª S'aproven els Pressupostos de les obres extraordinàries detallats amb destinació a Obres públiques; Comunicacions telefòniques i ferrocarrils secundaris; Cultura; Sanitat i Higiene; Institucions de Beneficència, i altres serveis.

2.ª S'acorda l'emissió d'un Emprèstit de 60 milions de pessetes amb destinació a atendre l'execució de les dites obres extraordinàries.

3.ª El referit Emprèstit serà emès dins les següents condicions:

a) El seu import serà de 60 milions, representat com a màxim per 125,000 obligacions de 500 pessetes cada una, garantides la seva amortització i interessos per tots els ingressos i patrimonis de la Mancomunitat, així com subsidiàriament pels de les quatre Diputacions de Catalunya.

b) Les dites obligacions s'emetràn en l'època, quantia, tipus de cotització i forma que reclamin els serveis i obres que s'han relacionat, prèvia consignació en el Pressupost ordinari.

c) L'adjudicació es farà en cada cas al tipus que prèviament es fixi per dit Consell, emperò mai inferior al de 80 per 100.

d) Guanyaran les dites obligacions l'interès del $4\frac{1}{2}$ per 100 anual, pagat per trimestres vençuts.

e) Seran amortitzades a començar des del sisè any, a comptar des del dia de la primera emissió, a reemborsar llur import íntegre dins del termini total, de conformitat al quadre que es formalitzarà.

La Mancomunitat tindrà el dret d'anticipar l'amortització fixada.

f) Els expressats títols podran ésser dipositats gratuïtament en la Caixa de la Mancomunitat, presentant-se pel personal d'aquesta, a favor del tenedor, el servei de cobrament de la renda; així com seran admesos per la seva valor nominal en els dipòsits i fiances que s'hagin de formalitzar en la Mancomunitat i en les quatre Diputacions de Catalunya.

ÍNDIX

	<u>Planes</u>
Consell Permanent de la Mancomunitat	7
Advertiment preliminar	11
Instrucció pública	21
Criteri general	23
Administració general de la Instrucció pública	26
Centres acadèmics	34
Museus, Biblioteques i Arxius	40
Serveis científico-administratius	48
Centres docents	65
Sistema orgànic del nostre ensenyament d'Universitat	84
Serveis de difusió i vulgarització	85
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit destinada a Instrucció pública	86
Agricultura	89
Organització general dels Serveis d'Agricultura	91
Les Escoles	95
Els organismes tècnics	100
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit durant el quinquenni 1920-1924, en el que fa referència a Agricultura	105
Telèfons	107
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit destinada a Telèfons durant el quinquenni de 1920-1924	112
Ferrocarrils. Rutes aèries	113
Ferrocarrils	115
Ports i rutes aèries a Catalunya	120
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit destinada a la construcció de ferrocarrils	126

	<u>Planes</u>
Carreteres, camins i ponts	127
Construcció de Carreteres, camins i ponts.	129
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit destinada a la construcció de Carreteres, ca- mins i ponts durant el quinquenni de 1920- 1924	140
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit destinada a la conservació extraordinària i millorament de les vies mancomunals durant el quinquenni de 1920-1924	142
Obres hidràuliques. Exploracions mineres	143
Obres hidràuliques.	145
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit destinada al foment d'Obres hidràuliques i de Sanejament	149
Beneficència i Sanitat	151
Secció de Beneficència	155
Secció de Sanitat	170
Distribució de la quantitat del nou Emprèstit durant el quinquenni 1920-1924, pel que fa referència a Beneficència i Sanitat	179
Vària	181
Obres del Palau de la Generalitat	183
Adquisició de finques	183
Exposició de Barcelona	184
Monument a Mossèn Jacint Verdaguer	185
Hisenda	187
Projecte d'Acords.	199

MANCOMUNITAT
DE
CATALUNYA

L'OBRA A FER

M
3
169